

DEN SMARTE FJELLBYGDA TRØYM

En smart fjellbygd?

Dette dokumentet er resultatet av en omfattende samskapende stedsutviklingsprosess i Hemsedal kommune, utført høsten 2022.

Skal vi skape attraktive steder hvor folk trives er det viktig at vi jobber grundig med å undersøke hva behovene egentlig er. I løpet av denne høsten har vi møtt med en engasjert gjeng med ulike hemsedøler. Unge og eldre. Jordbrukere og eiendomsutviklere. Nostalgikere og partyløver. Vi har lært om hverdagslivet i Hemsedal, historisk og frem til i dag. Vi har samlet inn innspill, laget skisser og testet forslagene underveis.

Målet for dette prosjektet har vært todelt. Den første delen har handlet om å forstå behovene til hemsedøler. I den andre delen har vi skissert konkrete muligheter for sentrumsutvikling i Trøym, basert på innbyggernes behov og drømmer.

Til slutt har vi laget en pakke med midlertidige tiltak, som gjør det mulig å sette i gang med sentrumsutviklingen allerede til våren.

God fornøyelse!

“Skal dere få til utvikling i Hemsedal, må dere forstå hemsedølen”

→ Fra brukerintervju i Hemsedal

Innhold

Del 1

Side 4-47

Innsikt og innbyggerinvolvering

Målgrupper

Utfordringer

Behov

Del 2

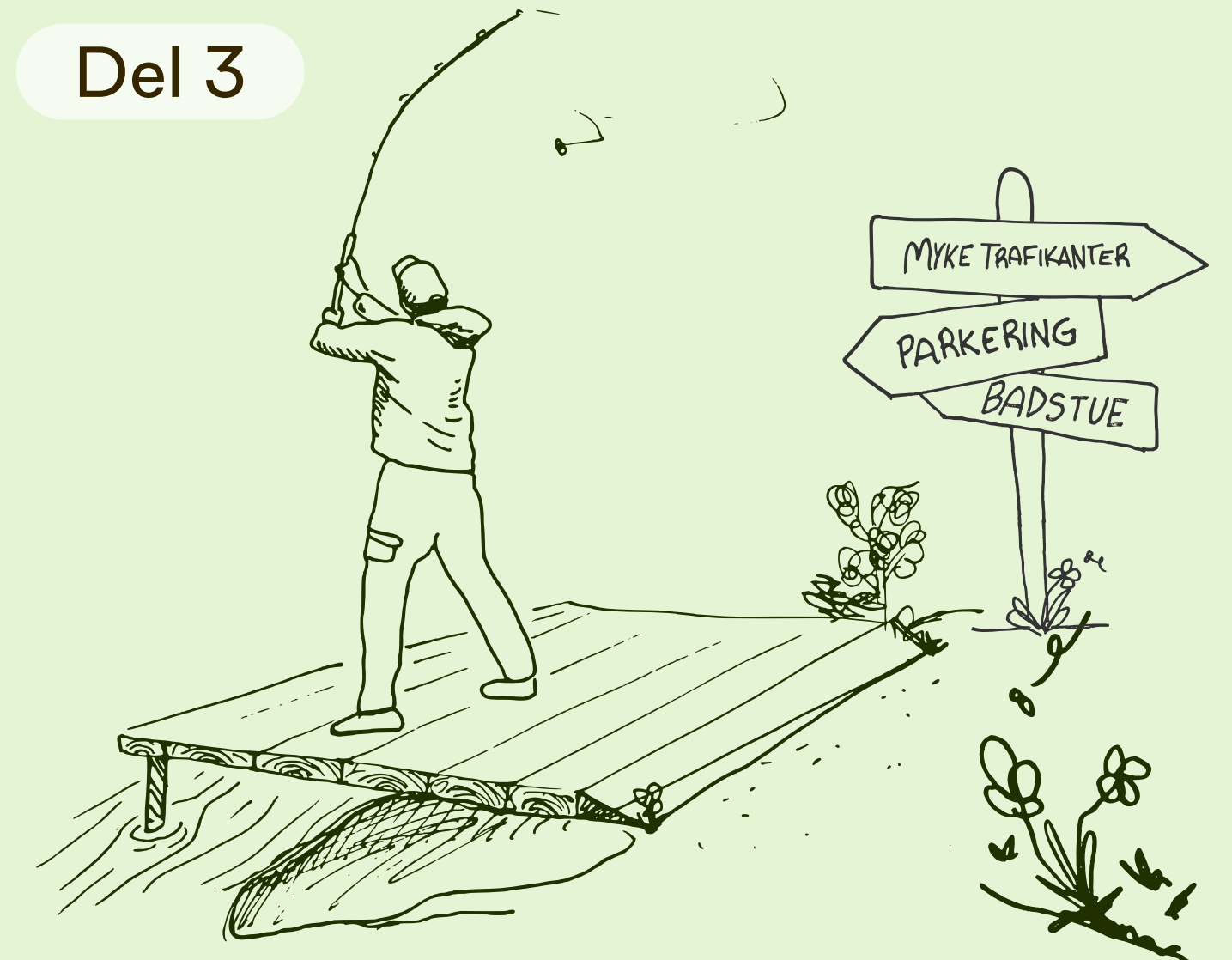
Side 48-83

Forslag til grep for sentrum

Arkitekturskisse

Forklaringer

Del 3

Side 84-97

Tiltak for å komme i gang

Midlertidige tiltak

Tips til veien videre

Del 1

Innsikt og innbyggerinvolvering

Målgrupper

Utfordringer

Behov

Bakgrunn for prosjekt

Hvordan vi har jobbet i denne fasen

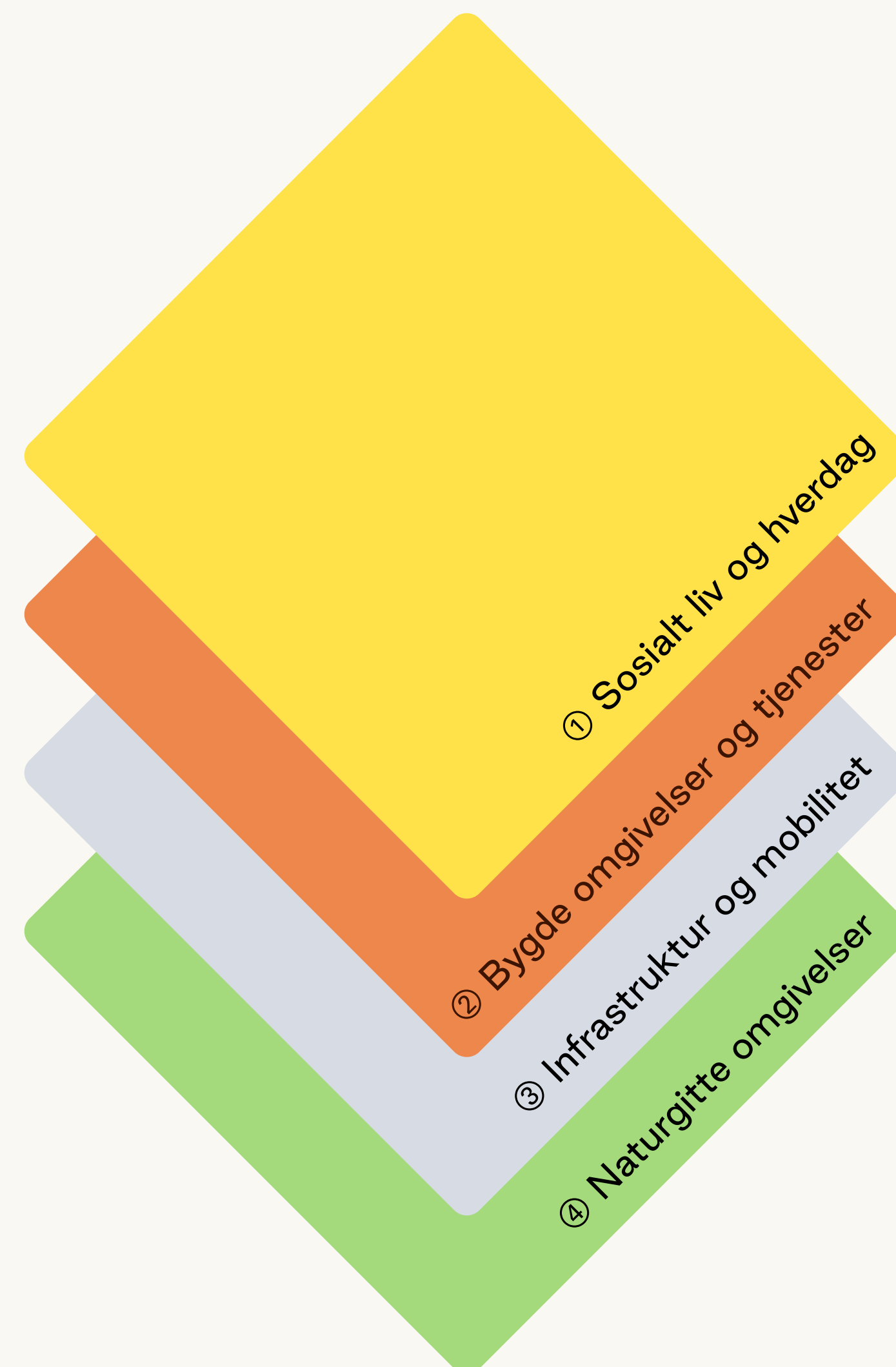
I dette prosjektet har vi brukt tjenstedesignmetodikk for å kartlegge behovene til menneskene Hemsedal. Tjenstedesign handler om å sette mennesker i sentrum for prosessen og utforske problemstillingen med en åpen tilnærming. Vi anerkjenner at vi ikke vet hva løsningen er i starten av prosjektet, men at vi kommer til å finne svarene underveis, sammen med menneskene som skal bruke Trøym sentrum i fremtiden.

For å forstå stedet og folkene reiste vi på feltarbeid til Hemsedal. Vi gjennomførte dybdeintervjuer, trafikktegninger, stedsvandring, og holdt en rekke workshops. Vi gjennomførte også flere digitale workshops og lanserte en digital innspillportal. Vi fikk over 230 innspill i løpet av perioden.

Funnene fra kartleggingen kan deles inn i fire nivåer.

1. Sosialt liv og hverdag: Hvordan opplever innbyggere livet i Trøym?
2. Bygde omgivelser og tjenester: Hvordan er tjenester og funksjoner i Trøym plassert?
3. Infrastruktur og mobilitet – Hvordan er det å komme seg rundt i Trøym og omegn?
4. Naturgitte omgivelser – Hvordan preger naturen opplevelsen av Trøym?

Disse fire nivåene danner grunnlaget for det videre arbeidet med å utvikle konkrete muligheter for fremtidens sentrum i Trøym.

①

Sosialt liv og hverdag

Hvordan er livet og hverdagen i Hemsedal og Trøym?

Stedsidentitet

Behov

Utfordringer

Nøkkelfunn

Innbyggergrupper

Unge hemsedøler

De unge hemsedølene har uttrykt seg gjennom arbeidsverksteder på 6. og 10. trinn ved HBU. Vi har også intervjuet ungdomsrådet.

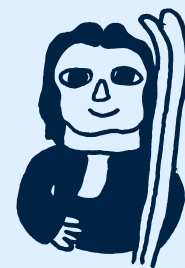
Eldre hemsedøler

Hemsedøler i pensjonsalder og oppover har uttrykt sine behov og utfordringer i samtaler med leder for eldrerådet, leder for pensjonistlaget og gjennom gruppemøter på Frivilligsentralen. Det er også flere som har gitt innspill digitalt.

Landbrukshemsedøler

Vi har vært på gårdsbesøk og snakket med representanter for landbruket.

Nye hemsedøler

Vi har intervjuet nyinnflyttede hemsedøler og snakket med sesongarbeidere.

Fritidshemsedøler

Vi har gjennomført arbeidsverksted representanter fra Hemsedal fritidsboligforening og fått innspill digitalt.

Næringshemsedøler

Vi har intervjuet hemsedøler fra turistnæringen og eiendomsutvikling, og gjennomført arbeidsverksted med sentrumsbedrifter.

Unge hemsedøler

De yngre i bygda er stort sett fornøyde med å vokse opp og bo i Hemsedal. Unge hemsedølinger er en aktiv gjeng som er vant til å bli kjørt til og fra skole, venner og fritidsaktiviteter.

Selv om mange henger i sentrum mellom aktiviteter og skole, føler de seg ikke særlig velkomne i Trøym sentrum. Det er generelt få tilbud for ungdom i sentrum. Mange er også på ungdomshuset på Hugnadheim, men det føles ikke som at de er i sentrum når de er der.

De yngre barna oppholder seg mye i nærområdet rundt skolen og i nabolaget der de bor. De litt eldre er mer på farten og benytter seg mer av de omkringliggende bygdene som f.eks. Gol, Ål og Nesbyen.

“Det eneste stedet vi har er trappa ved Spar, men der blir vi jaget vekk”

Behov

- ① Et sted å være for ungdommer i sentrum
- ② Trygghet som myk trafikant
- ③ Å føle seg velkommen i sentrum

Utfordringer

- ① Lange avstander og dårlig kollektivtilbud
- ② Mangel på møteplasser
- ③ Turistpriser

Eldre hemsedøler

Hemsedølene som er litt oppe i årene har vært med på en enorm utvikling fra landbrukskommune til turistdestinasjon. De synes generelt at turismen har gjort mye bra for bygda, men at det har vært få tilbud som har blitt laget for eldre de siste årene.

De henger stort sett på Bygdeheimen eller Frivilligsentralen, og mangler i likhet med ungdommene en møteplass i sentrum. For de som er dårlig til beins er det ikke så mye å finne på og flere ønsker mer tilrettelegging for lavterskel-friluftsliv.

Mange av de eldre bor i eneboliger utenfor sentrum, og ønsker seg flere leiligheter for eldre i sentrum, slik at de kan bo i nærhet til de viktigste tjenestene.

“Jeg skulle gjerne bodd i sentrum, men det er jo ingen boliger der”

Behov

- ① Flere sosiale møteplasser
- ② Bedre tilrettelegging for myke trafikanter
- ③ Boliger for eldre i sentrum

Utfordringer

- ① Mangel på boliger
- ② Lite å gjøre hvis du er dårlig til beins
- ③ Utrygghet som myke trafikanter

Landbrukshemsedøler

Landbrukerne i Hemsedal er imøtekommende og stolte håndverkere som er opptatt av å ta vare på landbrukstradisjonen og kulturlandskapet. De ser de positive sidene ved at Hemsedal har blitt en turistdestinasjon, og at det har gitt verdi til landbruket.

Helårsturismen har gjort det mer krevende å være gårdeier i Hemsedal. Tidligere var turistene stort sett i bakken eller på afterski på vinterstid, men nå er det flere som er på tur rundt om i naturen og på beiteområder. Det har ført til at grunder har stått åpne og dyr har stukket av. Stor pågang til enkelte toppturer i områder har også gjort at bøndene selv har måttet ordne bedre infrastruktur.

Landbrukerne tror at det er mulig å få til en god miks av turisme og landbruk, dersom det aktivt tilrettelegges for dette og at de blir involvert i større grad.

“Turister er velkomne! Vi er stolt av å vise frem bygda, men husk å lukke grinda”

Viktige behov

- ① Tettere samarbeid med turistnæringen
- ② Arenaer for å vise frem kulturarv og landbruk
- ③ Å bli spurt om nye planer og endringer

Største utfordringer

- ① Uvørne besøkende
- ② En følelse av at de blir nedprioritet
- ③ Manglende tilrettelegging for landbruksvirksomhet

Nye hemsedøler

Hemsedal er en bygd med mange innflyttere og sesongarbeidere. Mange av de vi har snakket med er opprinnelig oppvokst andre steder i Norge, men har endt opp med å flytte opp i dalen etter å ha vært besøkende i mange år. Felles for alle er en begeistring for Hemsedal og en aktiv livsstil.

For de nyeste innflytterne er boligmangelen en av de største utfordringene. Det er vanskelig å finne boliger til salgs eller til utleie. Flere snakker også om mangelen på uformelle møteplasser hvor man kan bli kjent med folk, og flere ting å gjøre som ikke handler om ski, downhill eller topptur.

“Det er lite å finne på bortsett fra naturen. I tillegg er det så godt som umulig å finne bolig.”

Viktige behov

- ① Bedre tilrettelegging for de uten bil
- ② Flere lavterskel-aktiviteter etter arbeidstid
- ③ Møteplasser hvor man kan bli kjent med folk

Største utfordringer

- ① Tilgang på bolig
- ② Mangel på et reelt alternativ til bil
- ③ Få uformelle møteplasser

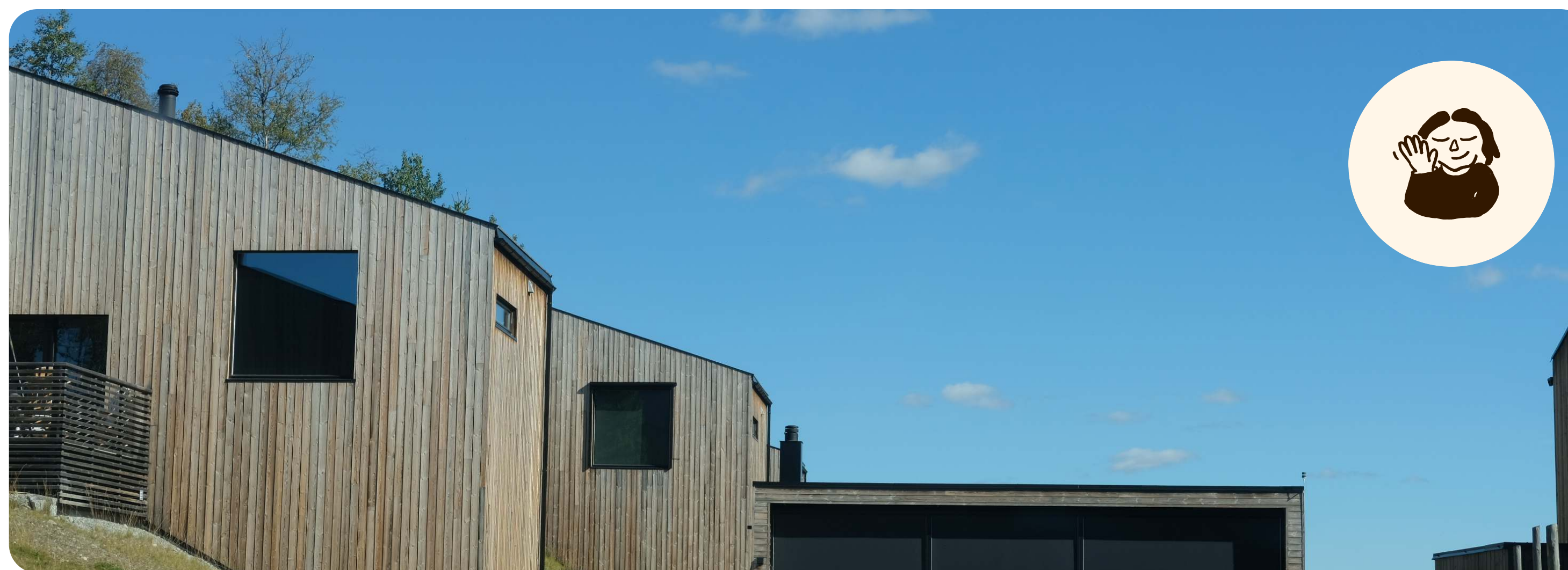
Fritidshemsedøler

Hemsedal er en hyttekommune med over 10 000 deltidssinnbyggere som har engasjement for utviklingen i bygda. Mange av de vi har snakket med har vært med på utviklingen de siste 30 årene, og savner tiden hvor lokalbefolkningen og hytteeierne hadde en nærere relasjon.

De opplever at det har blitt dyrere og dyrere å ha hytte i Hemsedal, og at de føler seg nedprioritert som målgruppe. De er opptatt av å støtte lokalt næringsliv, men opplever at Hemsedal satser mer på helgeturister og kortidsbesøkende.

De ønsker å bli mer involvert i utviklingen og vil gjerne bidra.

"Vi er veldig glade i Hemsedal, men vi begynner å bli litt flaue over å si det"

Viktige behov

- ① At de blir involvert i utviklingen
- ② Bedre tilrettelegging og vedlikehold av stier og løyper
- ③ Definere hva som gjør Hemsedal til en alpelandtby

Største utfordringer

- ① Føler at Hemsedal har blitt en bygd for de rike
- ② Kjenner på et generasjonsskille
- ③ At Hemsedal er en evig byggeplass

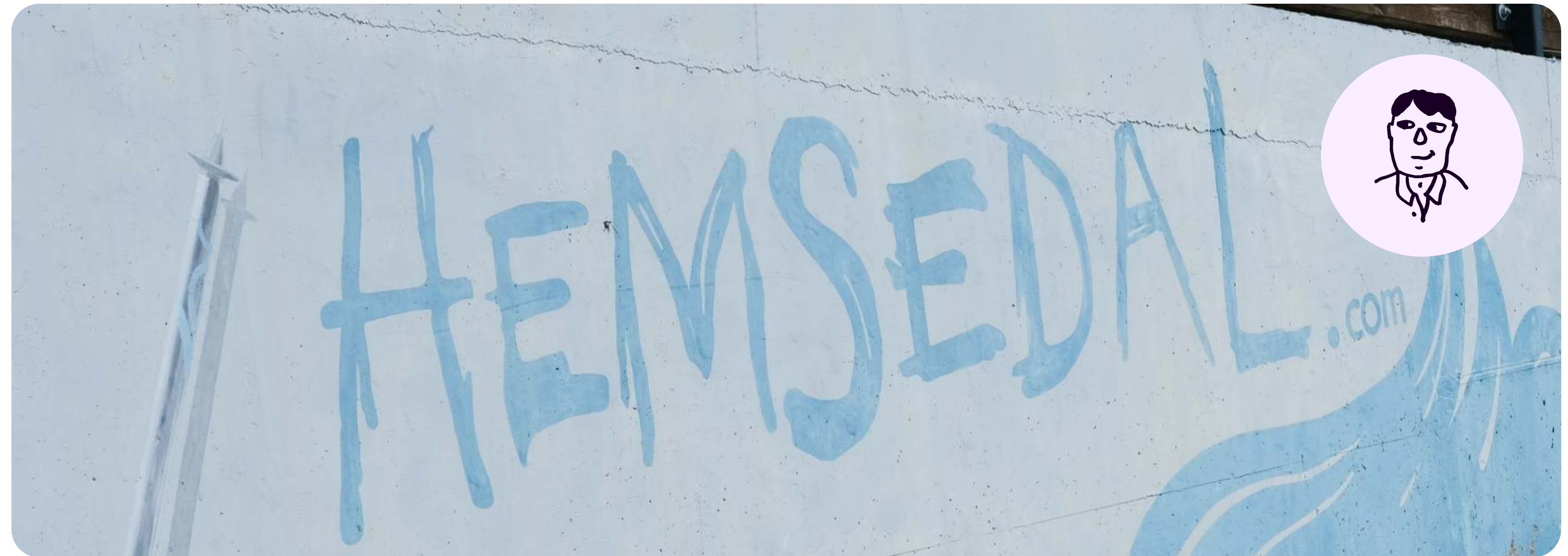
Næringshemsedøler

Næringslivet i Hemsedal er mangfoldig, og driver med alt varehandel i sentrum til storskala eiendomsutvikling og destinasjonsbygging.

For aktørene som driver butikk i sentrum savner de mer liv og røre i sentrum, og flere aktiviteter som trekker folk til sentrum. Trafikken er kilden til mange kunder, men også et faremoment for myke trafikanter. De savner også flere lavterskel handelstilbud, som en markeds plass eller boder.

For eiendomsutviklerne så er det flere som synes at utviklingen har vært treig de siste årene og etterlyser en tydeligere retning på sentrumsarbeidet.

“Sentrum har et etterslep som vi må få gjort noe med raskt”

Viktige behov

- ① Sikre lønnsom drift gjennom hele året
- ② Klar retning for sentrumsutvikling
- ③ Bedre utnyttelse av sentrumsnaturen

Største utfordringer

- ① Mangel på liv og røre i sentrum
- ② Avhengige av hverandre, men også konkurrenter
- ③ Får ofte skylden for uønsket utvikling

Hemsedøler med nedsatt funksjonsfriskhet

Hemsedøler som av ulike årsaker har nedsatt funksjonsfriskhet er en bred gruppe i alle aldre med svært ulike behov. Overordnet er det viktig å huske på:

- ① Bygg brede nok stier
- ② Tilrettelegg for lavterskel naturopplevelser
- ③ Små grep gjør en stor forskjell

Den gjengse hemsedøl

Det er vanskelig å male den gjengse hemsedølen med bred pensel. Likevel er det noen likhetstrekk som kjennetegner menneskene i Hemsedal.

Hemsedølene er en imøtekommende og gjestfri gjeng som er over gjennomsnittet opptatt av friluftsliv og naturopplevelser. Mange har stort engasjement for bygda, men flere føler seg tilsidesatt for turismen de siste årene.

Samtidig ser alle de positive sidene av turismen, men mange føler at samholdet i bygda og forholdet til de besøkende var bedre før.

“Man får jo en følelse av at penga rår. At vi ikke er i målgruppa for den utviklinga som skjer”

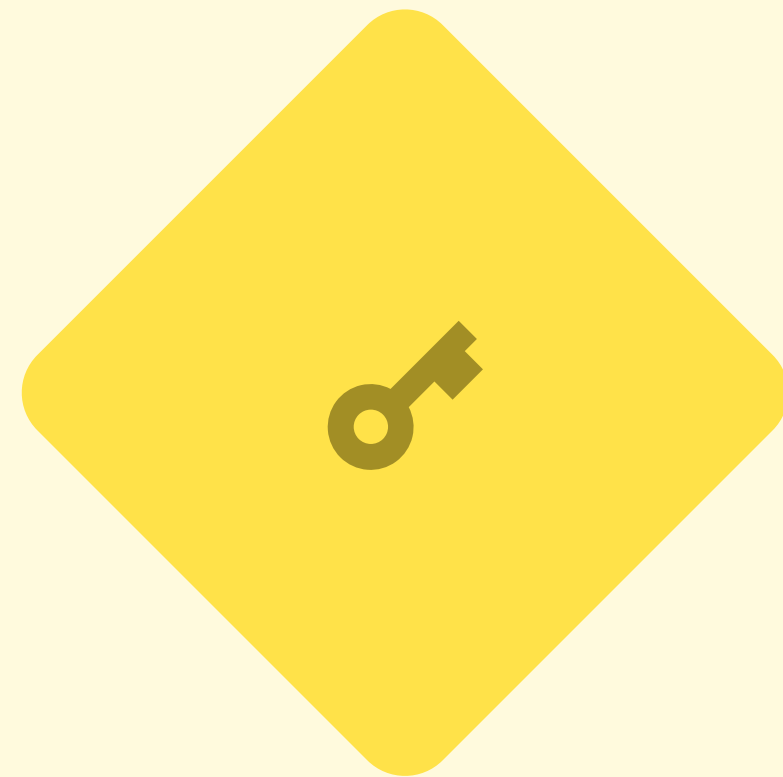

Behov som går igjen

- ① Å bli spurt og involvert
- ② Tilrettelegge for lokalbefolkningen
- ③ Utnytte elvens potensiale
- ④ Flere samlende møteplasser
- ⑤ Et sted hvor barn og unge kan leke
- ⑥ Flere boliger og næringslokaler
- ⑦ Helhetlig byggeskikk og bynatur
- ⑧ Prioritere myke trafikanter

Nøkkelfunn

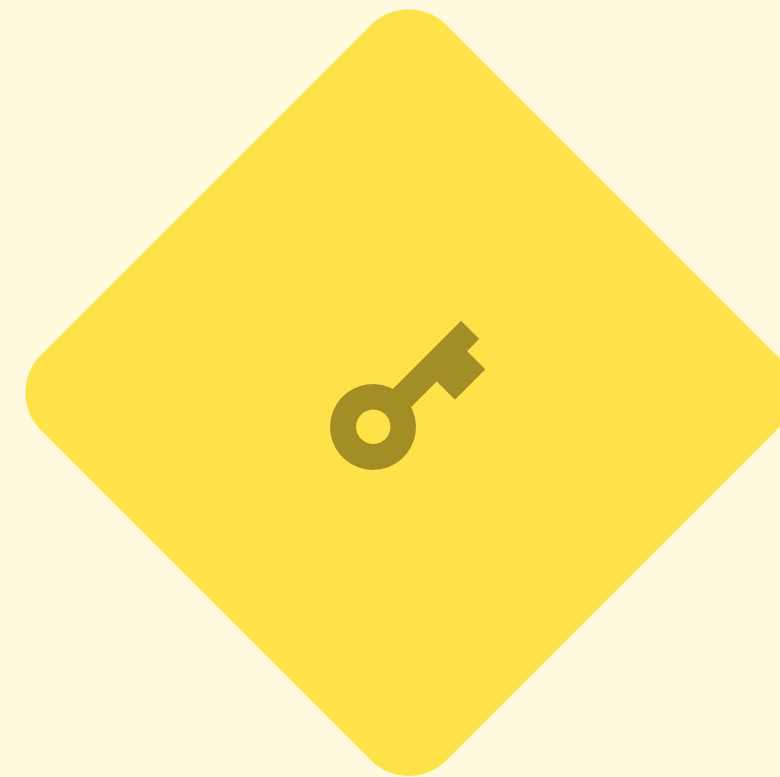
①

Kjærlighet for bygda

Folk i Hemsedal har et brennende engasjement for bygda, dalen og livsstilen.

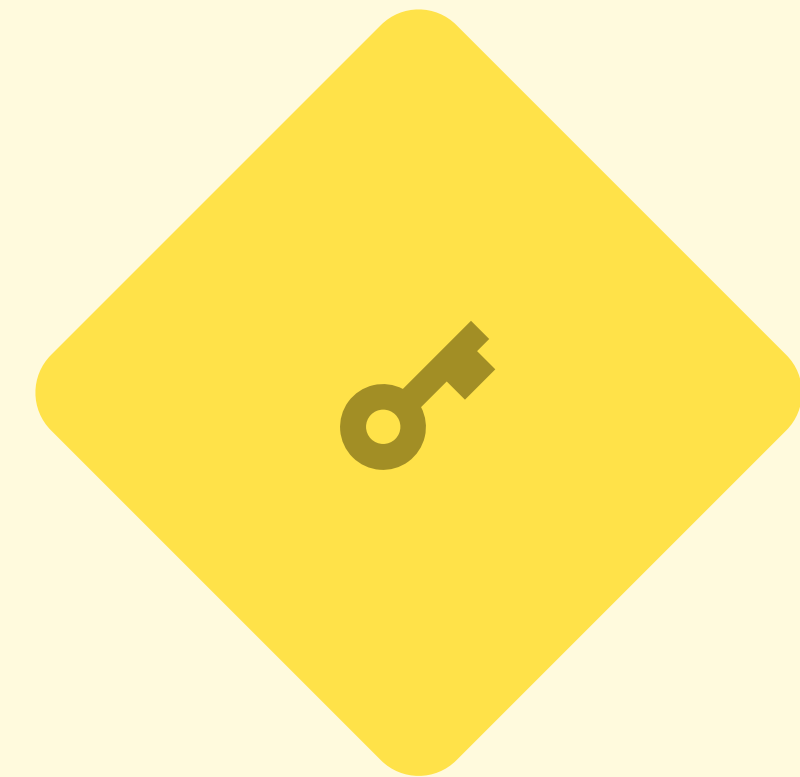
②

Identitetsforvirring

Folk er ikke omforent om hva Hemsedal er og skal være i fremtiden.

③

Sprikende samarbeid

Det er manglende helhet i planlegging og lite dialog mellom ulike interessegrupper.

①

Kjærlighet for bygda

Folk i Hemsedal har et brennende engasjement for bygda, dalen og livsstilen. Selv om det er uenigheter, er det også mye godvilje og ressurser å spille på i befolkningen. Mange ser potensiale i Hemsedal og det gir driv og engasjement for fremtidig utvikling.

Stikkord

Gjestfrihet

Rik kulturarv

Pågangsmot

Engasjement

“Kulturlandskap og landbruk og støler. Spredt bebyggelse, fantastisk natur, dyreliv, Hemsedalselva.”

“Hemsedal er mitt andre hjem, har vært her i 43 år. Elsker å være her like mye sommer som vinter.”

“Jeg elsker Hemsedal, så det må gjerne bli enda bedre”

②

Identitetsforvirring

Folk er ikke omforent om hva Hemsedal er og skal være i fremtiden. Turistnæringen er tydelige på sin definisjon, men mange lokale innbyggere sliter med å skjønne hvordan de passer inn i destinasjonen.

Hemsedal står overfor et generasjonsskille mellom nye og gamle Hemsedal. Flere er redde for at Hemsedal skal ende opp med et dårlig rykte, unødvendig polarisering og kjip stemning.

Stikkord

Destinasjonsbygda

Generasjonsskille

Kommunikasjon

Historien om Hemsedal

“Vi ser jo de positive sidene ved turismen, men jeg tror mange føler seg litt overkjørt”

Landbruk

“Hemsedal er en turistdestinasjon. Det må vi aldri glemme.”

Næring

“Hemsedal sentrum, Trøym, skal også i framtida fyrst og fremst vera ein stad å bu og leva for oss som høyrer til her. Det skal ikkje primært vera ein destinasjon eller eit produkt.”

Eldre

③

Sprikende samarbeid

Flere beskriver en manglende helhet i planlegging og mangel på dialog mellom ulike interessegrupper. Den manglende dialogen gjør at utviklingen tar mange på senga, og skaper motvilje til endring. Mange av de vi har snakket med ønsker å finne frem til nye samarbeid og tettere dialog.

Stikkord

Mangel på dialog

Sitter på hver sin tue

Sterke interessegrupper

Endringsvegning

“Det blir mye styr når vi ikke er samstemte. Vi vil veldig gjerne bli mer involvert i nye planer”

Landbruk

“Hemsedal kunne tjent mye å åpne for større samarbeid på tvers av interessegrupper.”

Av og til

“Det har kanskje vært litt unødvendig steile fronter. Vi er egentlig ikke så uenige som det kan virke som”

Næring

②

Bygde omgivelser og tjenester

Hvordan er tjenester og funksjoner i Trøym plassert?

Byggeskikk

Sentrumsfunksjoner

Planer under arbeid

Fra innbyggere

Hemsedøler om de bygde omgivelsene

Hemsedals bygde omgivelser kan deles i tre: sentrum, skisenteret og omlandet. I sentrum er det forholdsvis spredt bebyggelse med ulike stilarter, i skiheisen bygges det tett med mer moderne uttrykk og rundt om er det gamle støler, bondegårder og eneboliger.

De aller fleste er enige om at Hemsedal mangler en form for identitet i byggeskikken og at bebyggelsen i sentrum er for spredt. Det gjør at det egentlig ikke finnes noen koselige "strøk" eller handlegater, selv om mange ønsker seg dette. Mange mener også at veier og asfalt tar opp mye plass.

Stikkord

Spredt bebyggelse

Mangel på helhet

Få offentlige uterom

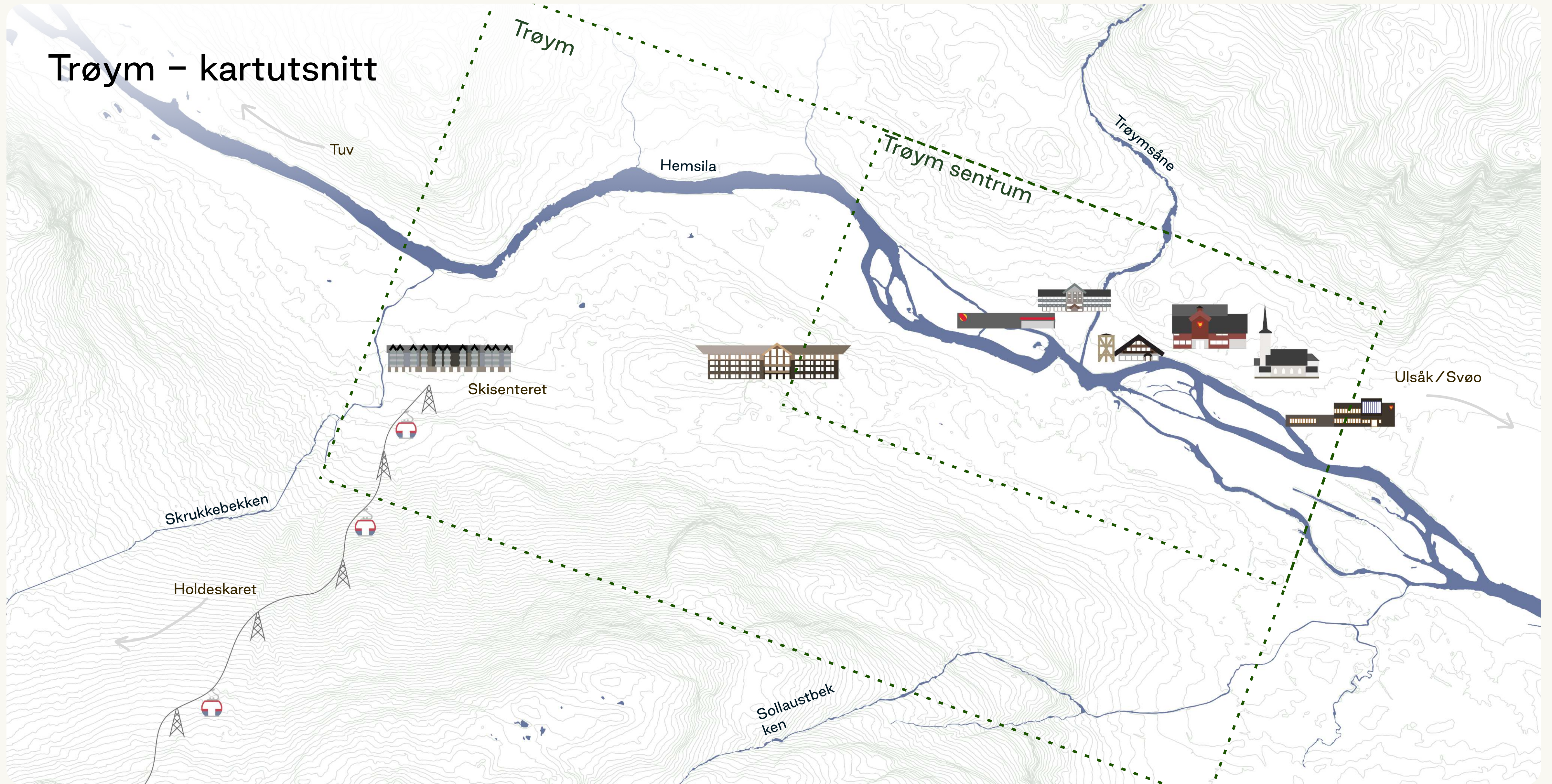
Fragmentert

"Hemsedal er en evigvarende byggeplass. De blir aldri ferdig."

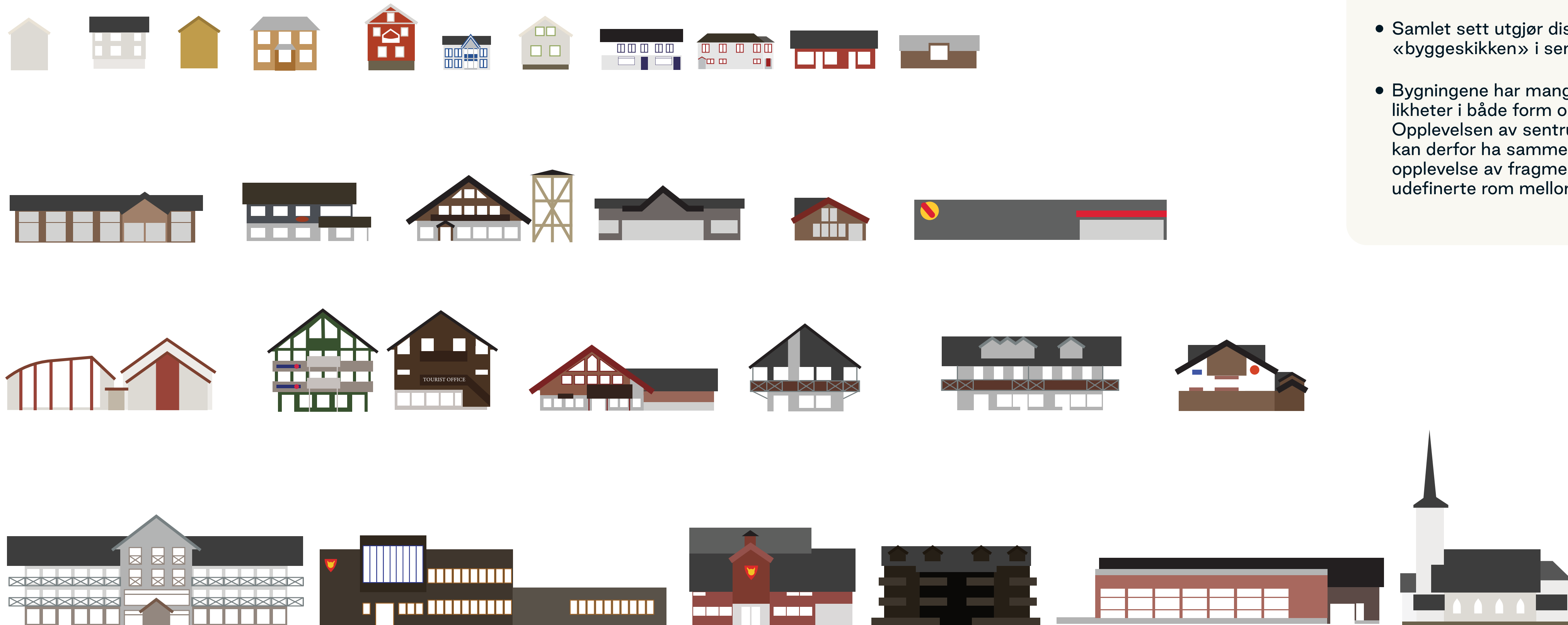
"Hummer og kanari, uten samlet plan eller felles visjon. Veien deler og begrenser. Parkeringsarealer og biltrafikk gjør det mindre koselig."

"Spredt med butikker med stor parkeringsplass foran. Savner å kunne slentre mellom butikkene."

Trøym – kartutsnitt

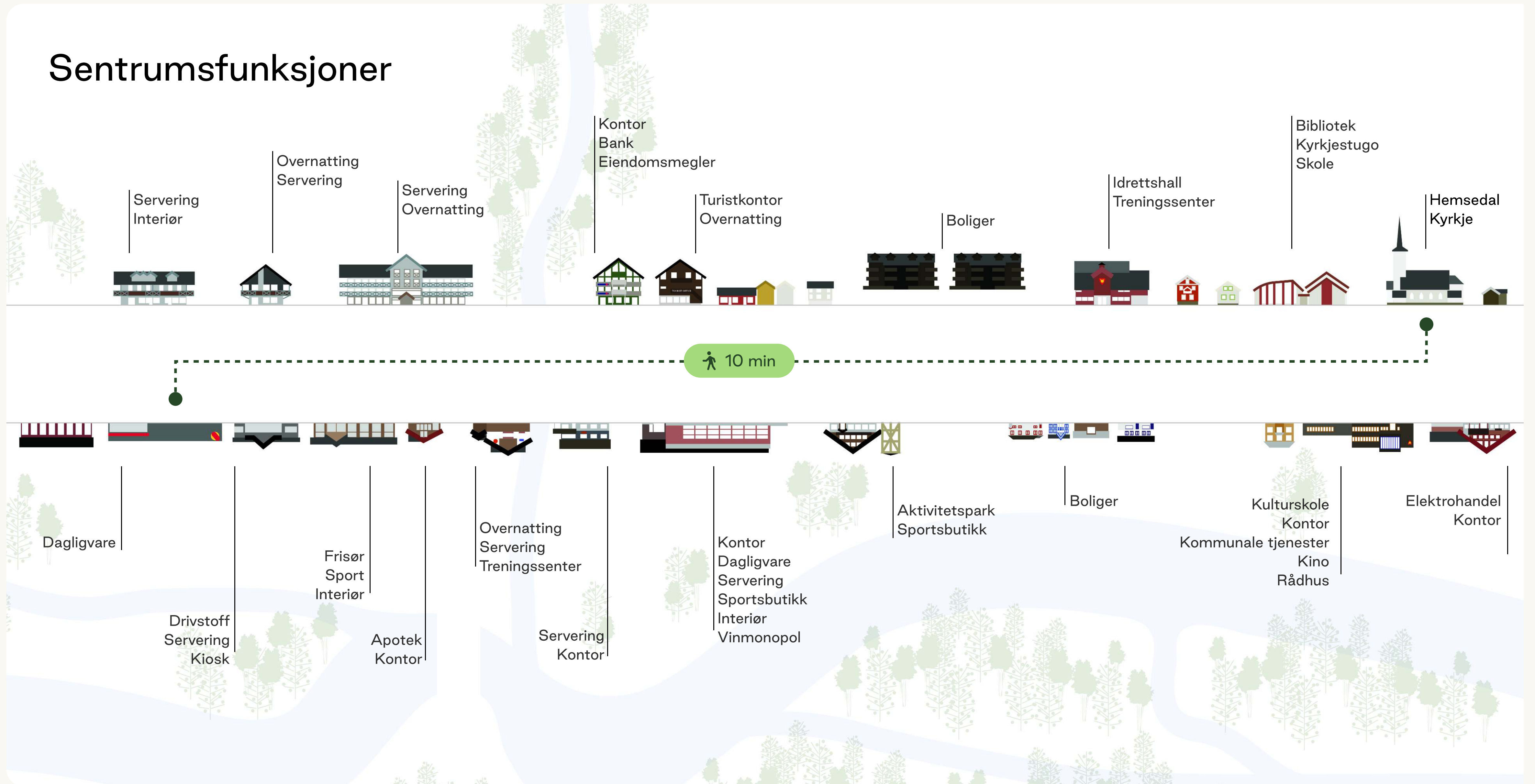
Byggeskikk i sentrum

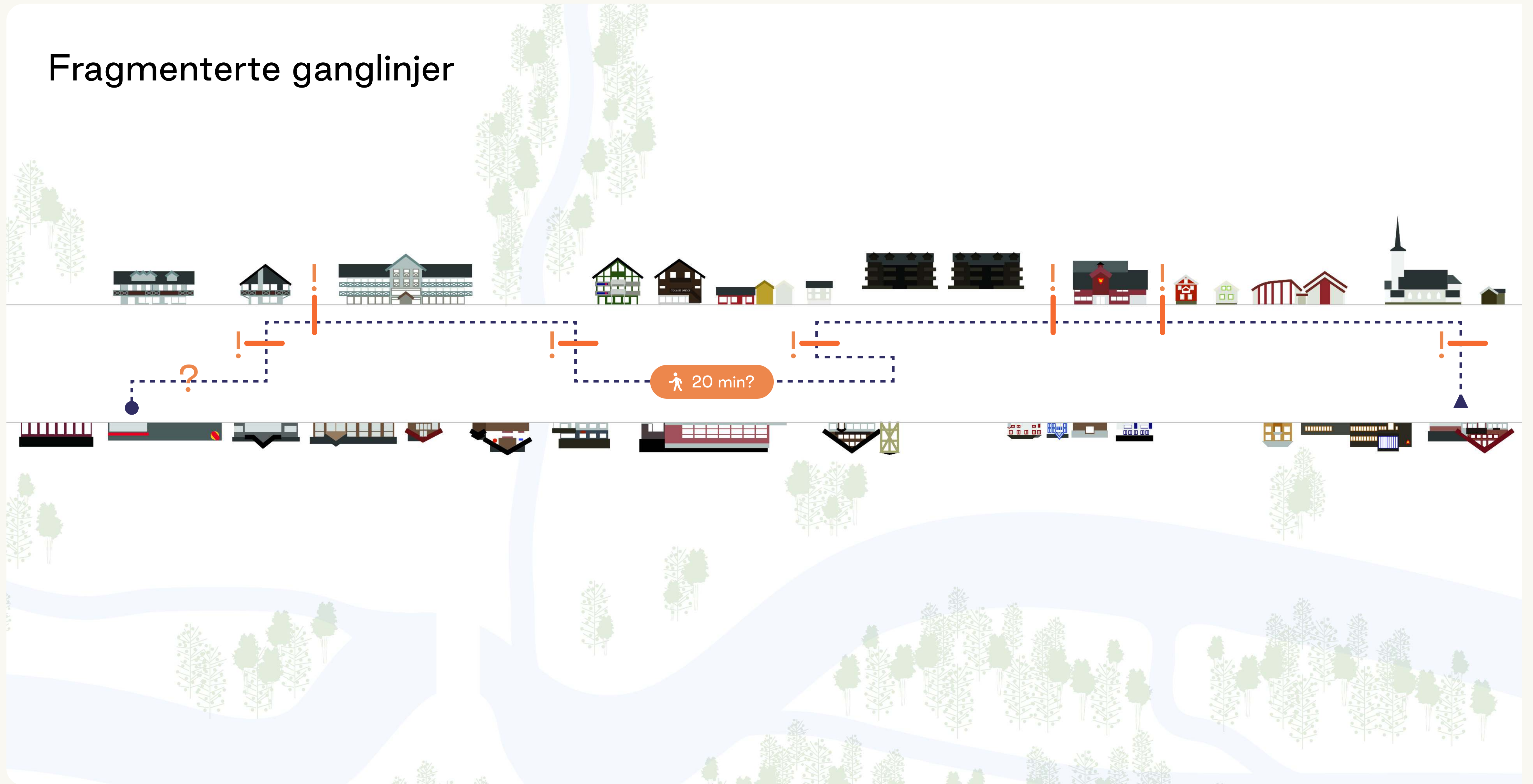
Sentrumsbebyggelse

- Ikonene viser stiliserte versjoner av sentrumsbebyggelsen i Trøym
- Samlet sett utgjør disse «byggeskikken» i sentrum
- Bygningene har mange fellestrekk, og likheter i både form og farge. Opplevelsen av sentrum som rotete kan derfor ha sammenheng med en opplevelse av fragmenterte og udefinerte rom mellom bygningene.

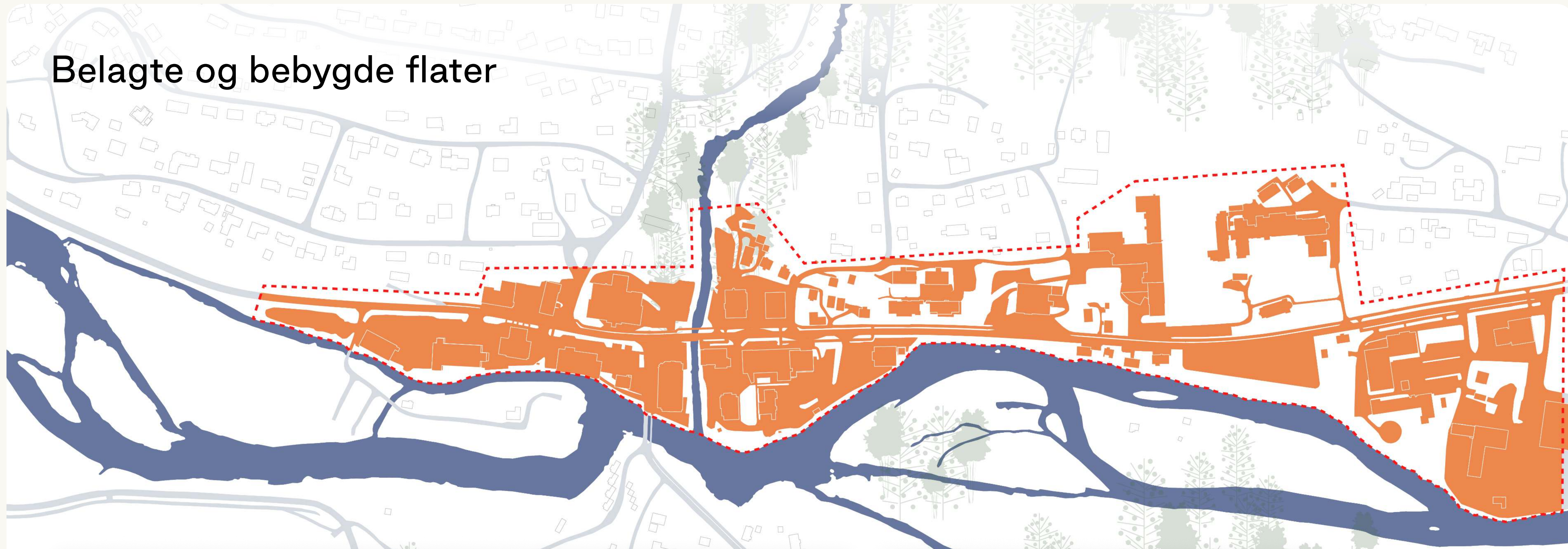
Sentrumsfunksjoner

Fragmenterte ganglinjer

Belagte og bebygde flater

2.21 km²

areal dekket av vei

Tall for hele Hemsedal kommune

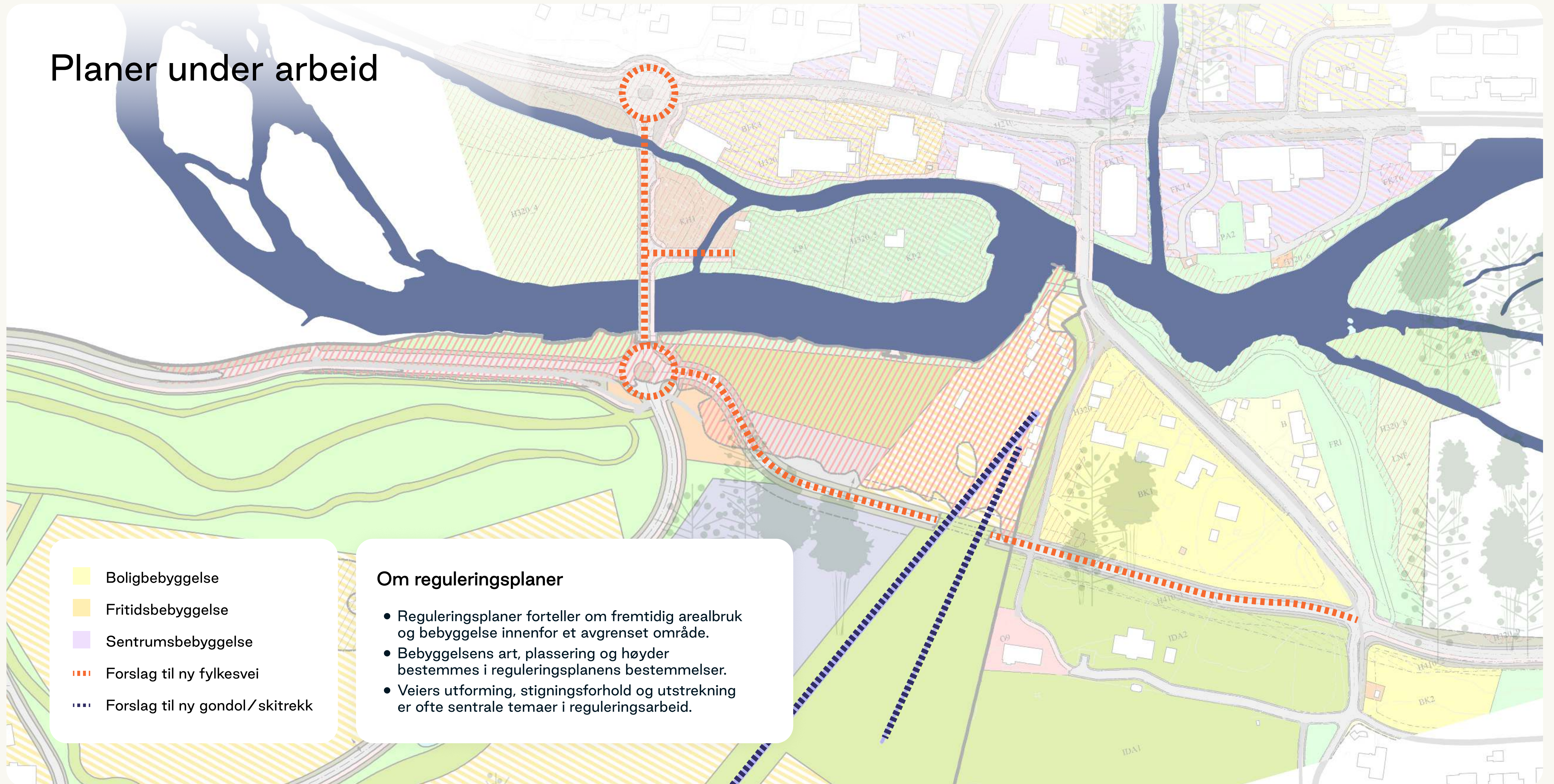
0.96 km²

areal dekket av bygninger

Asfaltsentrum

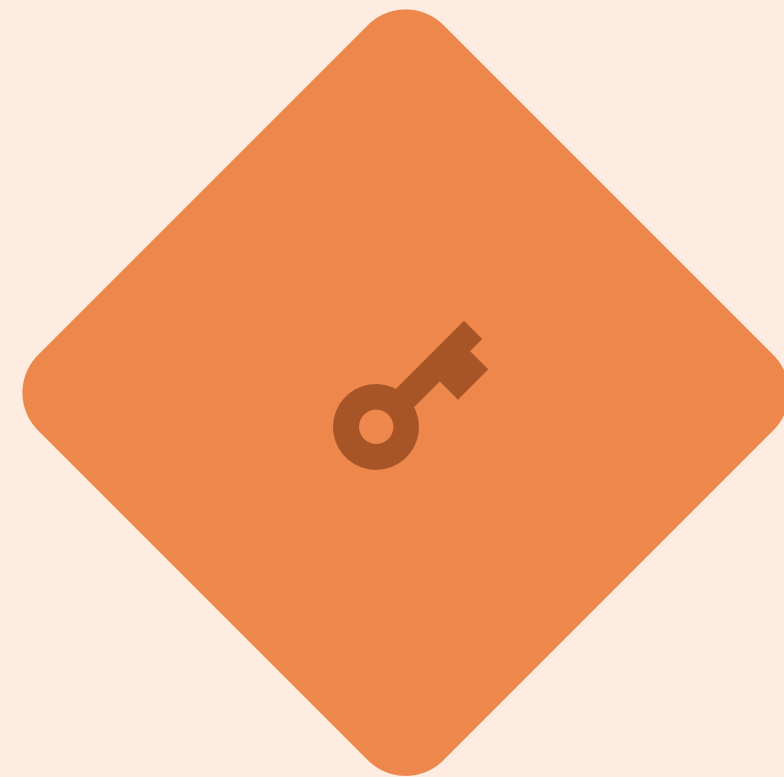
- Sentrum preges av store asfaltflater, med spredt bebyggelse
- Hemsedalsnaturen reflekteres ikke i sentrum, og de fleste ferdselsårer ligger langs Rv52.
- Bebyggelsen skaper «hull» i sentrum og gjør det vanskelig å orientere seg.

Planer under arbeid

Nøkkelfunn

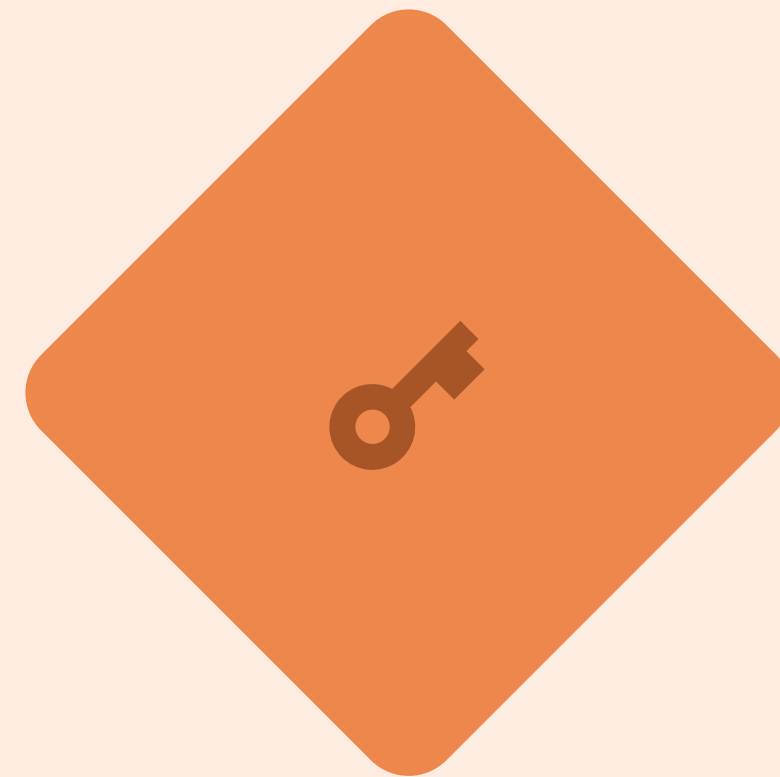
②

Langstrakt og splittet

Sentrum mangler et tydelig tyngdepunkt og gode uteoppholdsrom.

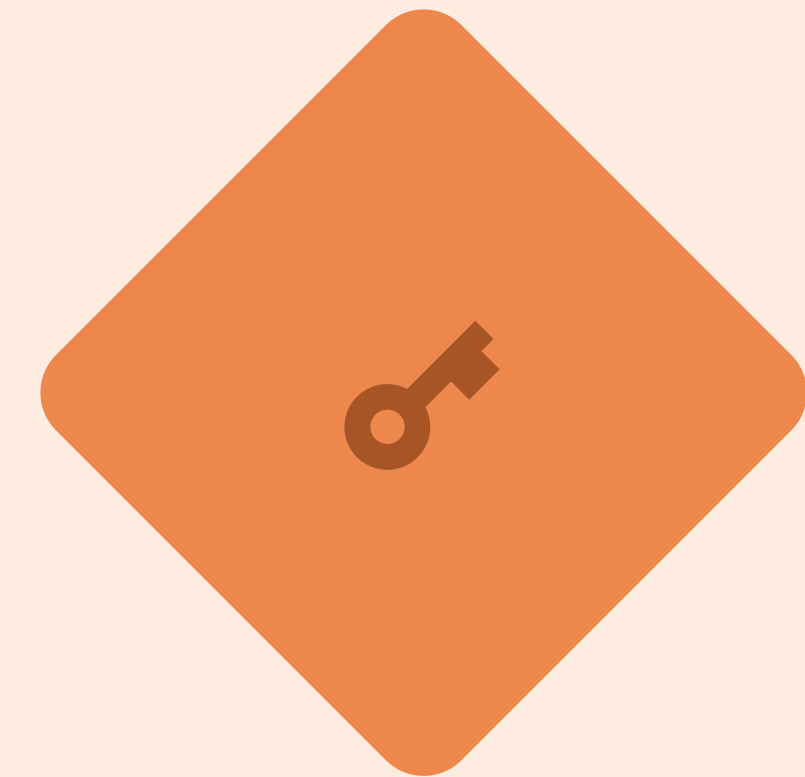
②

Biler preger sentrum

Biltrafikk og parkerte biler dominerer sentrumsbildet. Store arealer er satt av til vei, parkering og manøvrering.

③

Få boliger og lokaler

Sentrum klarer ikke dekke opp for etterspørselen etter boliger og næringslokaler. Det er lite boliger i sentrum, og lite aktivitet utenfor turistsesongene.

③

Infrastruktur og mobilitet

Hvordan er det å komme seg rundt i Trøym og omegn?

Trafikktellinger

Avstander

Størrelsesforhold

Fra innbyggere

Hemsedøler om infrastruktur og mobilitet

Infrastrukturmessig er Hemsedal en lang stripe gjennom dalen, med en avkjøring her og der. De aller fleste kjører bil stort sett overalt og er fornøyde med det, men folk er også enige om at bilen tar for stor plass og at det er for mange grå p-plasser i sentrum. Tungtransporten er også utfordrende.

Det er generelt lite tilrettelagt for gående og syklister, og med få bussavganger finnes det få reelle alternativ til bilen. Det er også mangel på skikkelig sykkelparkering, som gjør at mange lar sykkelen stå i frykt for at den skal bli stjålet. Mange ønsker også bedre muligheter for å krysse elven som myk trafikant.

Stikkord

Bilen dominerer

Tungtransport

Nedpriortering av myke trafikanter

Mye støy fra vei

“Uten bil funker det ikkje hvis du ikkje bur sentrumsnært. Å være mjuk trafikant langs RV52 er risikosport.”

“Ikke så mye tanker om det, bruker bil....”

“Alt er veldig bilbasert og fragmentert. Dårlig kontakt mellom heiser og bakker og sentrum.”

Trafikkmelding

Trøym-Tuv

1250

29%

Trøym-Ullsåk

2700

19%

Fylkesveien

500

5%

Om årsdøgnetrafikk

- Årsdøgnetrafikk er den gjennomsnittlige trafikkmengden per døgn i et år, på et gitt sted.
- Tallene viser at gjennomgangstrafikken er betydelig lavere enn trafikken inn til Trøym.
- Fylkesveien har relativt lav trafikkbetasting.

16 000

Sollihøgda

6 405

Svolvær -
Kabelvåg

4 900

Nesbyen -
Gol

2 700

Trøym -
Ullsåk

1 450

Ullensvang -
Odda

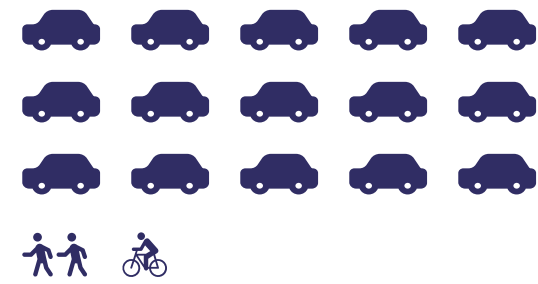
Kollektivandel
Hemsedal

6%

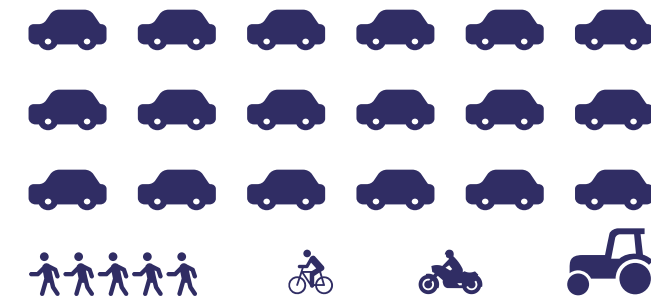
Tallene viser årsdøgnetrafikk (gjennomsnittlig daglig trafikkmengde). Kilde: Statens vegvesen

Situasjonsbilde 10:30–11:00

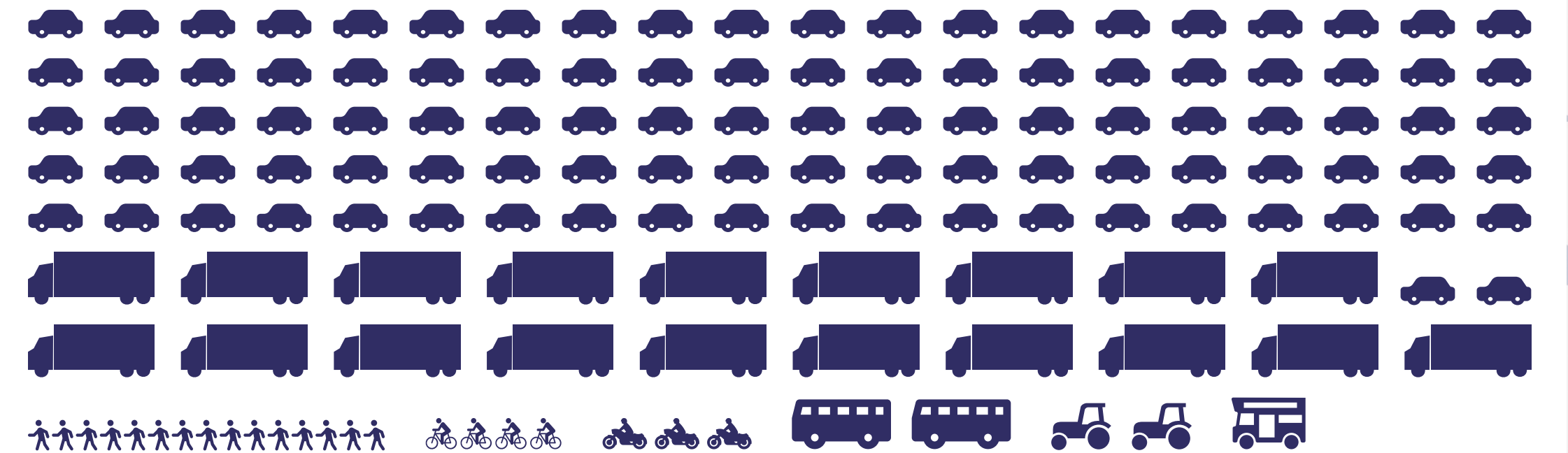
Opphold 10:25

Passeringer 10:30–11:00

Passeringer 10:30–11:00

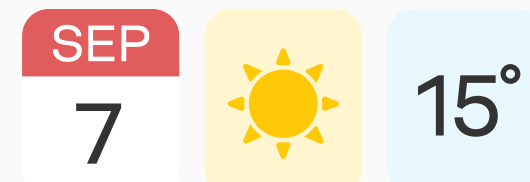

Om avlesning

- Situasjonsbildet viser at bil og trafikk preger sentrum.
- Det er svært få myke trafikanter i Trøym, selv på en solfylt dag.
- Parkerte biler bidrar til å øke bilens tilstedeværelse i sentrum, og rotete parkering gjør det vanskelig og uoversiktlig å komme seg rundt.

Værmelding

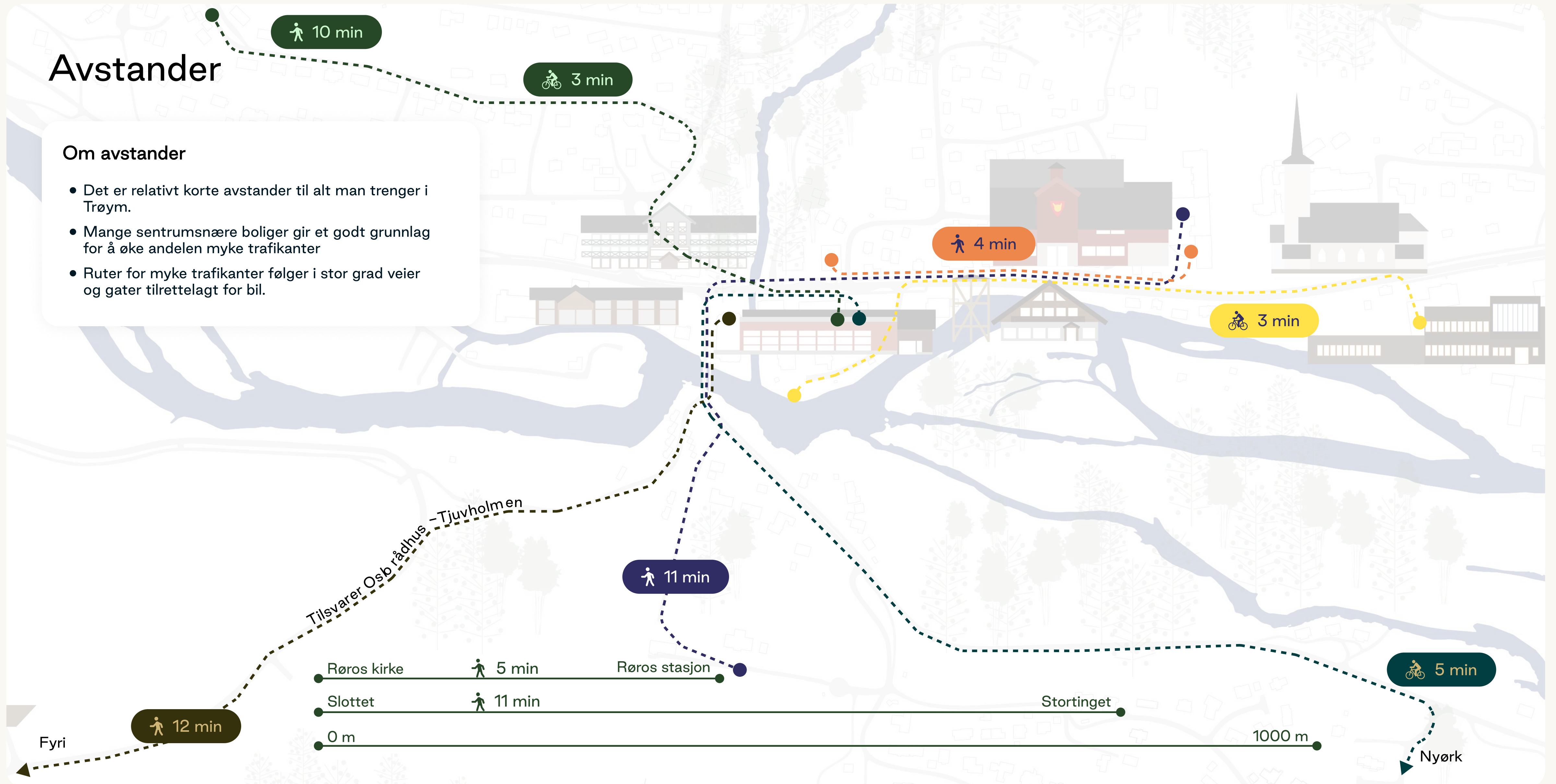
🕒 10:30

Avstander

Om avstander

- Det er relativt korte avstander til alt man trenger i Trøym.
- Mange sentrumsnære boliger gir et godt grunnlag for å øke andelen myke trafikanter
- Ruter for myke trafikanter følger i stor grad veier og gater tilrettelagt for bil.

Størrelsesforhold

Relevante sammenligninger

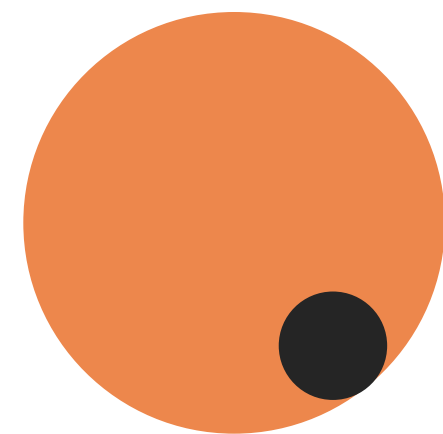
Henningsvær i Lofoten har en utstrekning som er sammenlignbar med Trøym sentrum. I Henningsvær parkerer turistene utenfor sentrum og beveger seg inn til fots.

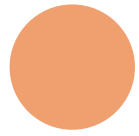
Sandvika storsenter har årlig 6 650 000 besøkende på et område som tilsvarer avstanden fra Coop til M.O.H. Alle besøkende beveger seg til fots mellom butikkene.

Sandvika storsenter
6 650 000
besøkende årlig

Hemsedal kommune
1 160 000
årlege gjestedøgn

 Sandvika storsenter

 Henningsvær

Trafikkavvikling

Skiheisbrua

- Dagens bru har god kapasitet, og kan få økt kapasitet ved bedre kryssutforming for Rv52
- Brua har en restkapasitet på ca. 65%. Restkapasitet er beregnet ut i fra antall biler som kan passere brua i et gitt tidsrom, uten at trafikken stopper opp

Ny regulert bro

- Krever store inngrep langs Rv52
- Kun regulert for trafikkavvikling, og vil ikke bedre situasjonen for myke trafikanter
- Regulert tidlig 2000-tall, basert på utdaterte trafikk tall og tettstedsplanlegging
- Høy kostnad og ruvende konstruksjon

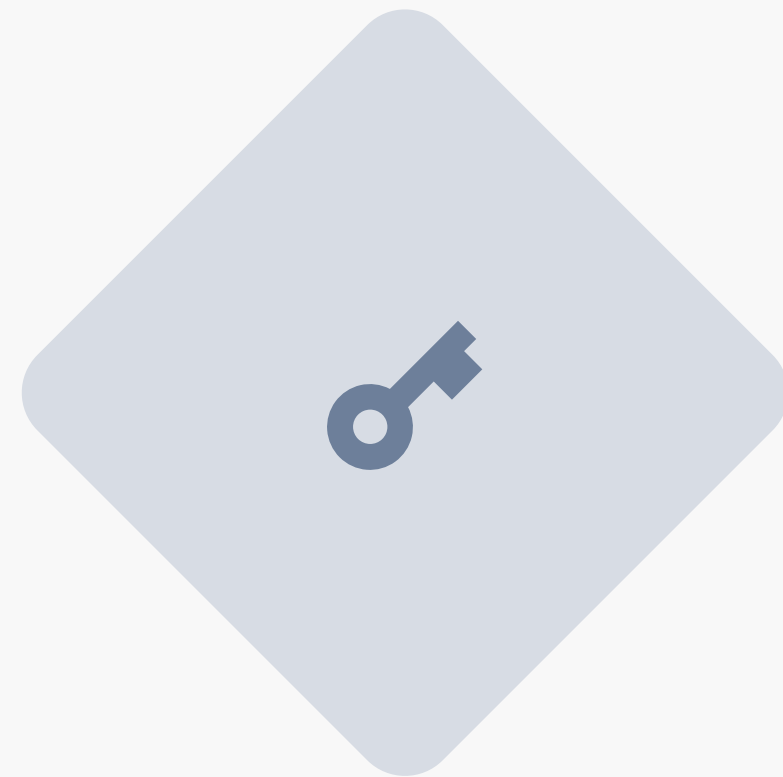
Skogstad bro

- Dagens bru har tilstrekkelig kapasitet for en utbygging sør for elva
- Brua har en restkapasitet på ca. 45%. Restkapasitet er beregnet ut i fra antall biler som kan passere brua i et gitt tidsrom, uten at trafikken stopper opp
- Brua ligger i elvens innsnevring, og kan ved endringer avhjelpe flomproblematikk

Tall og informasjon hentet fra HIAS-rapport fra august 2022, basert på flere utredninger i regi av HIAS og kommunen.

Nøkkelfunn

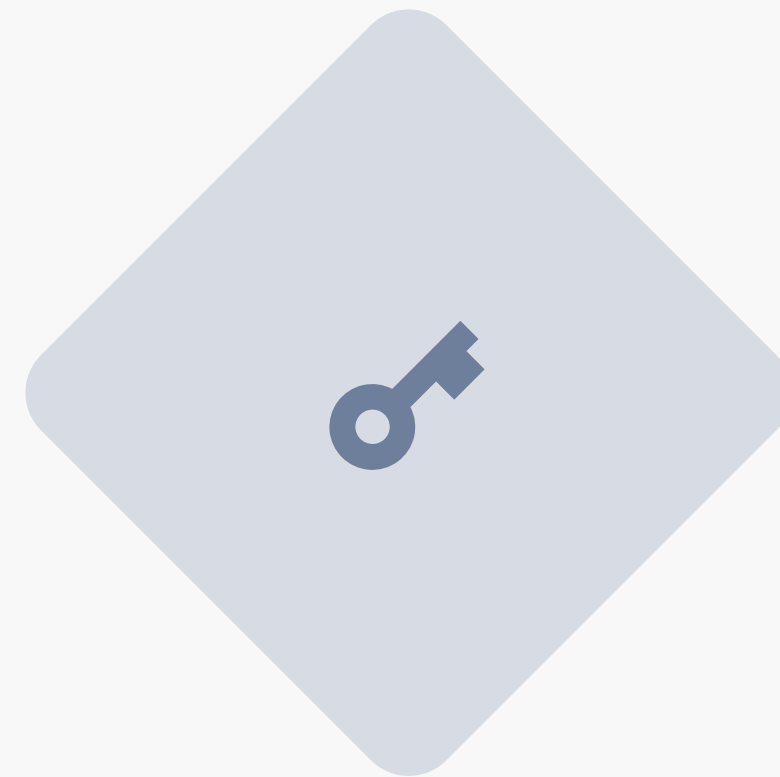
①

Orientert mot veien

Aktivitet, bygningsmasse og viktige sentrumsfunksjoner er orientert mot veien. Det er en støyfull affære å bevege og oppholde seg i sentrum.

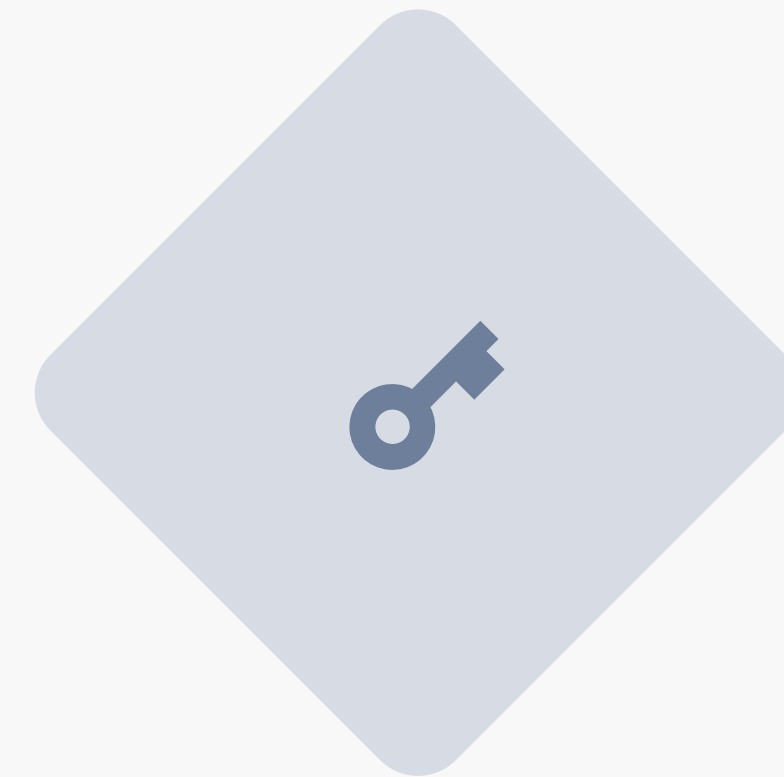
②

Mangel på sammenheng for myke trafikanter

Det oppleves utrygt å bevege seg til fots og på sykkel i sentrum. Få går eller sykler, selv om avstandene i sentrum er korte.

③

På bilens premisser

Sentrum er tilrettelagt for kjørende. Det gjør det enklere å velge bilen fremfor myk mobilitet. I turistsesongene er sentrum fylt opp av biler.

④

Naturgitte omgivelser

Hvordan preger naturen opplevelsen av Trøym?

Uteopphold

Blå-grønne rom

Flom

Aktivitetsmønstre

Fra innbyggere

Hemsedøler om de naturgitte omgivelsene

I samtaler med hemsedøler vender vi stadig tilbake til naturen. Bygda er omgitt av vakre fjell, frodig skog, velholdt kulturlandskap, dyreliv og Hemsila som sildrer gjennom sentrum.

Likevel er det flere som trekker frem at det er tydelig skille mellom den vakre naturen og sentrumsområdet i dag. For å oppleve naturen må du ut av sentrum. Flere ønsker at sentrum i større grad spiller på de naturgitte omgivelsene.

Stikkord

Hemsila

Storslagne fjell

Dyreliv

Kulturlandskap

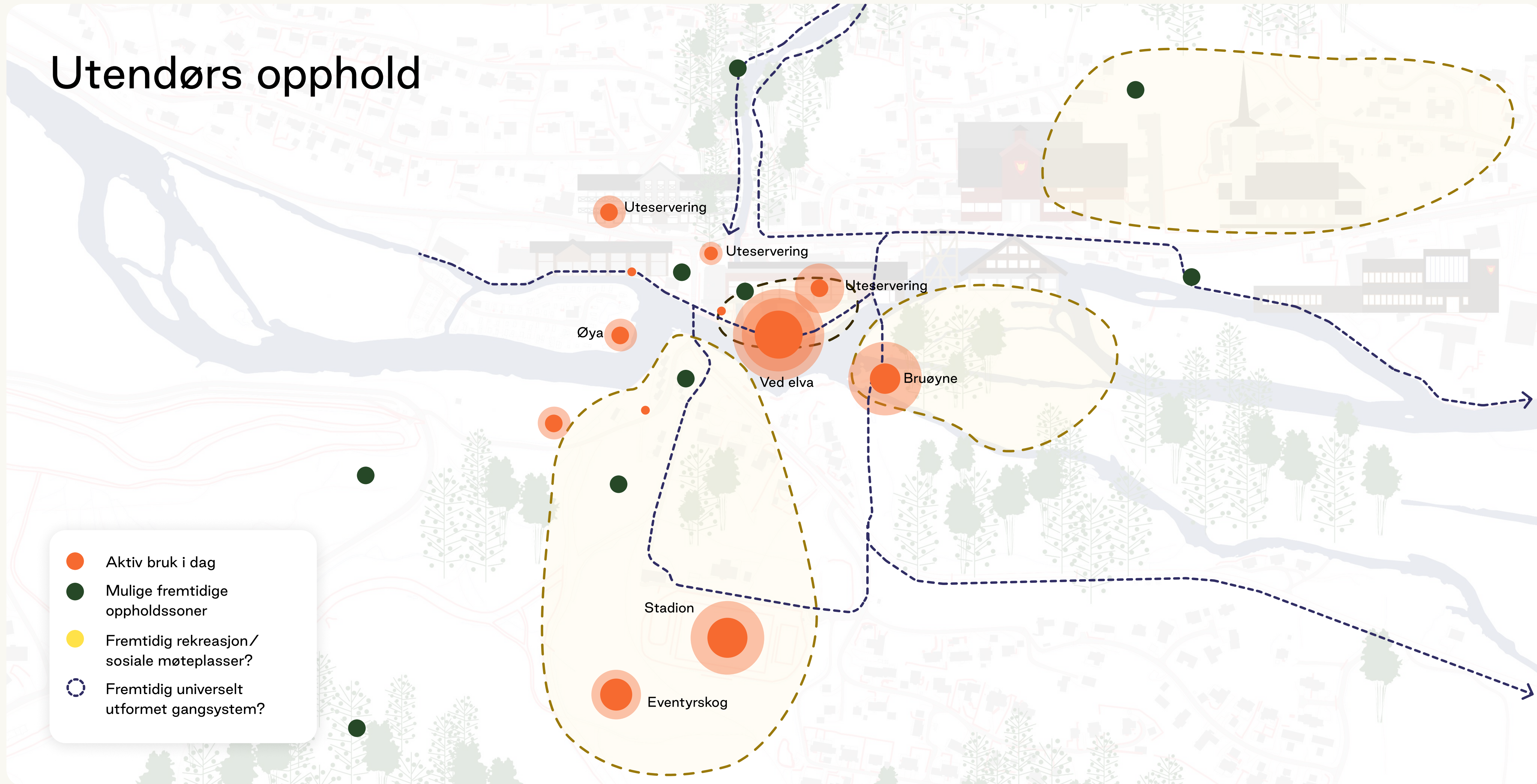
Mangel på natur i sentrum

“Ei flott landbruksbygd omgitt av masse natur og eit mangfoldig kulturlandskap.”

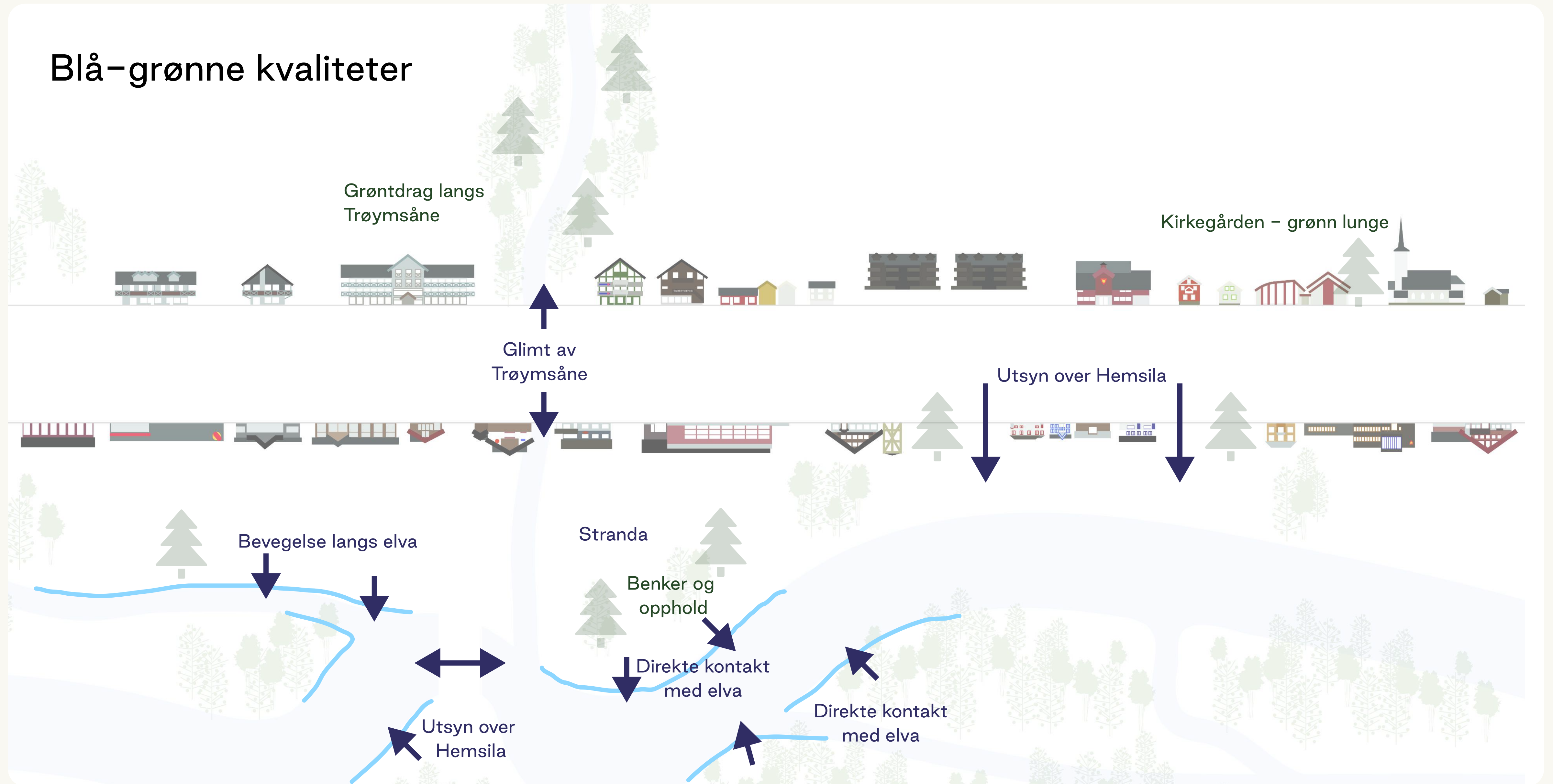
“Kulturlandskap og landbruk og støler. Spredt bebyggelse, fantastisk natur, dyreliv, Hemsedalselva. Det funker, savner ingenting.”

“Savner mer bedre tilgang på å kunne vandre langs elva, samt å kunne sette seg ned og nyte livet flere steder ved Hemsila.”

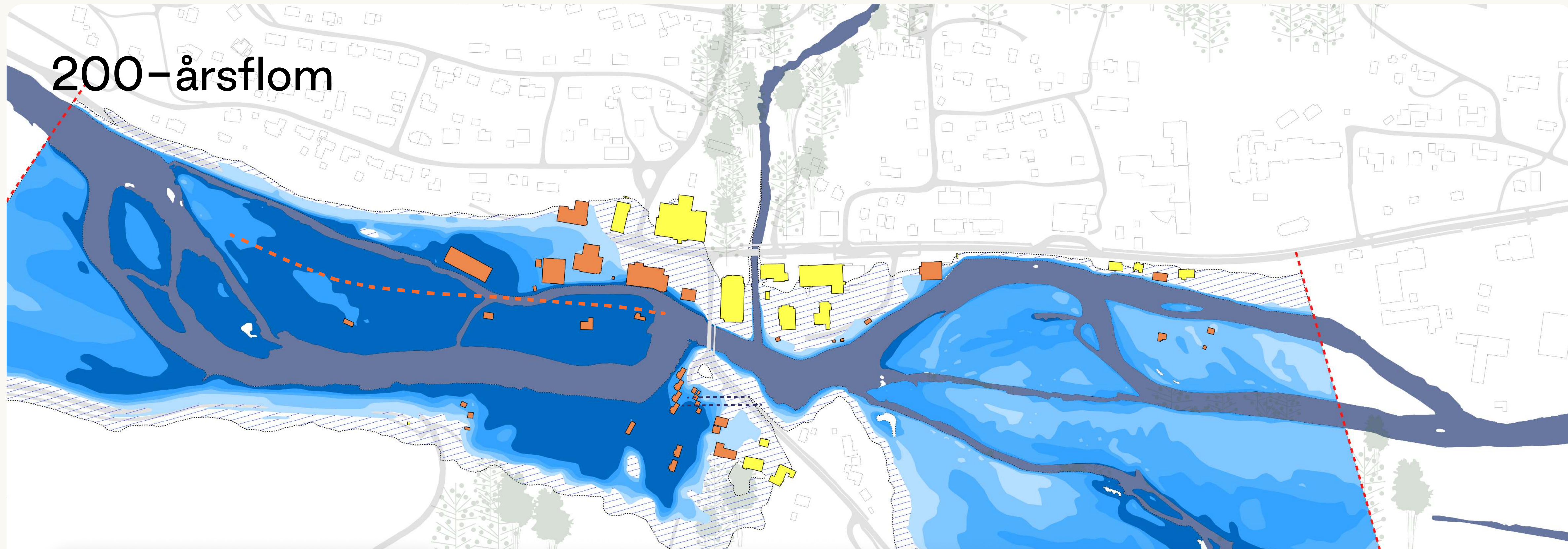
Utendørs opphold

Blå-grønne kvaliteter

200-årsflom

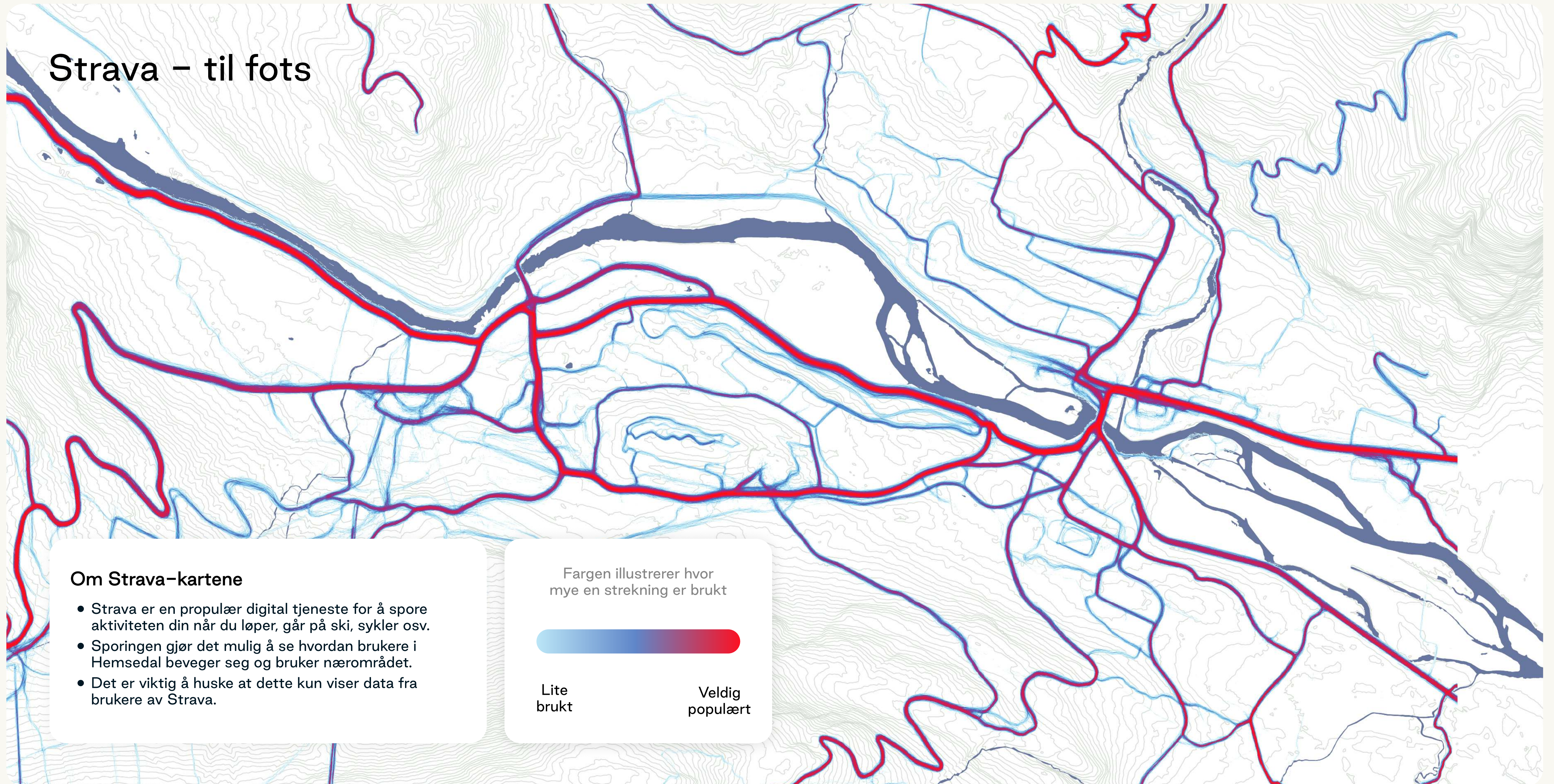

- Flomutsatte bygninger
- Bygninger med fare for vann i kjelleren
- Oversvømt areal
- Oversvømt vei
- Løsning med flomkanal?

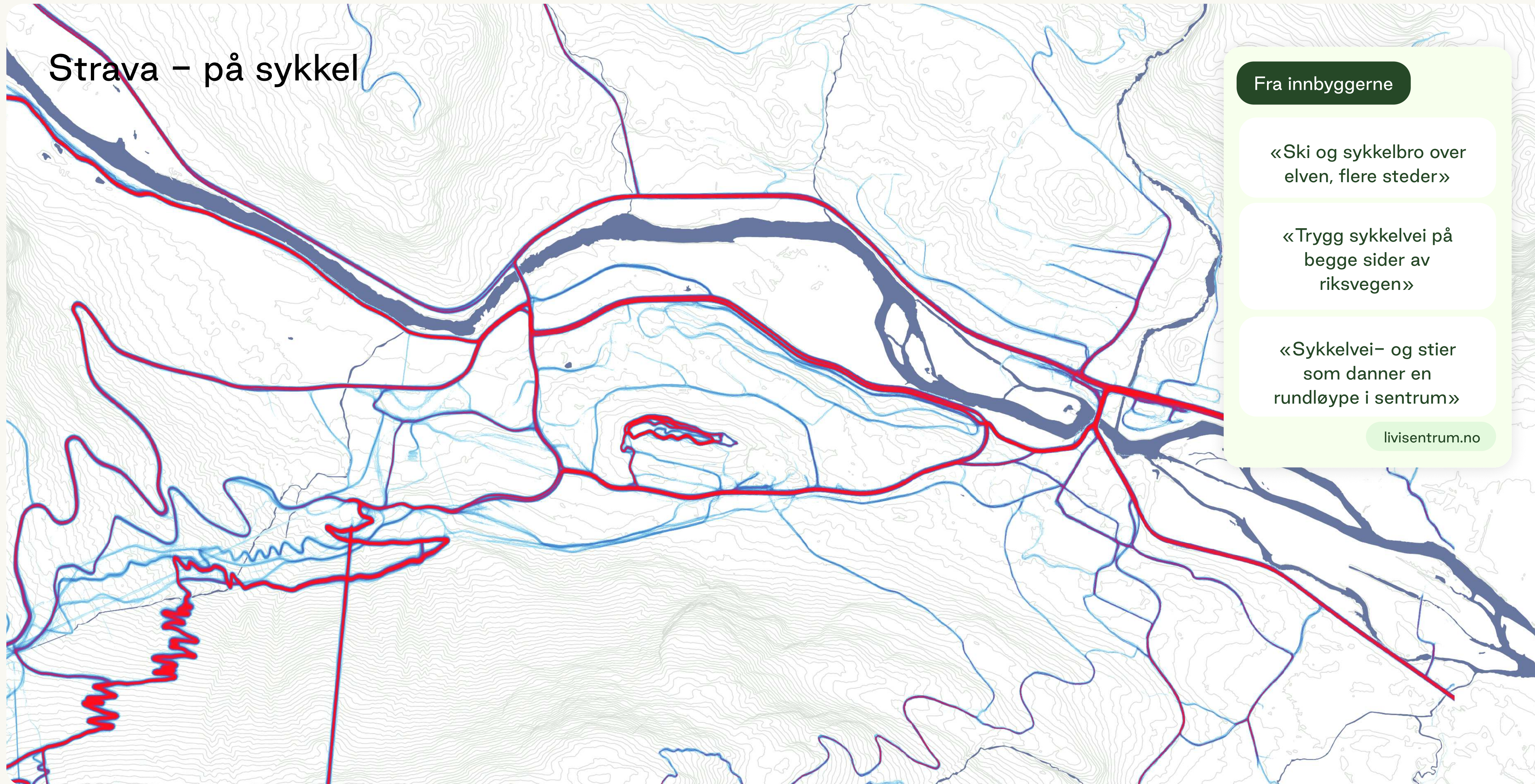
Om flom

- 200-års flom betyr en flomhendelse med et gjentakelsesintervall på 200 år.
- Flom er et naturfenomen som i bidrar til å fylle vannmagasiner og gi fruktbar jord.
- Vegetasjon bremser flom.
- Harde flater og murer øker vannets hastighet.
- Flere steder jobber man aktivt med tiltak som sikrer bygninger mot flomvann, fremfor å bygge infrastruktur og beskyttelse i elva.
- Flom- og skredsikring av eksisterende bebyggelse i Norge vil koste 50-120 milliarder med dagens standarder for tiltak.

Strava – til fots

Strava – på sykkel

Fra innbyggerne

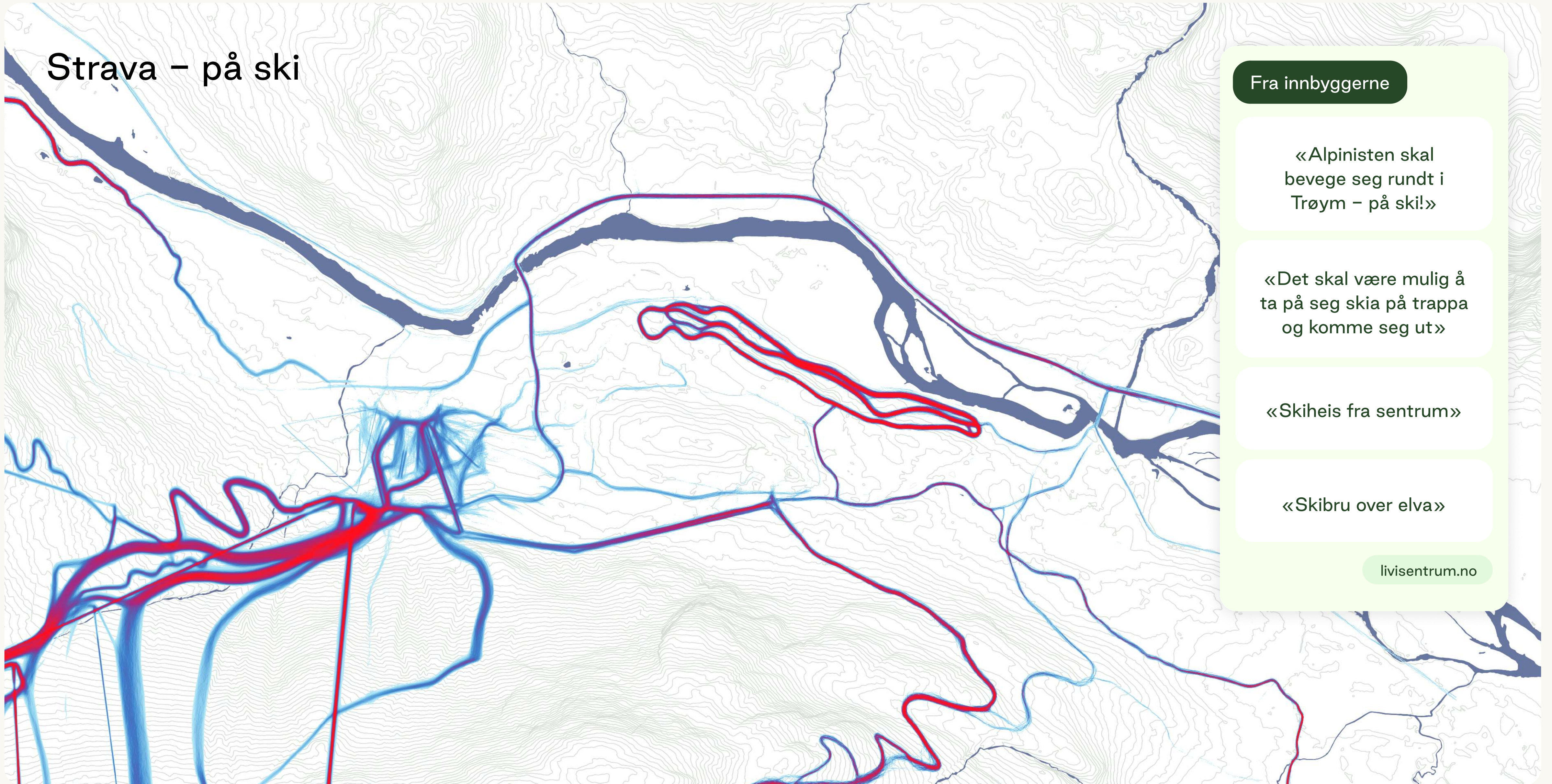
«Ski og sykkelbro over elven, flere steder»

«Trygg sykkelvei på begge sider av riksvegen»

«Sykkelvei- og stier som danner en rundløype i sentrum»

livesentrum.no

Strava – på ski

Fra innbyggerne

«Alpinisten skal bevege seg rundt i Trøym – på ski!»

«Det skal være mulig å ta på seg skia på trappa og komme seg ut»

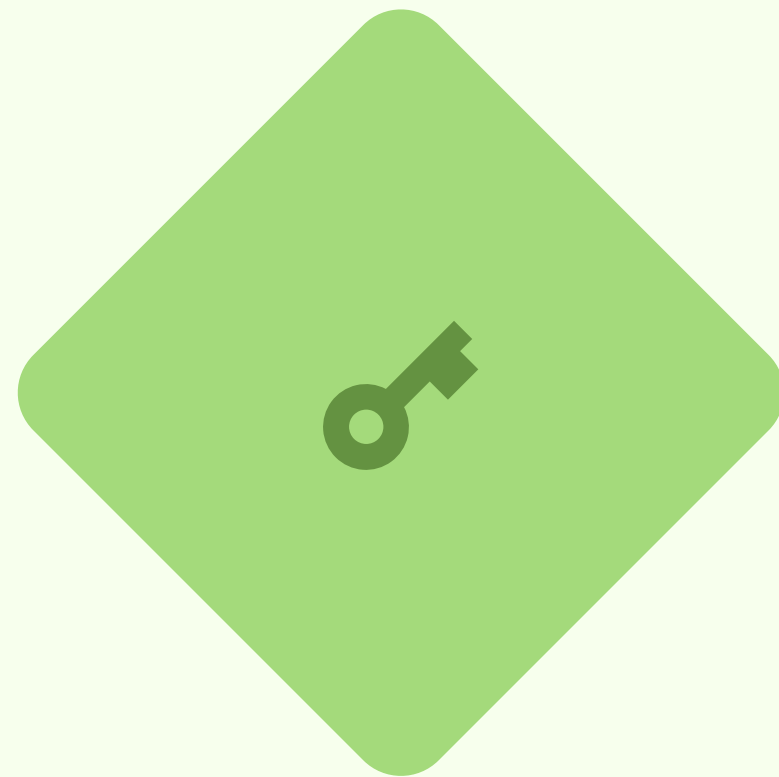
«Skiheis fra sentrum»

«Skibru over elva»

lvisentrum.no

Nøkkelfunn

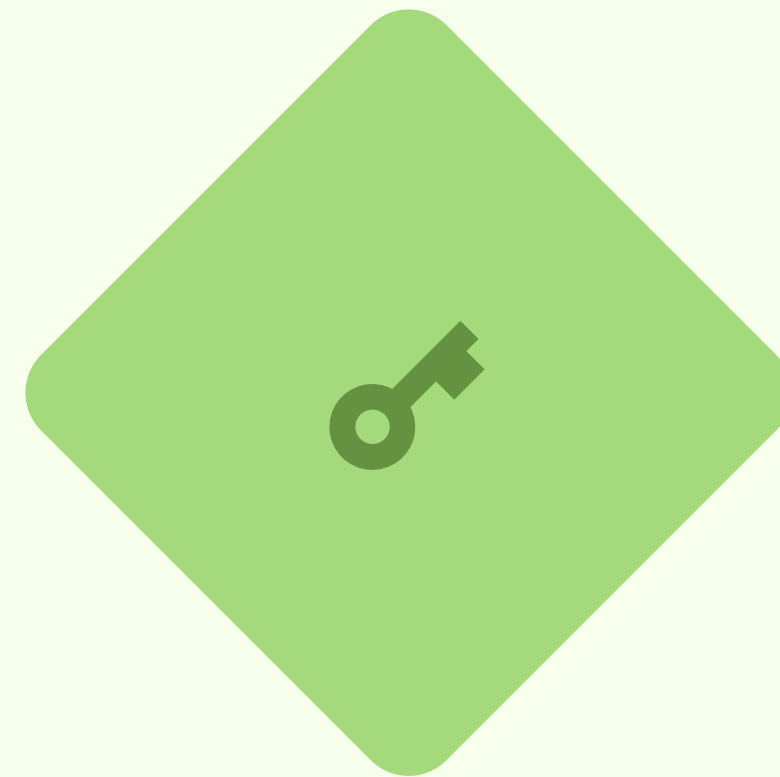
①

Alle elsker elva

Hemsedølene elsker Hemsila og ønsker at den blir en sentral del i sentrumsutviklingen.

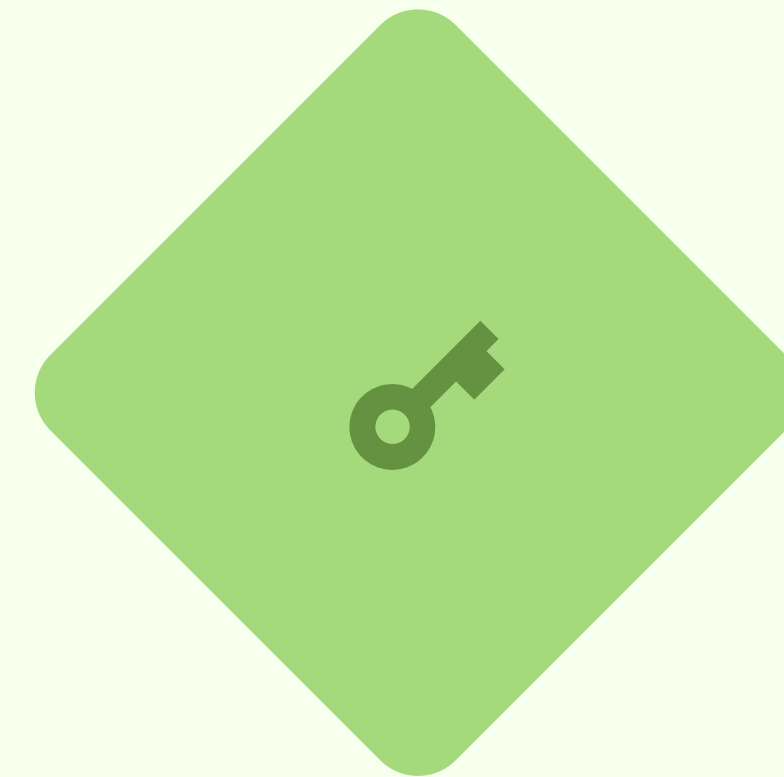
②

Flom til besvær

Skrekkscenariet 200-årsflom hindrer sentrumsutviklingen og er grunnlag for irritasjon. Vannet er en ressurs og bør behandles på naturens premisser.

③

Omgivelsene preger ikke sentrum

De vakre omgivelsene er fraværende i sentrum, og det mangler gode forbindelser mellom sentrum og omkringliggende natur.

Bakgrunn for prosjekt

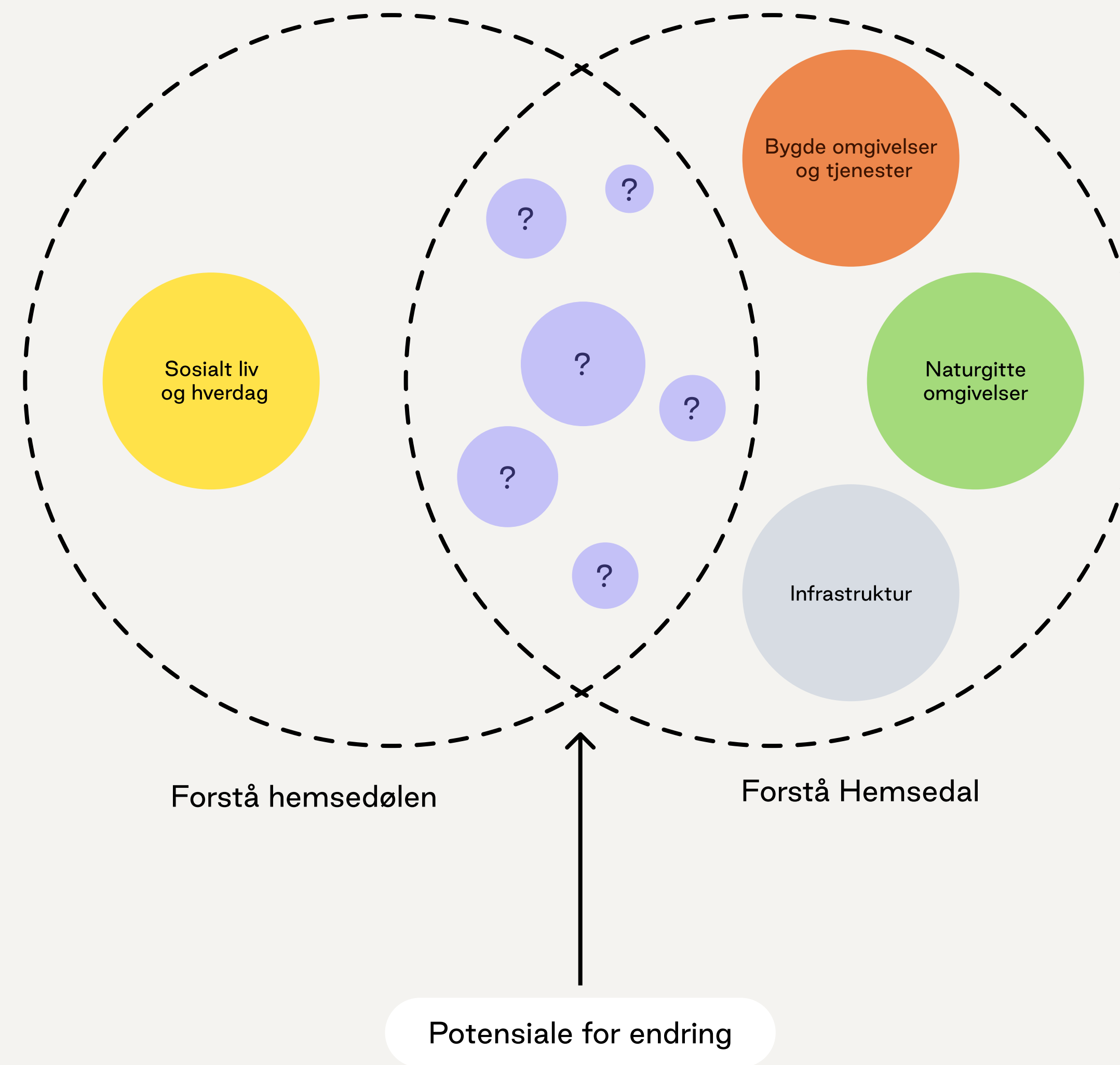
Mulighetene i mellom

De fire nivåene forteller hver én historie om Trøym og Hemsedal. Vi tror at potensialet for utvikling ligger i møtet mellom alle disse ulike aspektene. Skal vi få til endring, må vi se sammenhengen mellom naturen, infrastrukturen, de bygde omgivelsene og menneskene som opplever alt dette i hverdagen.

Basert på dette kartleggingsarbeidet utformet vi tre prinsipper for sentrumsutvikling i Trøym.

1. Sy sammen
2. Bruk elva
3. Myk opp

I den neste delen av dokumentet kan du se og lese om konkrete tiltak for sentrumutvikling i Trøym, basert på denne innsikten.

Prinsipp ①

Sy sammen

Spørsmål

→ Hvordan kan vi koble sammen begge sidene av elva?

→ Hvordan kan vi koble ulike tjenester og funksjoner i sentrum?

→ Hvordan kan vi skape mer samspill mellom ulike interessegrupper?

Prinsipp ②

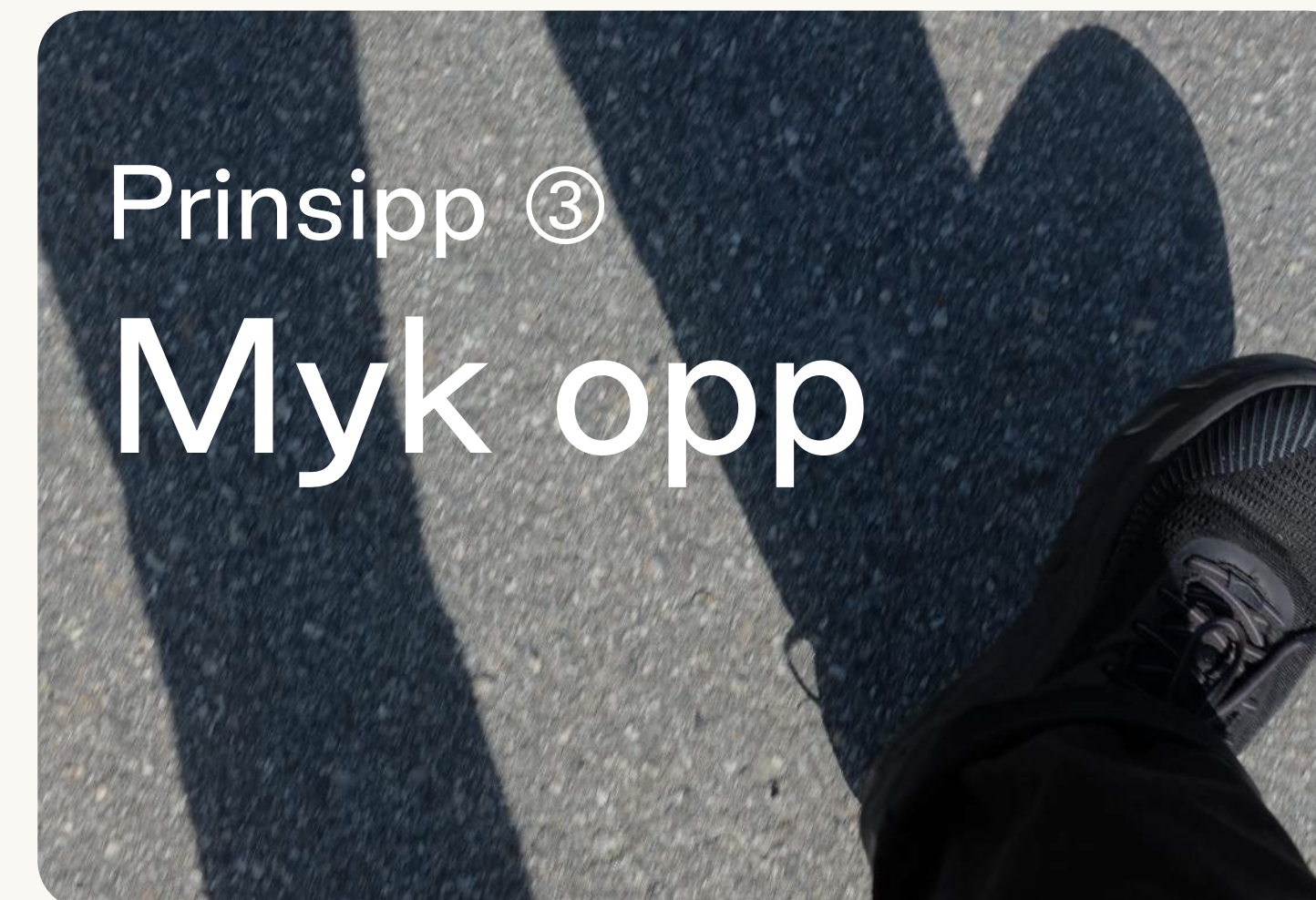
Bruk elva

Spørsmål

→ Hvordan kan elva gi økt attraktivitet og aktivitet i sentrum?

→ Hvordan kan sentrum orientere seg mer rundt elvene?

→ Hvordan kan vi bruke elva for styrke Trøyms identitet og samhold?

Prinsipp ③

Myk opp

Spørsmål

→ Hvordan kan vi gjøre det attraktivt å gå og sykle?

→ Hvordan kan vi bruke sesongene for å styrke sentrum?

→ Hvordan kan vi skape lune og trivelige møteplasser i sentrum?

Del 2

Forslag til grep for sentrum

Arkitekturskisse

Forklaringer

Bakgrunn for prosjekt

Arkitekturskisse

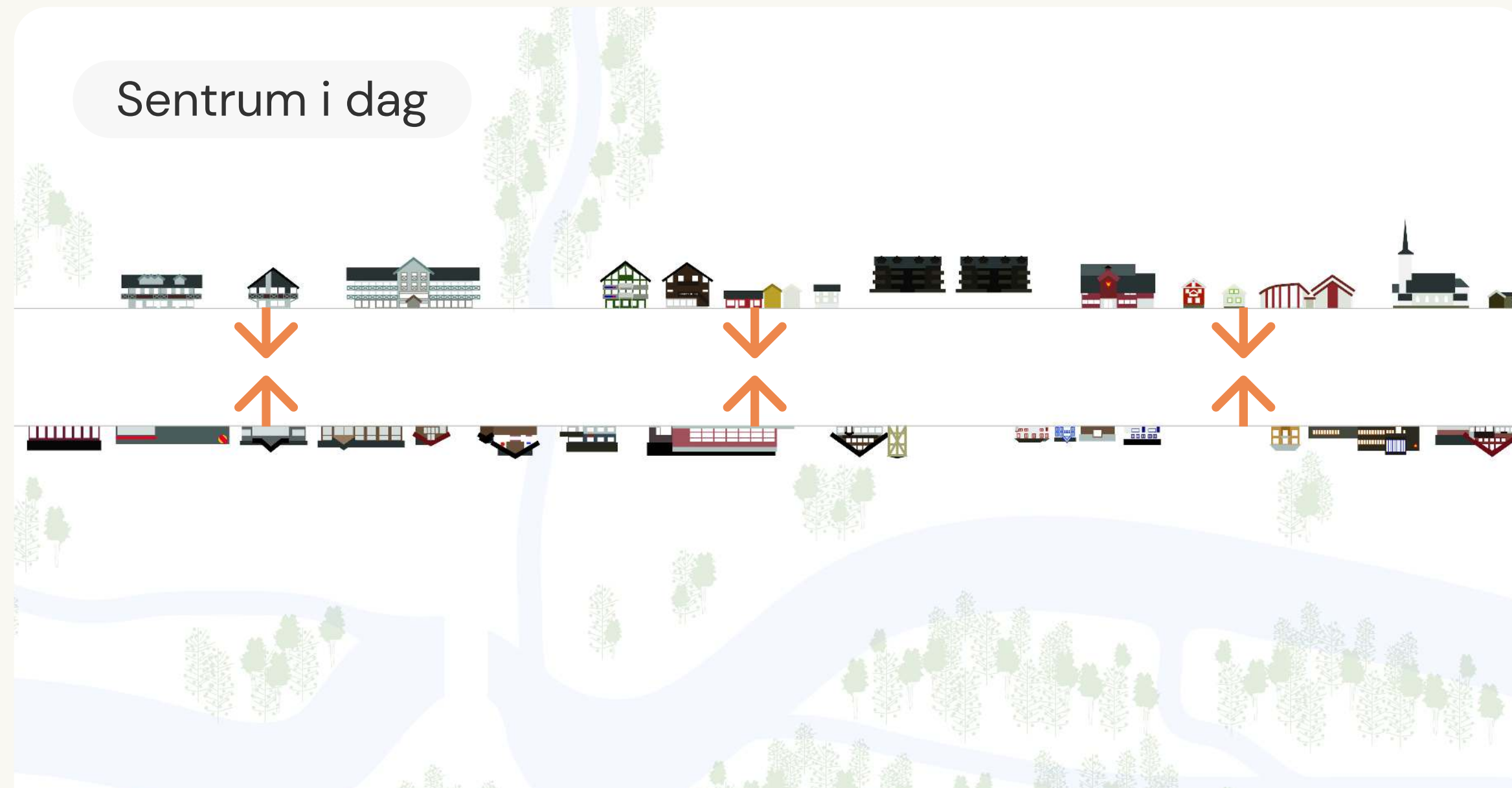
I arkitekturskissen har vi tatt utgangspunkt i innspill og informasjon fra innbyggerne for å stake ut kursen for fremtidsrettet utvikling i Trøym. Skissene baserer seg på en bred samling av bakgrunnsmateriale i form av mulighetsstudier, rapporter, innspill fra ulike aktører og lokale forhold. Vi har også testet skissene på innbyggerne og ressursgrupper underveis i prosessen, for å samle inn forslag til justeringer og forbedringer.

Vi tror at Trøym kan bli en fremtidsrettet fjellbygd, hvor det er kort vei til alt man trenger. De grønne møteplassene preger sentrum, og åpner opp for at fastboende, næringsliv, turisme og miljø fungerer sammen og utvikler seg sammen.

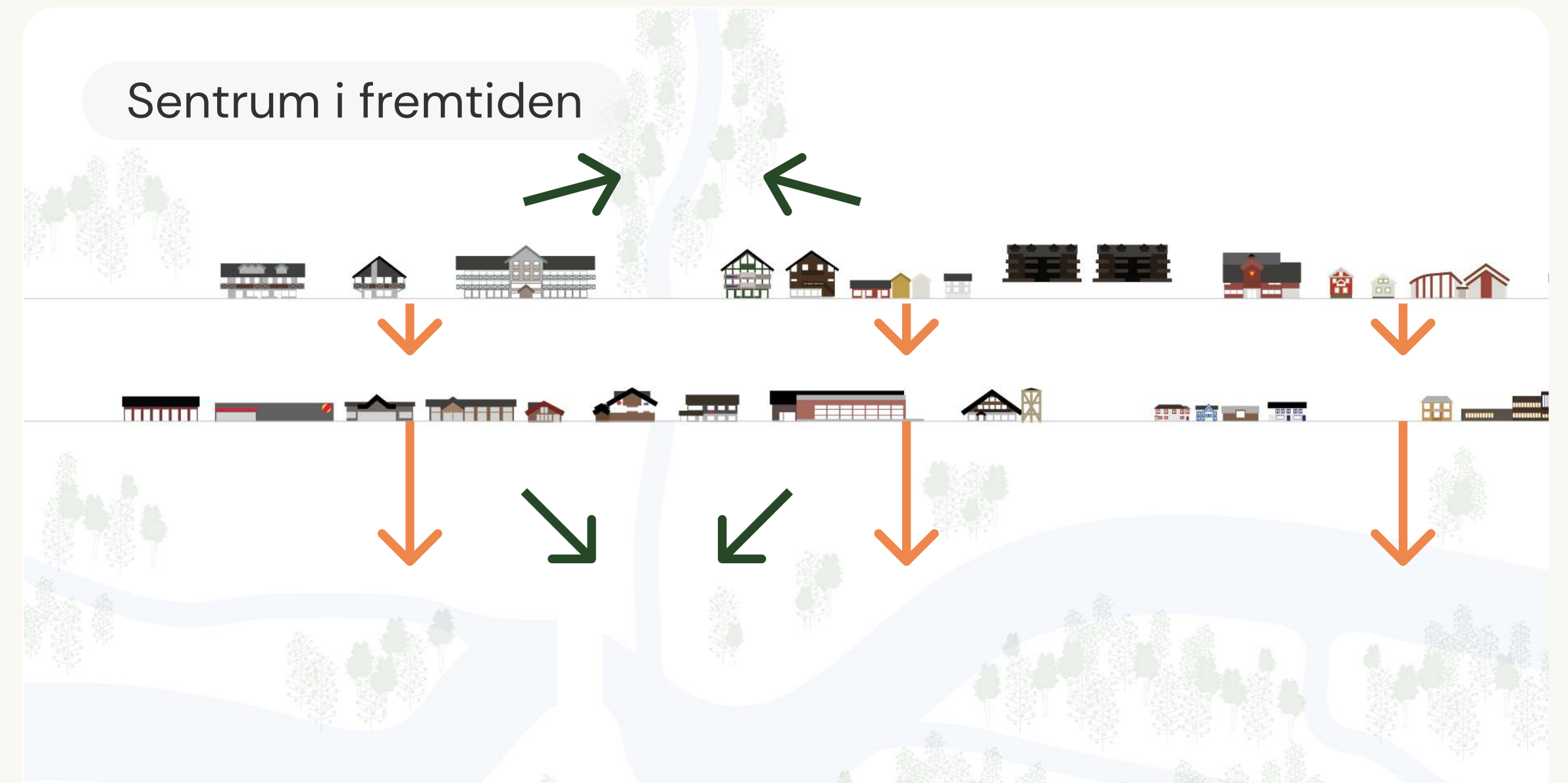
På de neste sidene går vi gjennom våre anbefalinger, de overordnede grepene, og ser nærmere på noen av de viktigste områdene.

1. Planskisser av området rundt elva, sommer og vinter
2. Infrastrukturtiltak: flom, ferdsel og trafikk
3. Elva som hovedakse
4. Skisser på ulike uteoppholdsrom

Hovedgrep

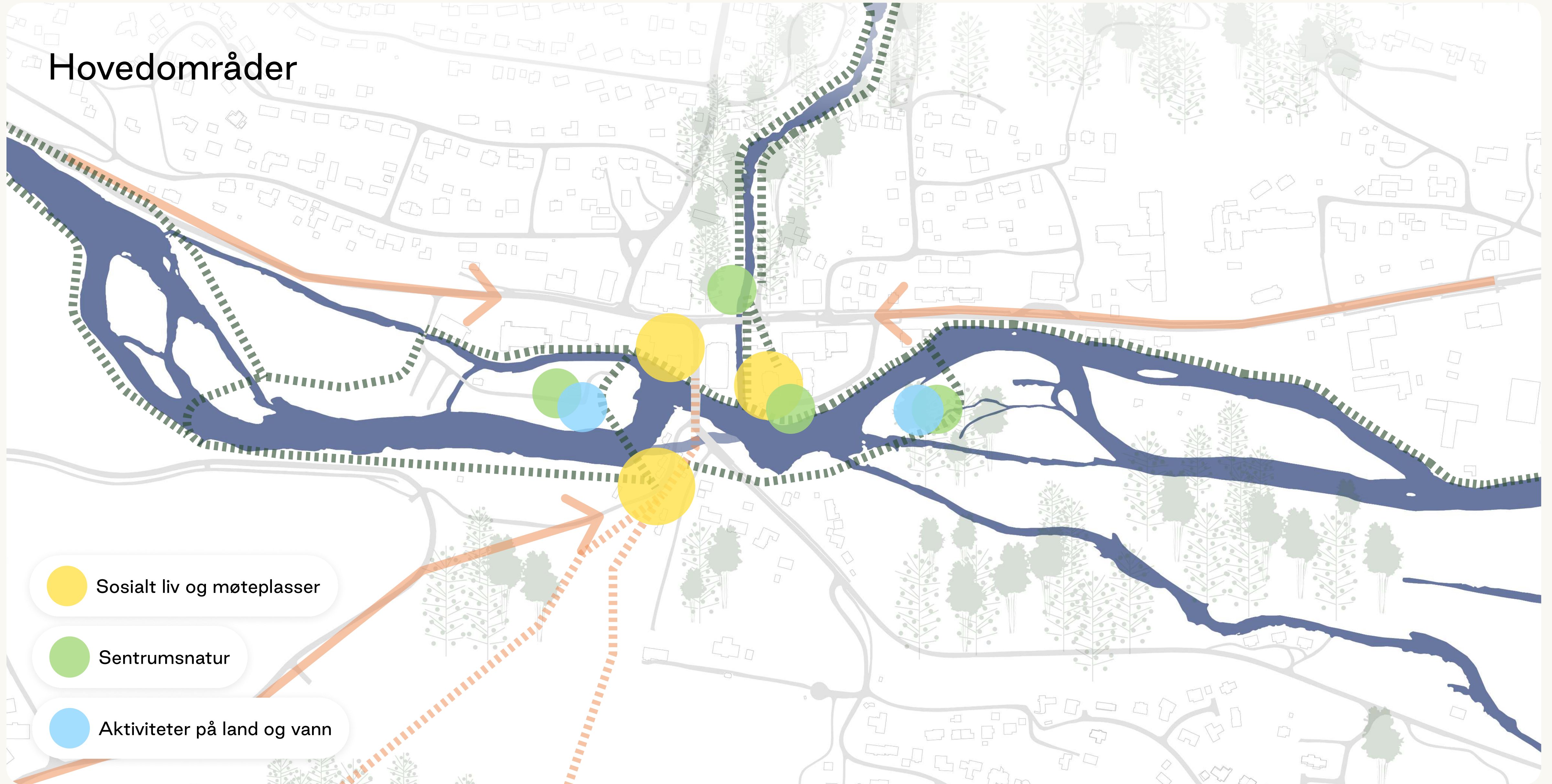

Fra at sentrum er vendt mot **riksveien**

Til et sentrum som er vendt mot **elva**

Hovedområder

Plan

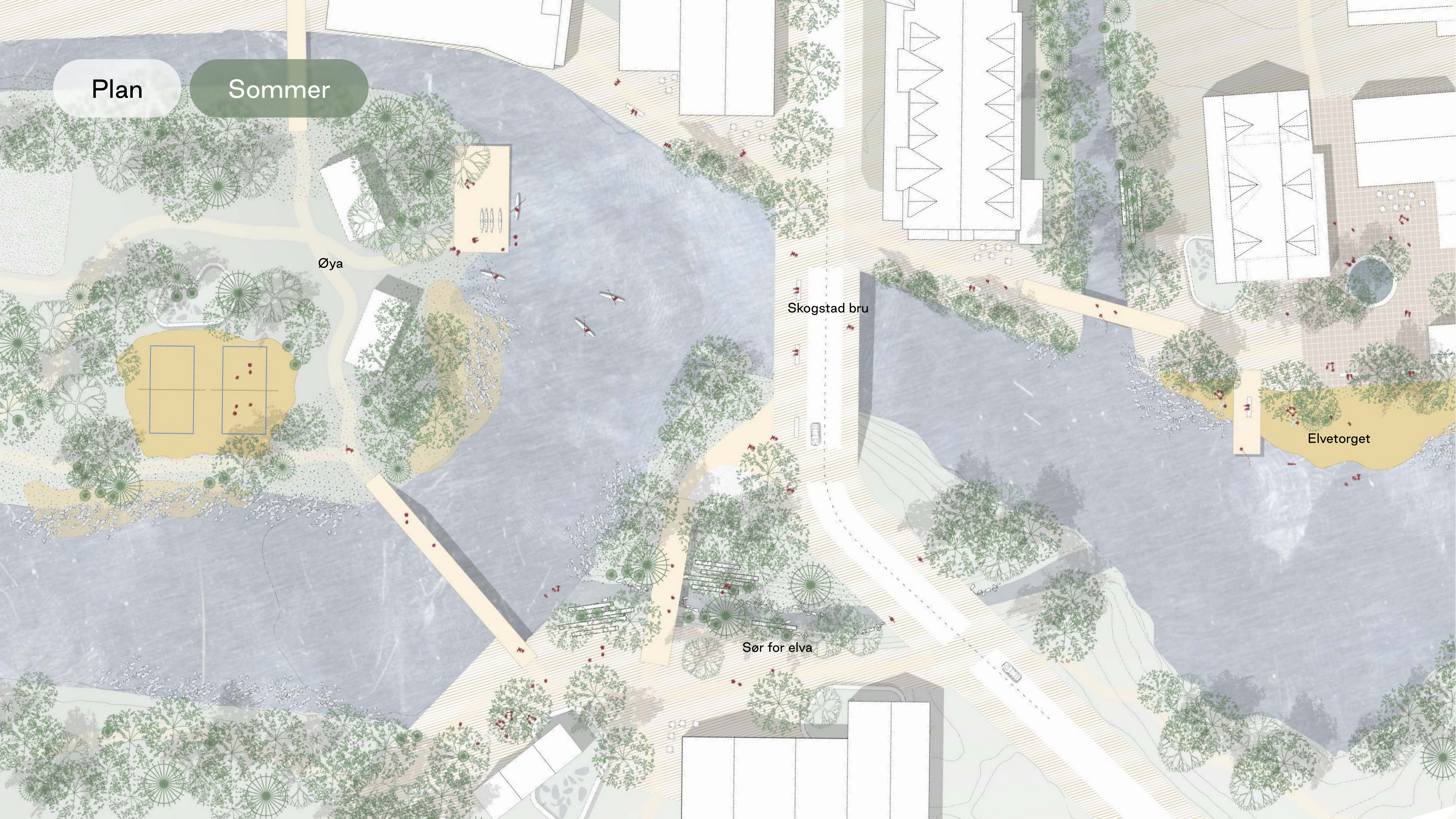
Sommer

Øya

Skogstad bru

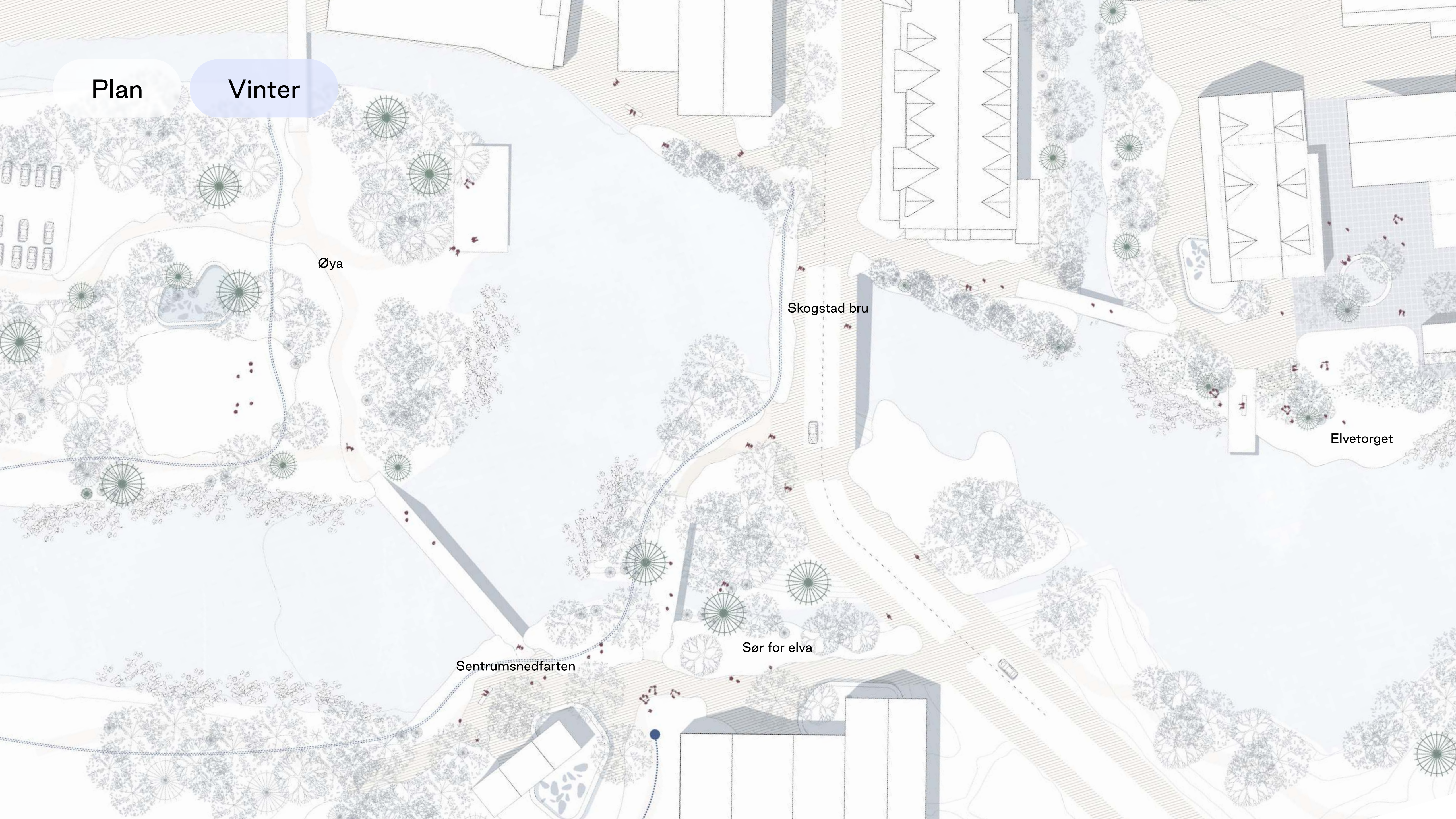
Elvetorget

Sør for elva

Plan

Vinter

Øya

Skogstad bru

Elvetorget

Sentrumsnedfarten

Sør for elva

Plan

Kveld

Øya

Skogstad bru

Elvetorget

Sør for elva

Elvetorget om sommeren

En utvidelse av elvestranden med badebrygge, elvepromenade og en tilgjengelig fiskebrygge. Her ligger også et nytt torg, omkranset av nye og eksisterende bygg.

Aktivitet

Restaurant

Handel

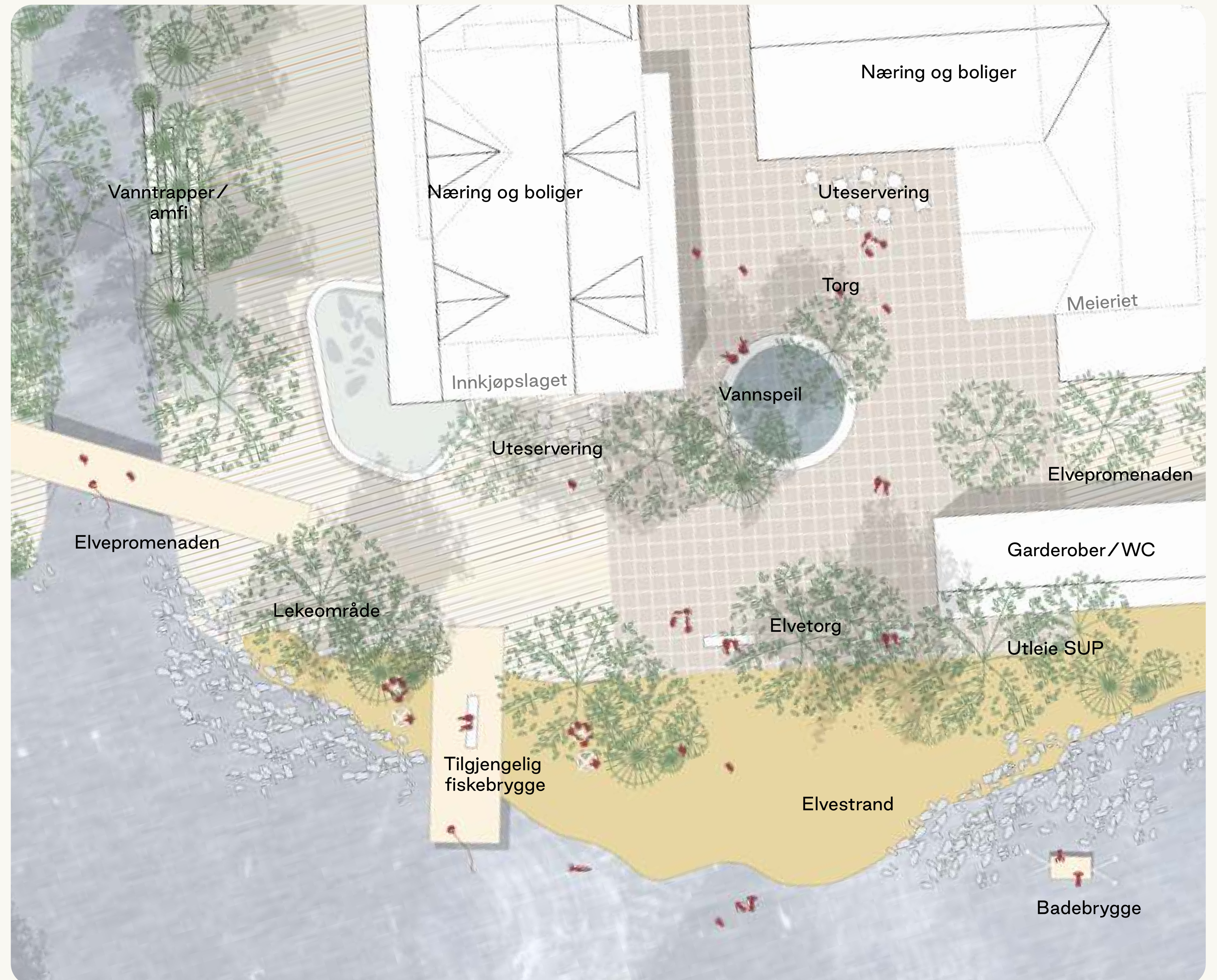
Bading

Samlingssted

Videre prosjekt – Meieriet og innkjøpslaget

Skissen på elvetorg handler i hovedsak om uterommet. Dette kan oppnås både ved å tilpasse eksisterende bygg eller å bygge nytt.

- Hvordan kan eksisterende bygg tilpasses?
- Egner de seg for til- eller påbygg?

Elvetorget om vinteren

Sitte inne på kafé og se ut, eller gå langs elven. Uteservering på et lunt, sørvendt torg når solen titter frem. God plass til ulike arrangementer og aktiviteter.

Aktivitet

Restaurant

Handel

Kafé

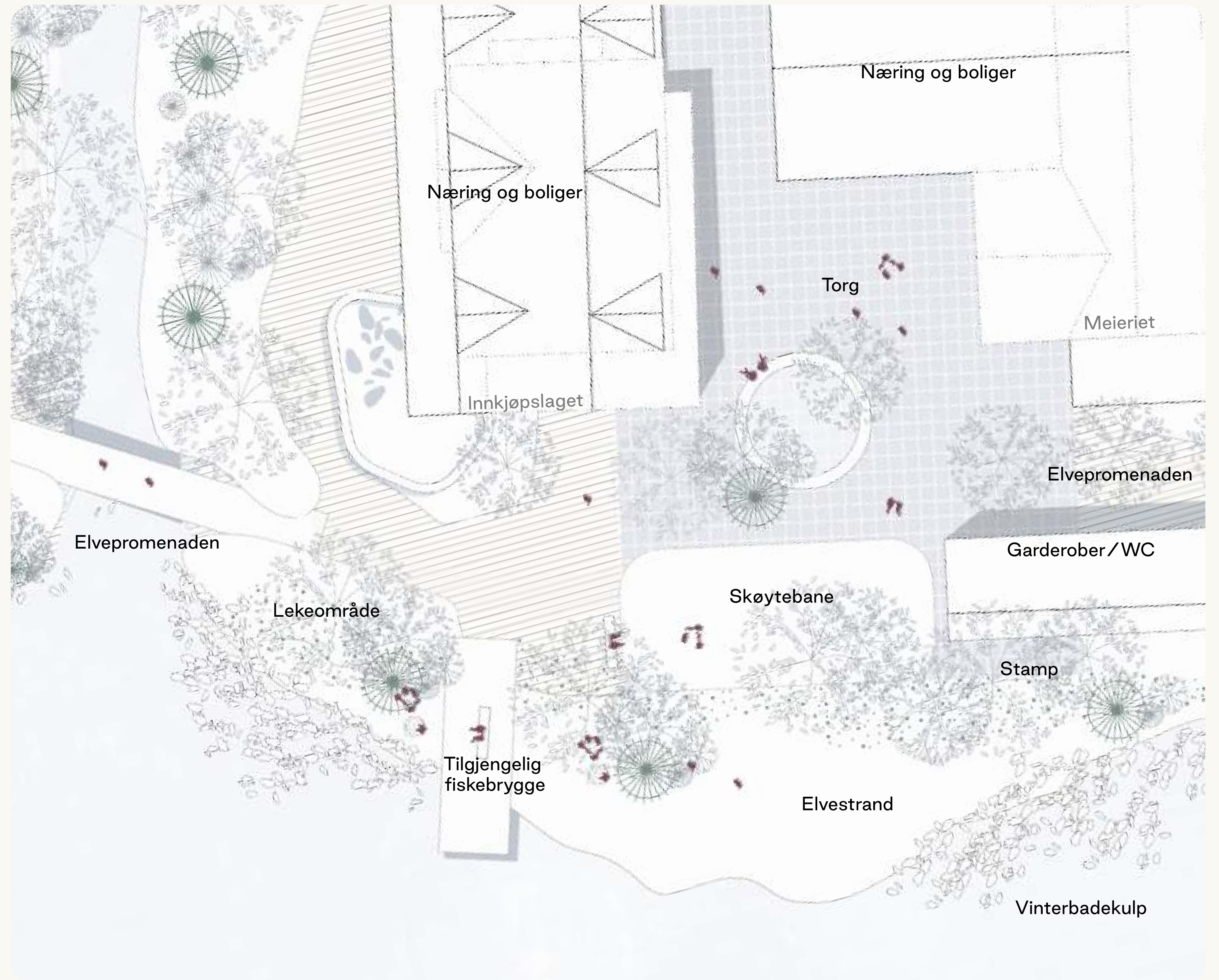
Samlingssted

Skøyter

Videre prosjekt – Meieriet og innkjøpslaget

Skissen på elvetorg handler i hovedsak om uterommet. Dette kan oppnås både ved å tilpasse eksisterende bygg eller å bygge nytt.

- Hvordan kan eksisterende bygg tilpasses?
- Egner de seg for til- eller påbygg?

Sør for elva om sommeren

Utvidelse av sentrum, og utgangspunkt for tur – nær og fjern. Plass til nye bygninger og etterspurt nærings- og boligareal.

Aktivitet

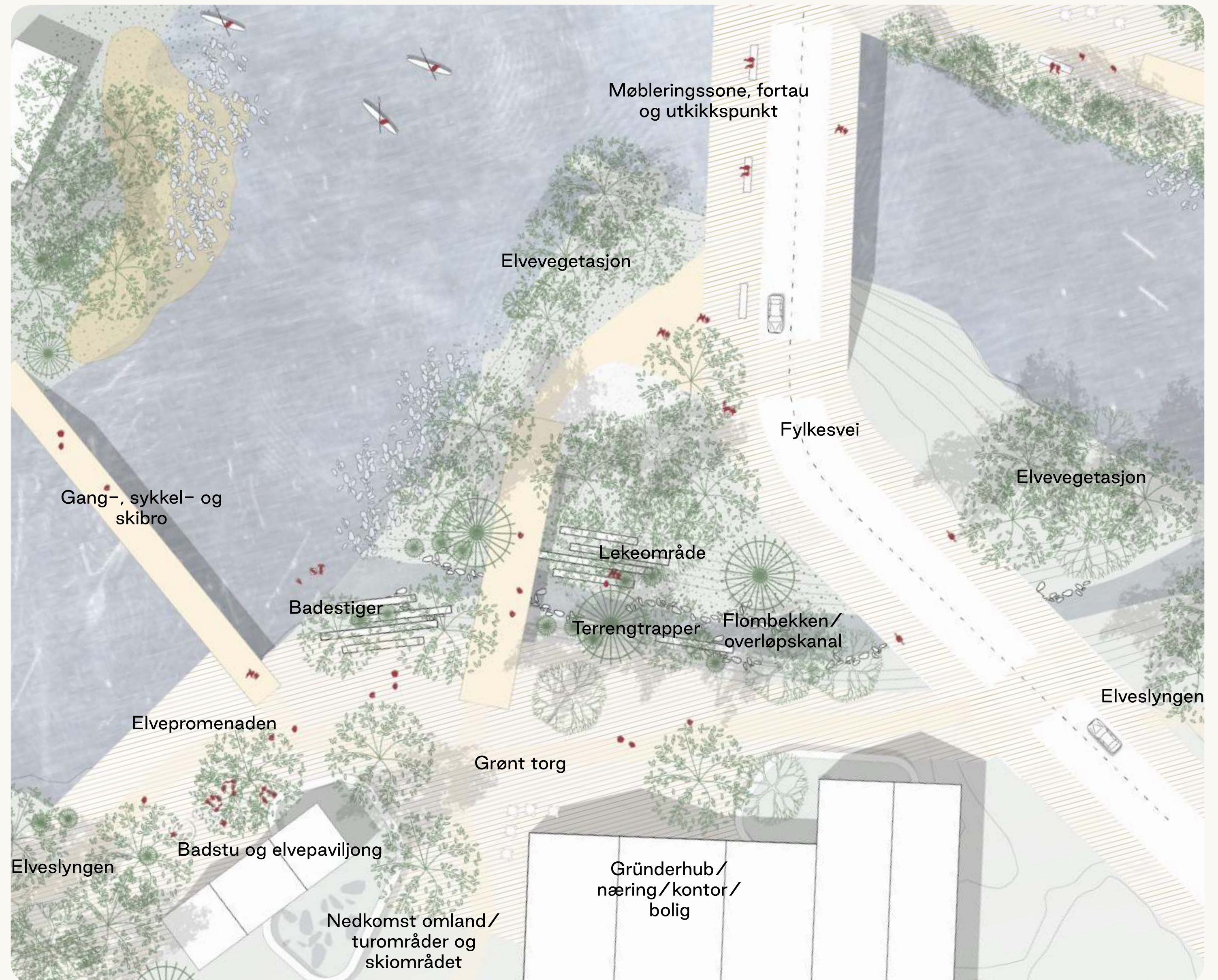
Turutstyrleie

Park og lek

Garderobe

Badstu og hengested

Boliger og kontor

Sør for elva om vinteren

Rett fra skiløypa, og inn i badstua? Varierte vinteraktiviteter for alle aldre og alle ferdigheter.

Aktivitet

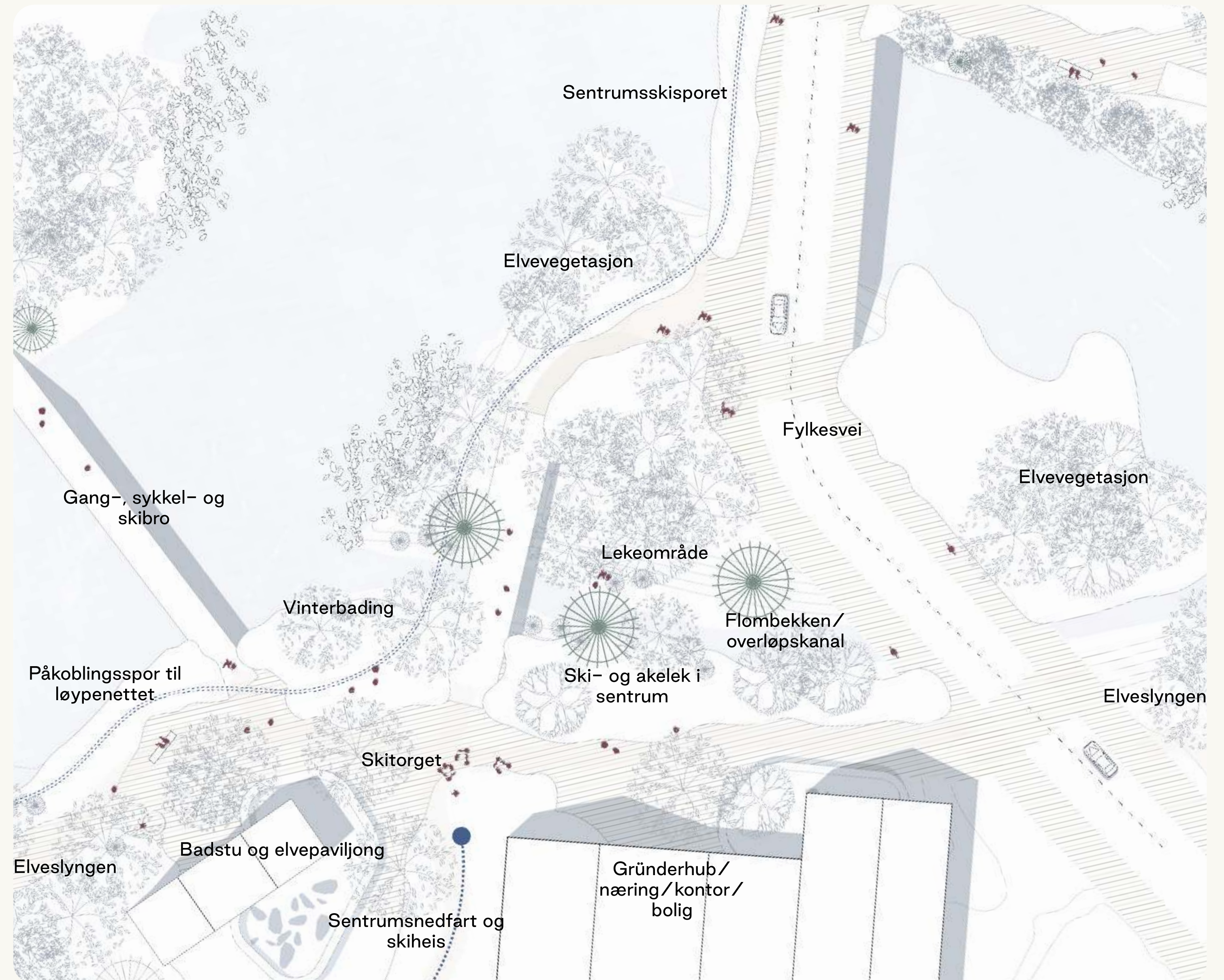
Skiutleie

Lek og aking

After-ski

Ski helt til sentrum

Garderobe

Øya om sommeren

En stor flate fyllt med aktivitet. Et sted å henge og utforske. Tåler å bli oversvømt ved 200-årsflom. Trøymss egen sentrumsskog – midt i elva.

Aktivitet

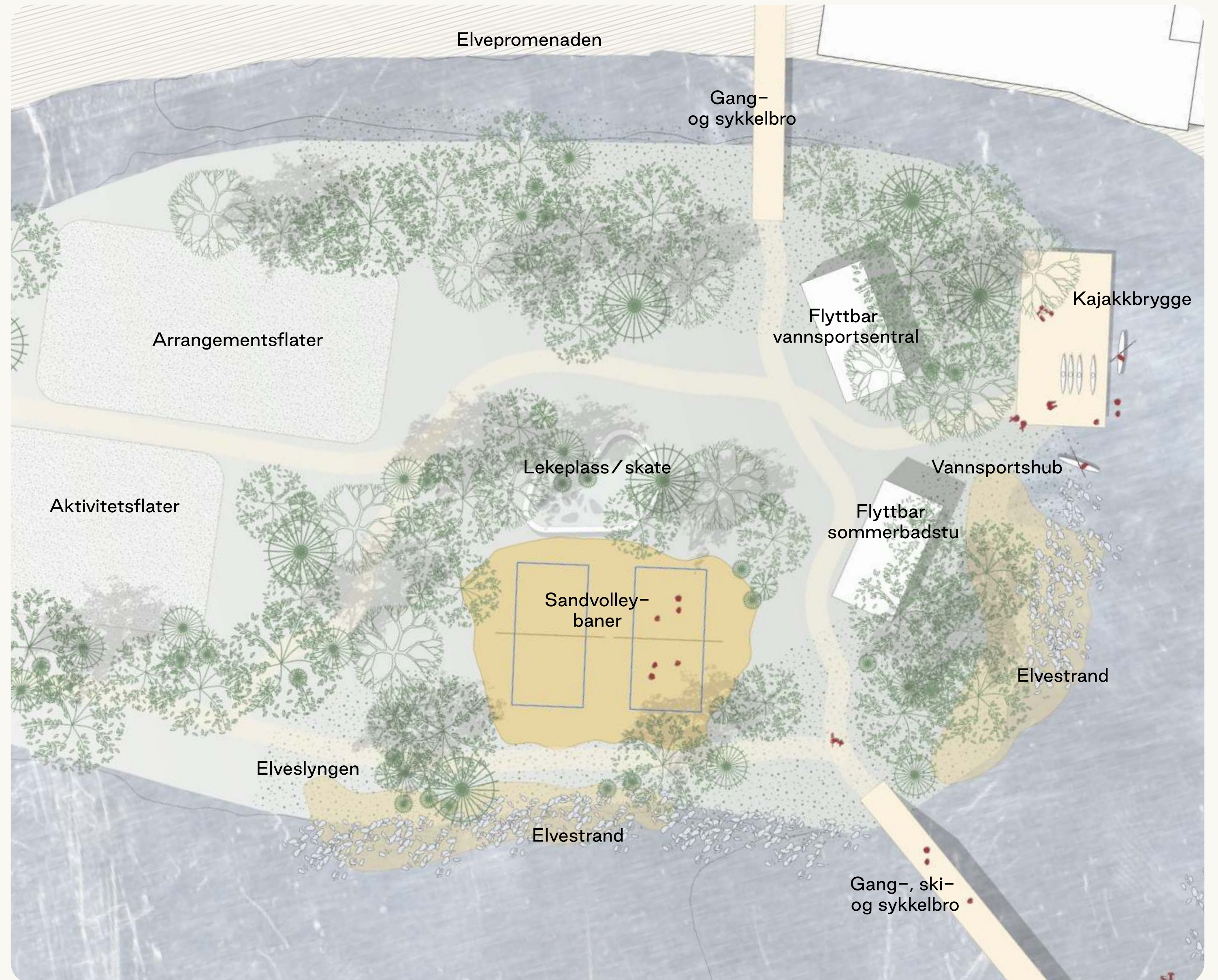
Arrangement

Egenorganisert aktivitet

Bading

Vannsportshub

Rekreasjon

Øya om vinteren

Flatene kan brukes til parkering, derfra er det rett over broa til skiheisen eller sentrum.

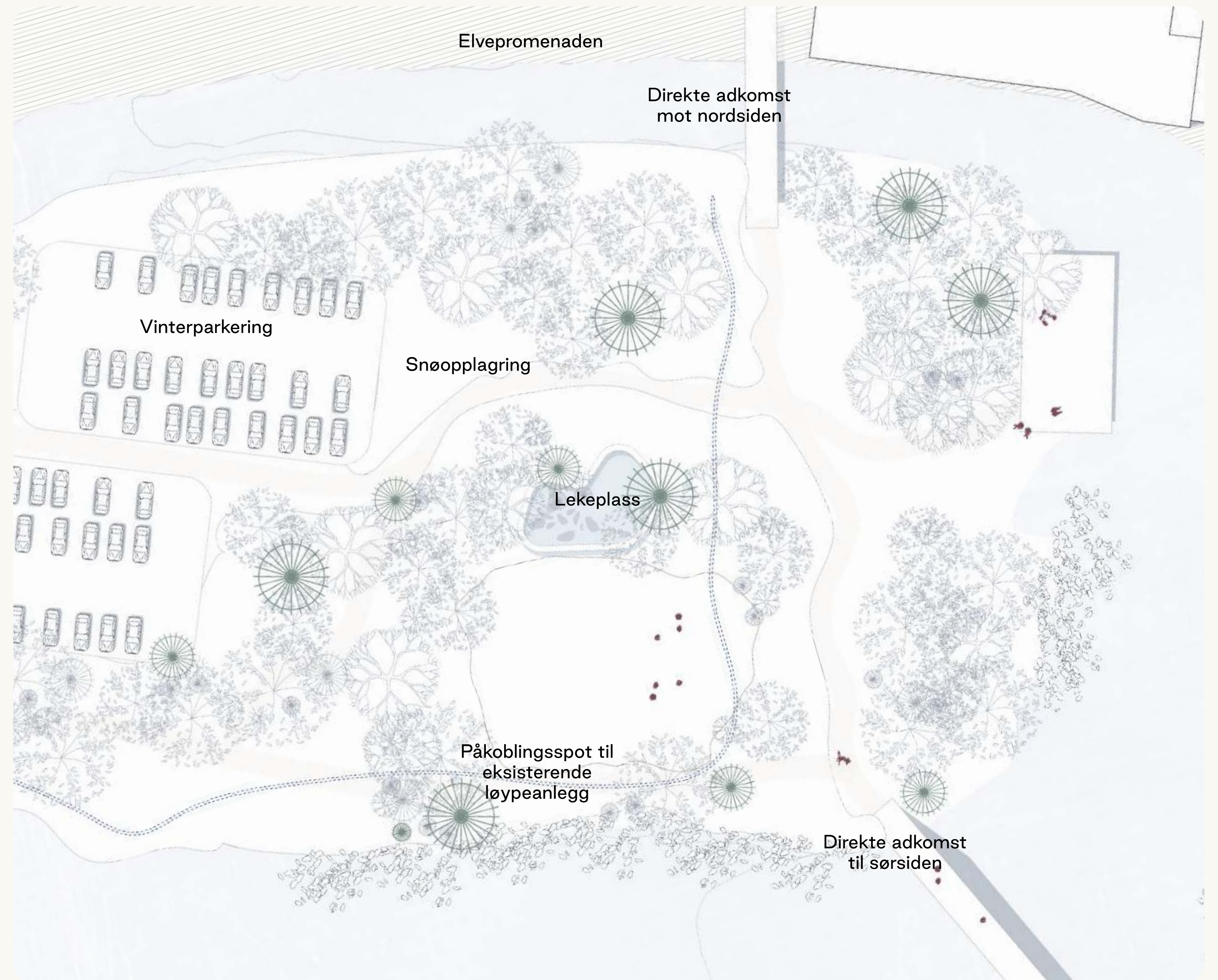
Aktivitet

Gjesteparkering

Ski rett fra sentrum

Arrangement

Skøyter

Dagens plan

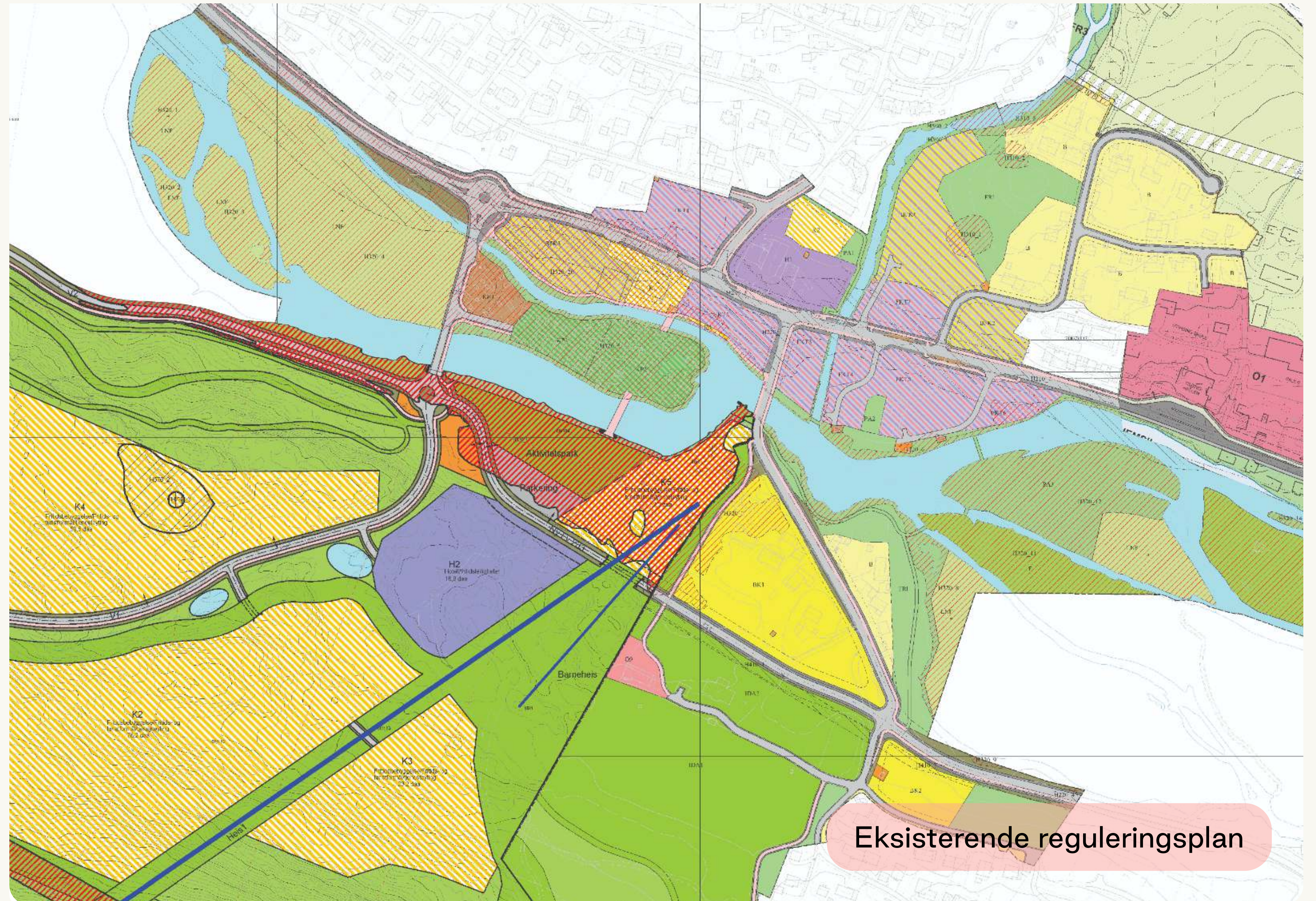
Dagens reguleringsplan viser en ny regulert bro over Øya og en ny fylkesvei sør for elva. En økning i veiareal fører til trafikkøkning. Disse infrastrukturtiltakene vil – om de gjennomføres – ha stor påvirkning på trafikkbildet og sentrumsutviklingen.

Den nye broa ble regulert inn tidlig på 2000-tallet, på grunn av en forventet trafikkøkning og kapasitetsknapphet på Skogstad bru og Skiheisbrua. Nylige tellinger viser at trafikken ikke har økt som forventet, fordi:

- Skisenteret har fått flere heisnære senger
- Trafikktoppene er mer spredt utover uka
- Trafikkbildet er annerledes i dag enn for 20 år siden

Kapasitetsberegninger viser at:

- Skogstad bru har restkapasitet på 45%
 - Krysset Rv52/Fv233 har lav belastning og liten grad av køoppbygging
- Skiheisbrua har restkapasitet på 65%
 - Utbedringer av kryss ved Rv 52 kan utbedres for bedre trafikkavvikling

Eksisterende reguleringsplan

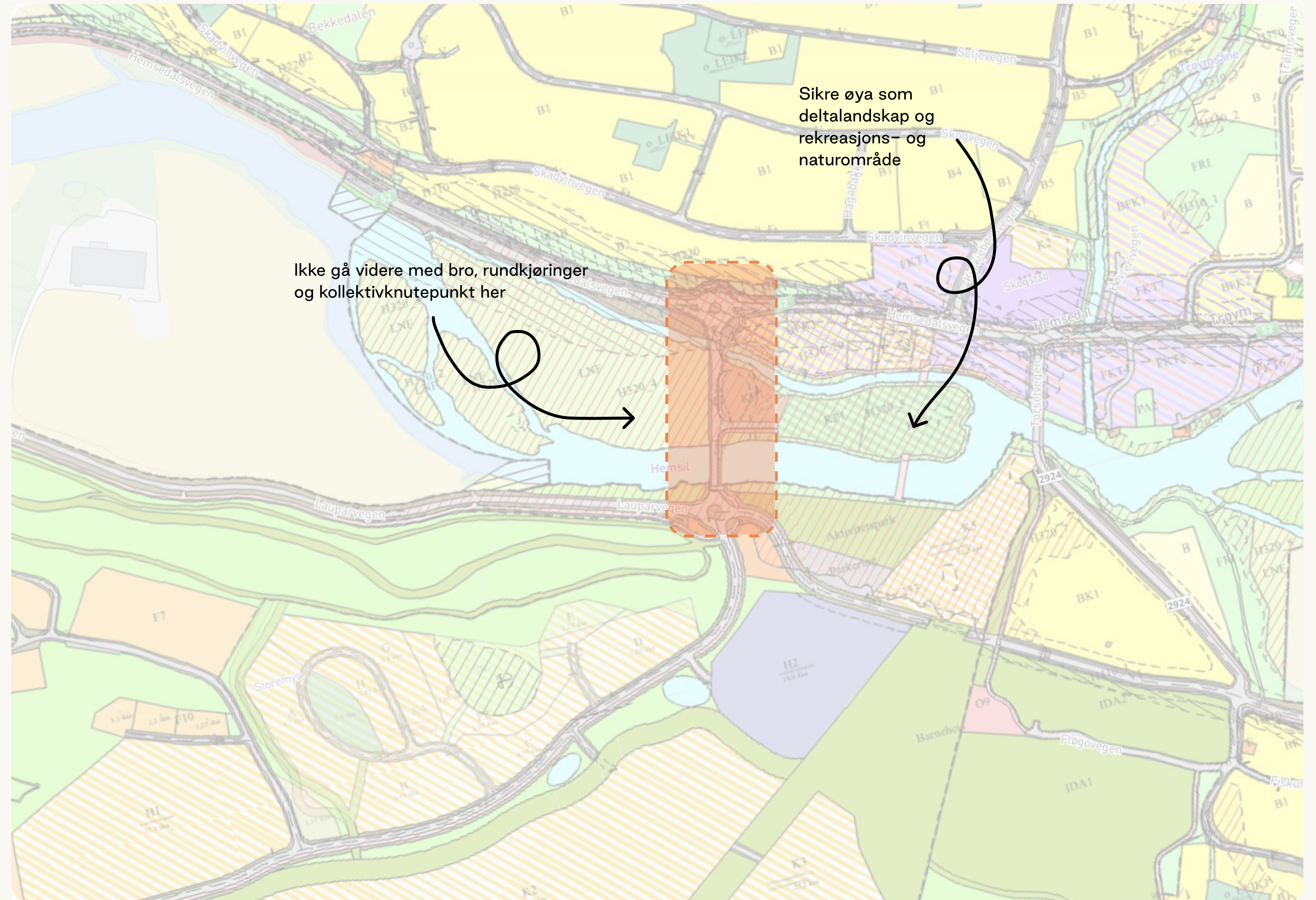
Alternativ til bro

Investeringer i infrastruktur er svært kostbare. På et tettsted som Trøym, bør slike store investeringer løse flere enn ett problem, og komme alle innbyggerne til gode, ikke kun kjørende.

En bro slik den er regulert medfører en rekke ulemper for sentrum:

- Rv 52 må heves
- Broen må bli høy på grunn av flomfaren, og blir et dominerende element i landskapet
- Trafikkavviklingsløsningen kan øke trafikken i sentrum
- Brokarene «struper elva» og vil øke flombelastningen ved 200-års flom
- Rundkjøring er arealkrevende og lite fotgjengervernlige
- Pengene kan brukes bedre andre steder

Ved å droppe ny bro over Øya frigjør man areal til mer sentrumsnær natur og viktige områder for elvas naturlige løp og naturmangfold.

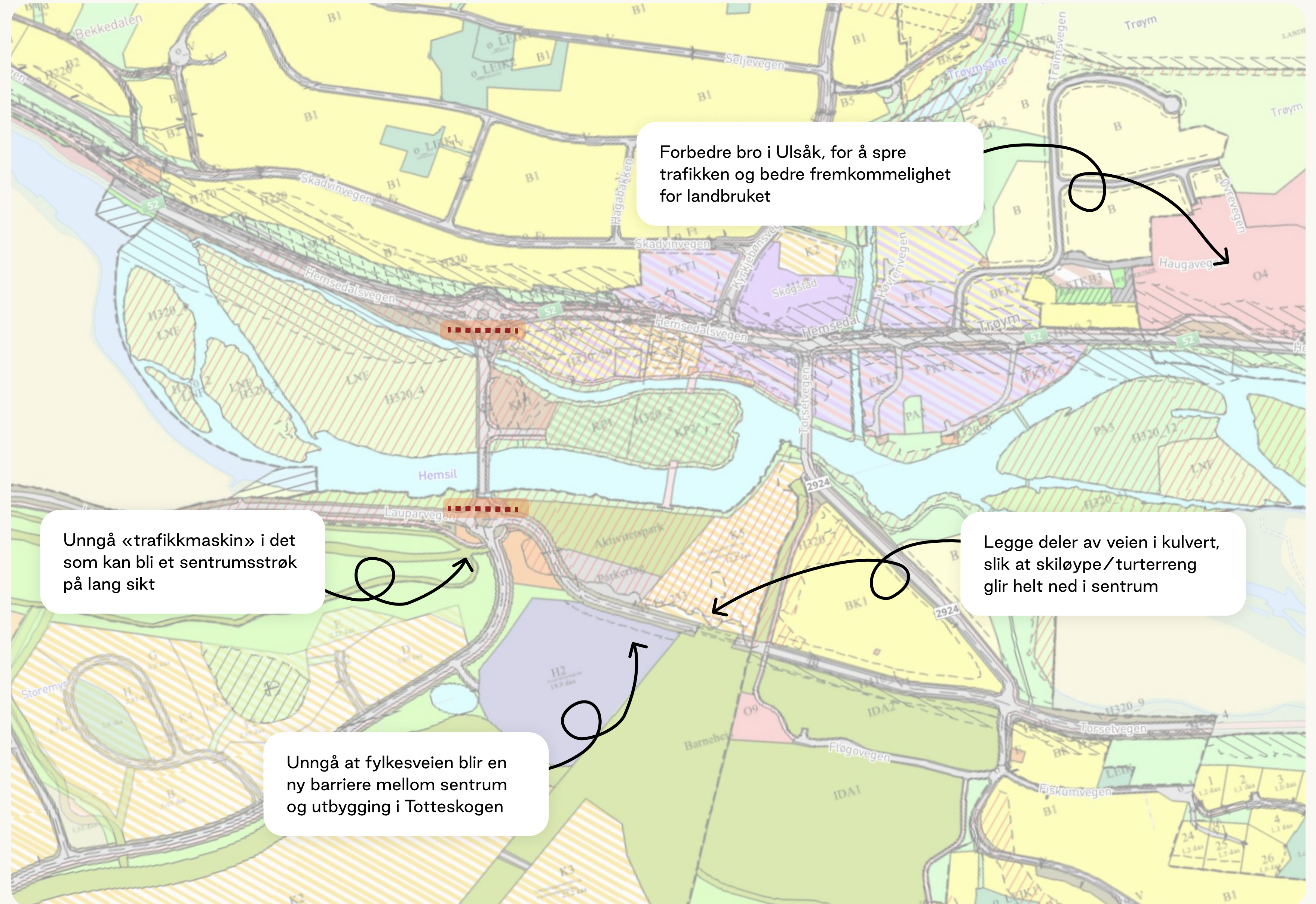

Fylkesvei i sør

Med en oppgradering av Ulsåk bro i stedet for ny bro over Øya, kan fylkesveien avlaste gjennomgangstrafikken i Trøym sentrum. Løsningen sikrer adkomst til skisenteret og nye sentrumsområder sør for elva.

Forlengelsen av fylkesveien ligger midt i det som etter hvert vil bli et område med sentrums karakter. Derfor bør veien utformes som en sentrumsgate:

- Formgi veien etter miljøgata-prinsipper
- Planlegge bebyggelse mot gaten, for å få et gateløp med sentrums karakter
- Der fylkesveien kobles på eksisterende vei, bør det være utformet som kryss, ikke rundkjøringer
- Deler av veien bør ligge i kulvert

Forbedre bro i Ulsåk, for å spre trafikken og bedre fremkommelighet for landbruket

Unngå «trafikkmaskin» i det som kan bli et sentrumsstrøk på lang sikt

Legge deler av veien i kulvert, slik at skiløype/turterreng glir helt ned i sentrum

Unngå at fylkesveien blir en ny barriere mellom sentrum og utbygging i Totteskogen

Flom

Nasjonale retningslinjer hindrer nybygg i flomsone for 200-årsflom, slik at flere deler av sentrum i praksis har byggeforbud i dag, og at campingen på Øya må flyttes.

Å løse flomproblematikken er viktig for å sikre forutsigbar utvikling av Trøym. Løsningene for å senke flomtoppene bør utarbeides sammen med flere ulike faggrupper, for å sikre et best mulig resultat – både for flomtoppene, og at alle tiltak gir noe tilbake til Trøym.

Aktuelle faggrupper vil være NVE, ingeniør, biolog, arkitekt og landskapsarkitekt.

Tiltak:

- Elvedeltaskapet bør i størst mulig grad beholdes, bevares og tilbakeføres. Dette er elvens egne dreneringsmarker.
- En lang flomkanal vil kunne avlaste flomtoppene og senke påvirkningen av en 200-årsflom for sentrumsområdene.
- Tiltak ved elvas smaleste punkt vil kunne bidra til å senke flomtoppen. Dette bør ses i sammenheng med eventuelle endringer av Skogstad bru.

Om flomsikring

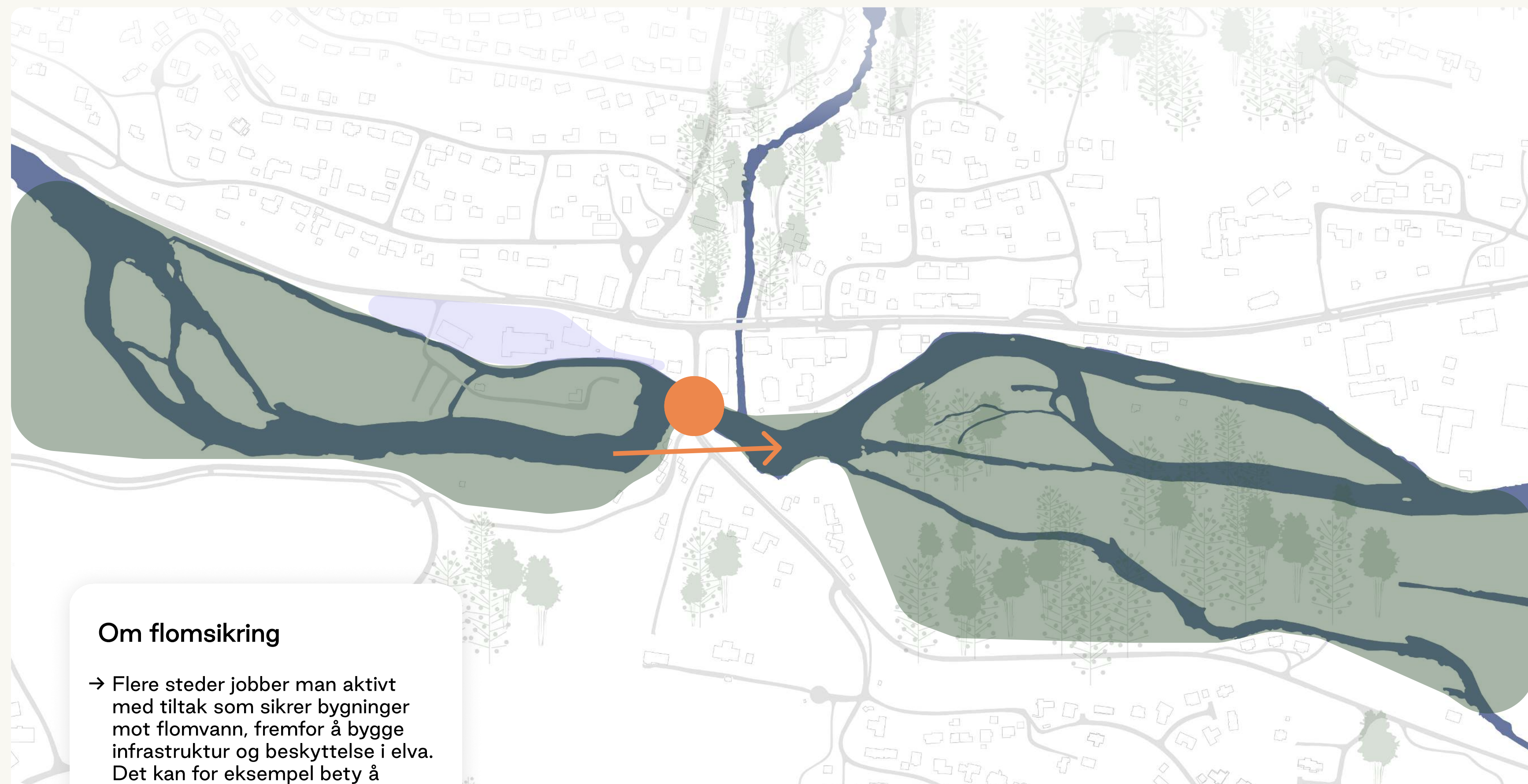
- Flere steder jobber man aktivt med tiltak som sikrer bygninger mot flomvann, fremfor å bygge infrastruktur og beskyttelse i elva. Det kan for eksempel bety å bygge første-etasjer som tåler å bli oversvømmet.
- Vegetasjon bremser flom.
- Harde flater og murer øker vannets hastighet.

→ Flomkanal

● Bevaringsverdig elvedelta

● Innsnevringsspunkt

● Område med flombestandige førsteetasjer

Skogstad bro

En nye Skogstad bro vil gagne Trøym på flere måter.

1. En ny bro skaper en bedre forbindelse mellom nord og sør.
2. Brede fortau øker fremkommeligheten for myke trafikanter, gjør det mulig å lage skitrasé helt inn til sentrum, og kobler seg på en elvepromenade i begge ender.
3. En bredere bro kan møbleres, og bli et sted for opphold og utsikt.
4. Broen ligger i elvens «problempunkt» ved høy vannbelastning. Ny utforming av brokarene kan øke bredden på elveløpet, og senke flomtoppene – både ved årlig flom, og 200-års flom.

Man bør legge til rett for toveis kjørebane, men kan vente med å åpne begge felt før en potensiell trafikkøkning krever det.

Broen i sentrum

:-:-:- Skispor til sentrum

//// Fortau og møbleringssone

:-:-:- Kjørebane

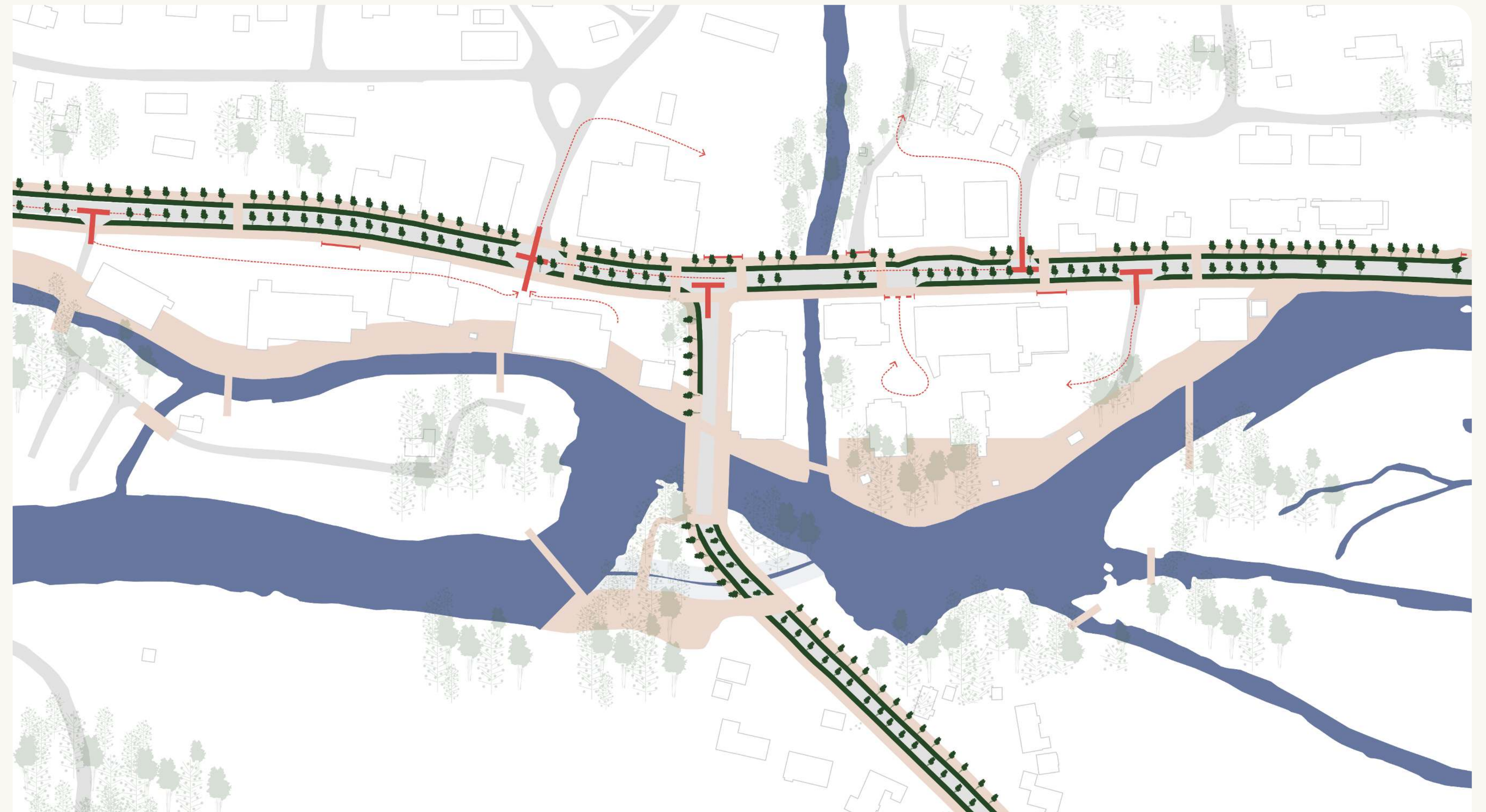
Miljøgate

En miljøgate er en hovedferdselsåre med høy grad av gjennomgangstrafikk, som har fartsreducerende tiltak og er mer attraktiv for myke trafikanter.

Per definisjon er Rv-52 gjennom Trøym miljøgate allerede. Gaten har lav fartsgrense, og noe beplantning. En videreutvikling av Rv-52 og andre gater i Trøym som miljøgater er viktig for å forbedre fremkommeligheten for myke trafikanter. Prinsippet bør være førende for alle veier og gater inn mot sentrum.

Tiltak:

- Brede fortau på begge sider for enkel fremkommelighet for myke trafikanter
- Strategisk planlegging av kryss, slik at man som myk trafikannt møter biler på minst mulig steder, og bilistens oppmerksomhet er rettet mot forgjengere, fremfor kryssende biler
- Oversiktlige kryss, hvor biler krysser gangveier, fremfor at myke trafikanter krysser veien
- Bruke beplantning for å dempe støy og opplevelse av trafikken, og bruke belysning for å markere krysningpunkter

Miljøgate

Veikryss og kjøremønster

Fotgjenger

Stengte avkjørsler

Miljøgate

Illustrasjonen viser hvordan miljøgater kan løses, og være med på å løfte Trøym sentrum.

Beplantningsfelter med stedsspesifikk vegetasjon er mer støydempende, samler mer støv og er lettere å vedlikeholde enn gressflater. Beplantningsfeltene er optimale for snøopplag vinterstid der hvor veier ikke saltes.

Fordeler med miljøgate:

- Lavere og jevnere fart medfører vanligvis mindre støy og mindre utslipp, som gir grunnlag for mer utendørs aktivitet og økt gang- og sykkelrekvens
- Fartsgrensereduksjoner over korte distanser medfører kun sekunder økt reisetid for kjøretøy
- Ventetid for sidetrafikk går ned, fordi det er lettere å finne luker for innsving på hovedvei

Brede gang- og sykkelveier
Ca. 4 m

Veien krysser gangveien fremfor at myke trafikanter krysser veien

Kjørebane
Ca. 3.5 m

Belysnings som markerer krysningsfelter, og belyser fortau fremfor vei

Beplantningsfelter med stedsegen vegetasjon
Ca. 2.5 m

Parkering

Kommunen jobber for tiden med et eget prosjekt om parkeringsstrategi, som vil se mer detaljert på løsninger. Vi foreslår derfor noen overordnede strategier kommunen bør se nærmere på. Det overordnede målet bør være å frigjøre areal til andre formål, og redusere småkjøring (butikk-til-butikk).

1. Parkeringsknutepunkt

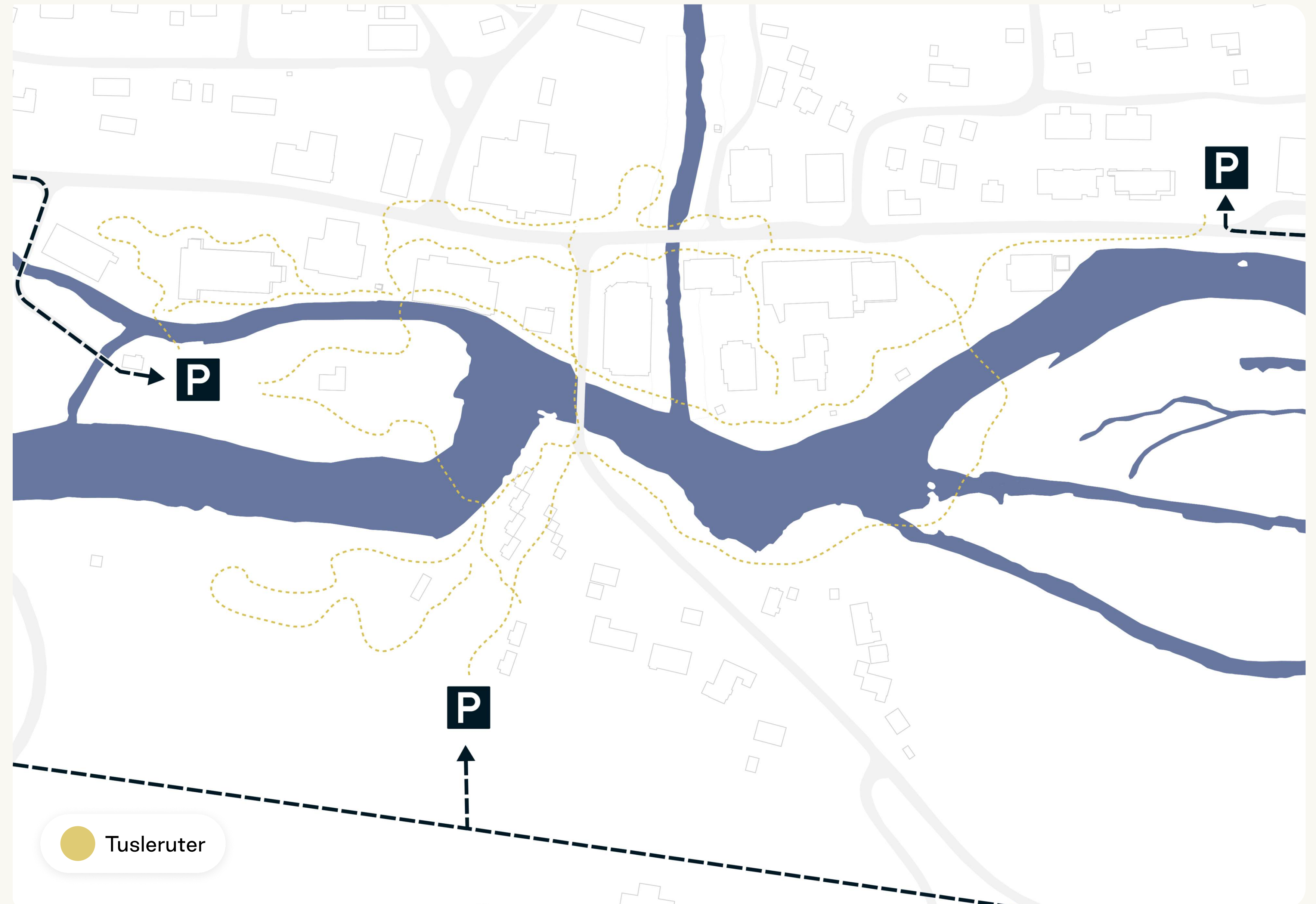
- samler biler på noen definerte områder, heller enn «litt overalt» som i dag
- bør ligge ved innfarten fra sør, øst og vest, begrenser «unødvendig» gjennomkjøring
- flateparkering, eller P-hus over flere etasjer

2. Vinterparkering

- større behov for parkering om vinteren, særlig ved ny skiheis til sentrum
- utenfor skisesong kan parkeringsareal brukes som aktivitetsflater eller til arrangementer

3. Unngå overflateparkering

- vurdere soner i sentrum der det ikke er lov å bruke uteareal til parkering

Kollektivpunkt

Det er ønskelig å øke kollektivandelen for reiser til/fra Hemsedal, og gjøre det enklere å velge vekk bilen for tilreisende. Hemsedal trenger ikke en stor skystasjon, men har bruk for et nytt kollektivknutepunkt. Som siste kommune før fjellovergangen, er Hemsedal passende for pausestopp for langdistansebussene mellom Oslo og Vestlandet.

Må ha:

- Oppstillingsplass til 3–4 busser

Bør ha:

- Serveringstilbud*
- Enkelt venteværelse*

Kjekt å ha:

- Taxisentral
- Utleie av ski/sykkel/bil

1. Ved turistinfo/sparebanken

- + Svært sentralt i sentrum
- + Langs veien
- + Ved turistinformasjonen
- Tar areal midt i smørøyet

2. Sør for elva, ved Totteskogen

- + Kan planlegges med ny vei/bebyggelse
- + Ved alpinanlegget og ny heis
- For langt fra sentrum?
- Fører til økt trafikk over Skogstad bru?

*Hvis pausestopp for langdistansebusser

Videre prosjekt – Kollektivpunkt 1

Forslagene til kollektivknutepunkt er enkelt skissert. Det er tilstrekkelig med manøvreringsareal (svingradius) og oppstillingsplass på dagens asfaltareal (krever ikke riving av bygg).

- Plattformer langs elva eller plassen bak byggene?
- Minimumsløsning (2–3 oppstillingsplasser) eller maksimumsløsning ("kjekt å ha")?
- Kan støttefunksjoner ligge i eksisterende bygg?

1. Ved turistinfo/sparebanken

- Lokal-/regionbusser med korte stopp i eksisterende busslomme
- Langdistansebusser svinger inn for stopp og pause
- Ikke langtidsparkering/hensetting av busser

2. Sør for elva, Totteskogen

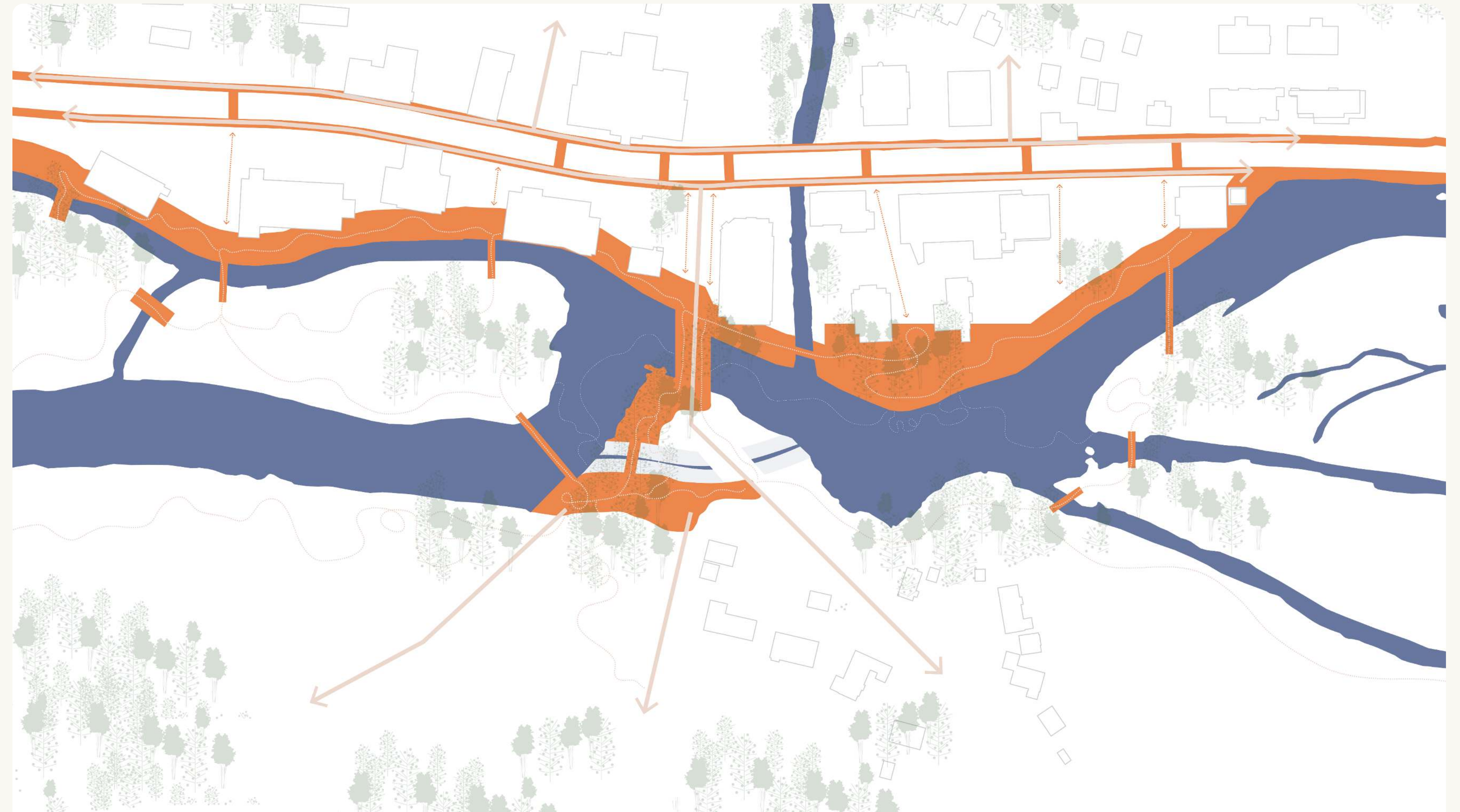
- Oppstillingsplasser for lokal-/regionbusser og langdistansebusser
- Mulig med langtidsparkering/hensetting av busser

Elva i sentrum

En elvepromenade i sentrum vil kunne snu Trøym vekk fra Rv52 og mot elva og landskapet. Uteområdene blir mer attraktive, og mindre støyfulle. Dette gjør sentrum hyggeligere, og mer attraktivt for myke trafikanter. Sammen med et velutviklet og tett sammenvevd system av fortau, gang- og snarveier kan man til fots dekke sentrum på fem minutter.

Elva blir en sentral del av Trøyms identitet, og knytter seg til alle hovedforbindelser ut til boligstrøk, eksisterende handel, nye utbyggingsområder omkringliggende tettsteder.

Promenaden vil kunne utvikles steg for steg, med både midler fra kommunen og utbyggere. Den bør i størst mulig grad utformes med vanngjennomtrengelige materialer, og med kantsoner som er attraktive for dyre- og menneskelig, men likevel krever lite vedlikehold.

→ Hovedforbindelser

- - - Folkeflyt

● Sentrumpromenaden

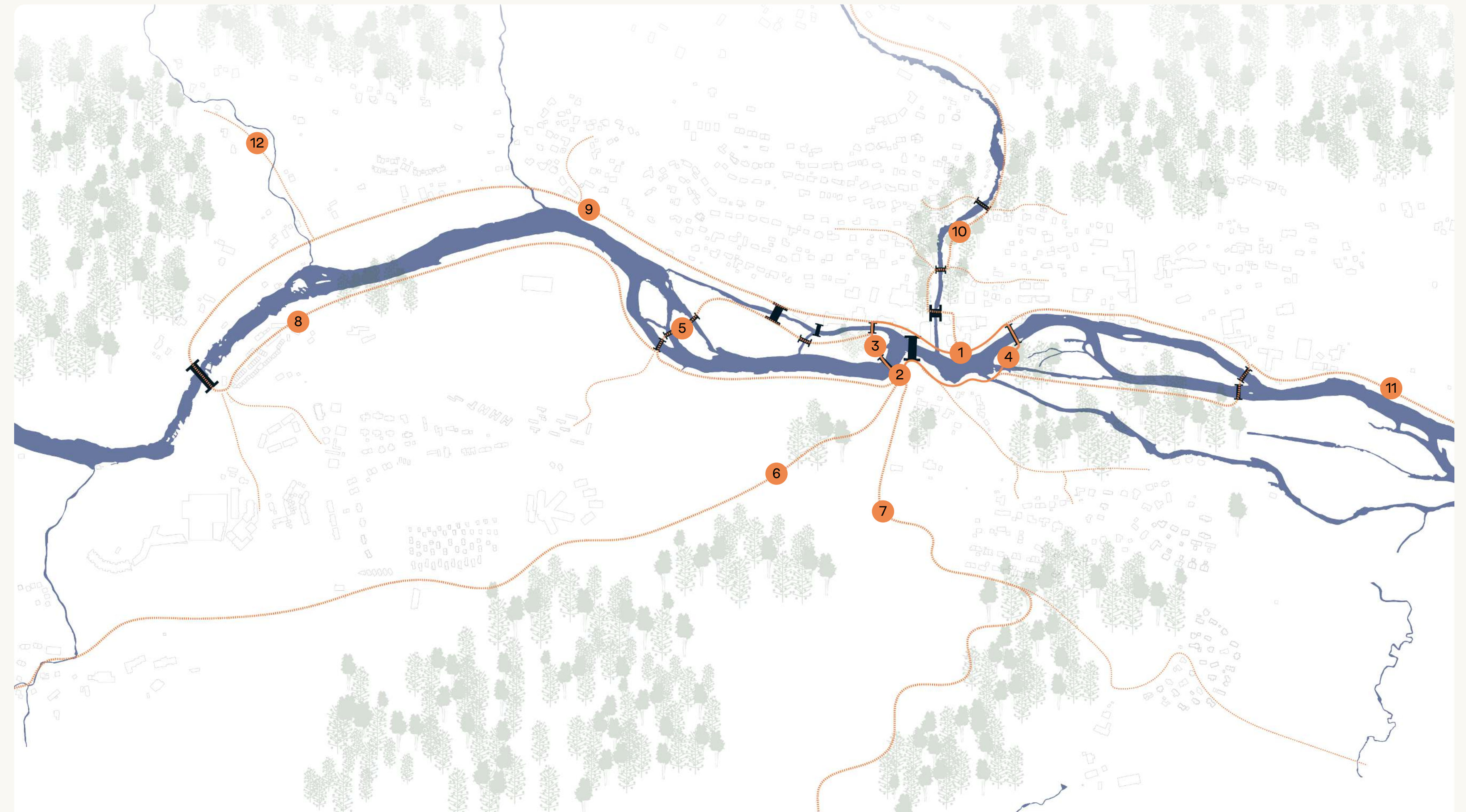
■ Flomkanal

Elva og Hemsedal

Elvepromenaden i sentrum knytter seg på et utvidet stinett i dalen, med elvene som utgangspunkt og retningsgivere.

- 1 Trøym sentrum og elvepromenaden
- 2 Knutepunkt sør med ny bebyggelse og skiheis
- 3 Aktivitets-Øya
- 4 Klatrepark, elvelangs og rasteplass
- 5 Opplev øyene og deltalandskapet
- 6 «Gå-, ski- og sykkelgate» som knytter skisenteret og sentrum sammen
- 7 Boliggate og tursti via idrettsanlegget mot Thorset og Totten
- 8 Opplev elvas brus og klatre ut på berget
- 9 Gangveien langs Rv52 og påkobling mot boligområder
- 10 Trøymsåni – fjellbekkrunden med påkobling mot boligfelt og sti mot Kyrkjebønøse
- 11 Kulturlandskapet – historisk vandring med påkobling mot Thorset langs Grønåsstien
- 12 Snarvei til Høllekølten

Kommunen jobber med en sti- og løypeplan. Dette prosjektet kan videreutvikles med en helhetlig nær- og fjernturplan for lokale og besøkende.

—|— Broer

--- Stier

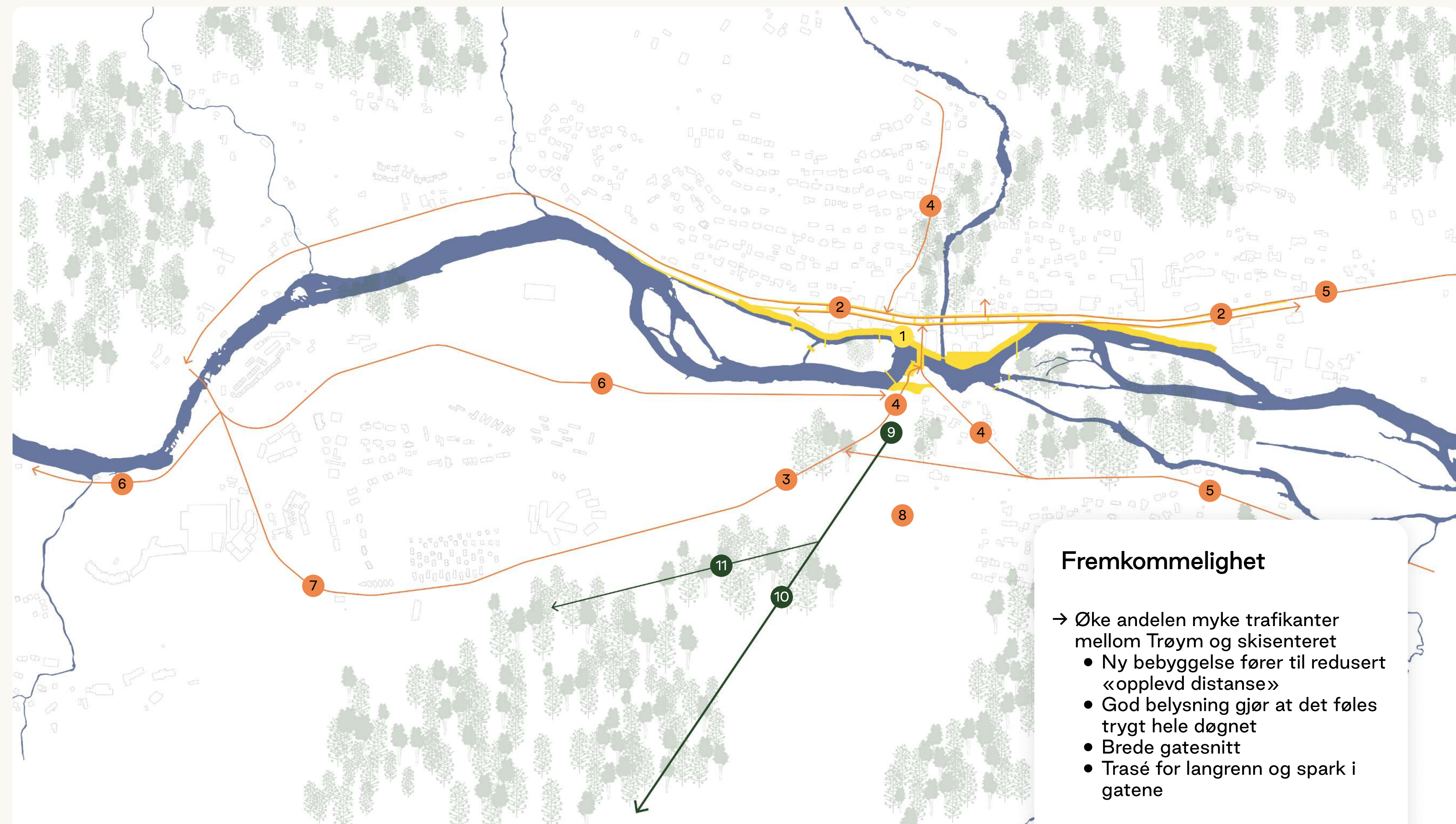
● Områder/punkter

— Elvepromenaden

Prioriterte ferdssårer

Et velutviklet og tett sammenvevd system av fortau, gang- og snarveier sørger for at man til fots kan dekke sentrum på fem minutter.

- 1 Elvepromenaden sentrum
- 2 Tosidig myke akser langs Rv52
- 3 Gå-, sykkel- og skigate med omkransende bebyggelse mot utbyggingsfelter Totteskogen for kortere opplevd distanse
- 4 Tilrettelegge for enklere myk ferdsel fra boligområder
- 5 Hurtigrute for sykkel til/fra Ulsåk
- 6 Hurtigrute for sykkel og ski til/fra Tuv og hytteområder
- 7 Kortere opplevd distanse mellom Trøym og skisenteret – aktive fasader mot gaten
- 8 Sentrumsnedfarten ski og sykkel – utfartsåre i sommersesongen
- 9 Skitorg ved heisoppfart/nedfart
- 10 Trase for gondol
- 11 Trase for stolheis/t-krok

● Promenade
— Skiheis (gondol/t-krok)

→ Raske veier for myke trafikanter

Fremkommelighet

- Øke andelen myke trafikanter mellom Trøym og skisenteret
 - Ny bebyggelse fører til redusert «opplevd distanse»
 - God belysning gjør at det føles trygt hele døgnet
 - Brede gatesnitt
 - Trase for langrenn og spark i gatene
- Gjøre sykkel til lett løsning
 - Utleie-system à la bysykkel
 - Med piggdekk for helårssykling
 - Norges første vintersykkelbygd?

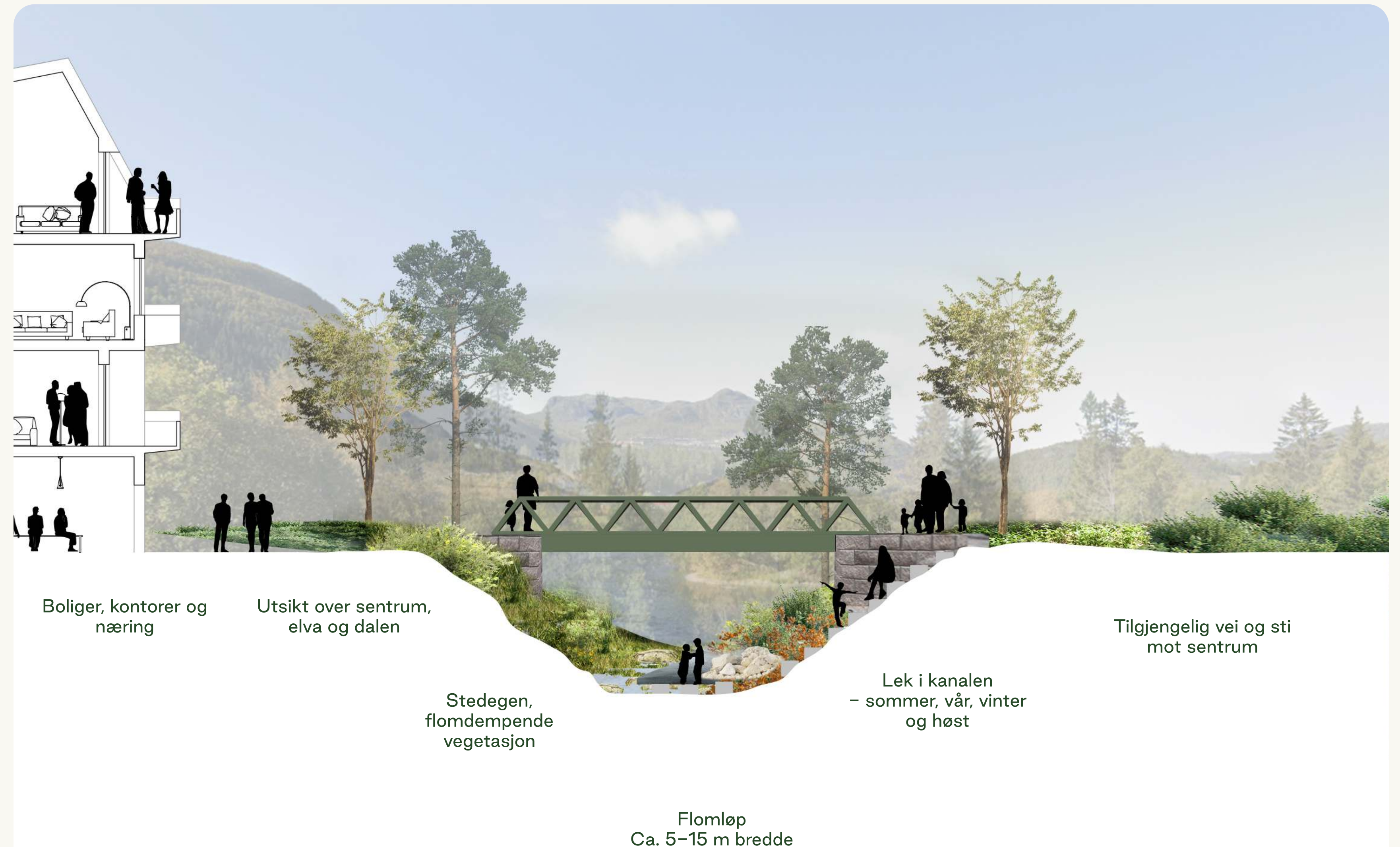
Flombekken

Skissen viser hvordan en overløpskanal for elva kan bli et landskapsrom for hemsedølene – i tillegg til å avlaste flomtoppene ved høy vanngang.

Området langs flombekken er en landsbypark for Trøym, i punktet der promenaden og elva møtes. Et varierende landskap med mange typer vegetasjon innbyr til lek og moro, for barn i alle aldre. Bekkeløpet kan brukes til lokal snølagring vinterstid.

Størrelse og utforming fordrer nærmere prosjektering og samarbeid med konsulenter, NVE og landskapsarkitekt.

En hovedregel for Trøym og Hemsedal bør være at så mye som mulig av infrastrukturmidler også skal gi noe tilbake til innbyggere og besøkende.

Boliger, kontorer og næring

Utsikt over sentrum, elva og dalen

Stedegen, flomdempende vegetasjon

Flomløp
Ca. 5-15 m bredde

Lek i kanalen
- sommer, vår, vinter og høst

Tilgjengelig vei og sti mot sentrum

Promenaden

Når elva, og ikke veien, blir hovedaksen gjennom sentrum, må bebyggelsen henvende seg mot elva. Det betyr aktive fasader (innsyn og innganger) og bevegelsesårer langs elva og fasadene.

Langs elva anlegges det en promenade, med flere enkle gangbroer som krysser elveløpet. Langs promenaden bør det være soner der man kan oppholde seg utendørs og være skjermet for vær og vind.

Kantene mot elva bør i størst mulig grad være vegetasjon, som bremser flom, og ikke harde flater/murer, som øker vannets hastighet. «Grønne kanter» sikrer også et større biologisk mangfold.

Broene kan utvikles som et «Hemsedals-konsept», hvor mindre gangbroer kan løftes vekk ved flomvarsel eller stor isgang i elva, etter modell som Turistforeningen bruker. Broene kan bli identitetsbyggende for Trøym og Hemsedal, og utvikles basert på lokale behov.

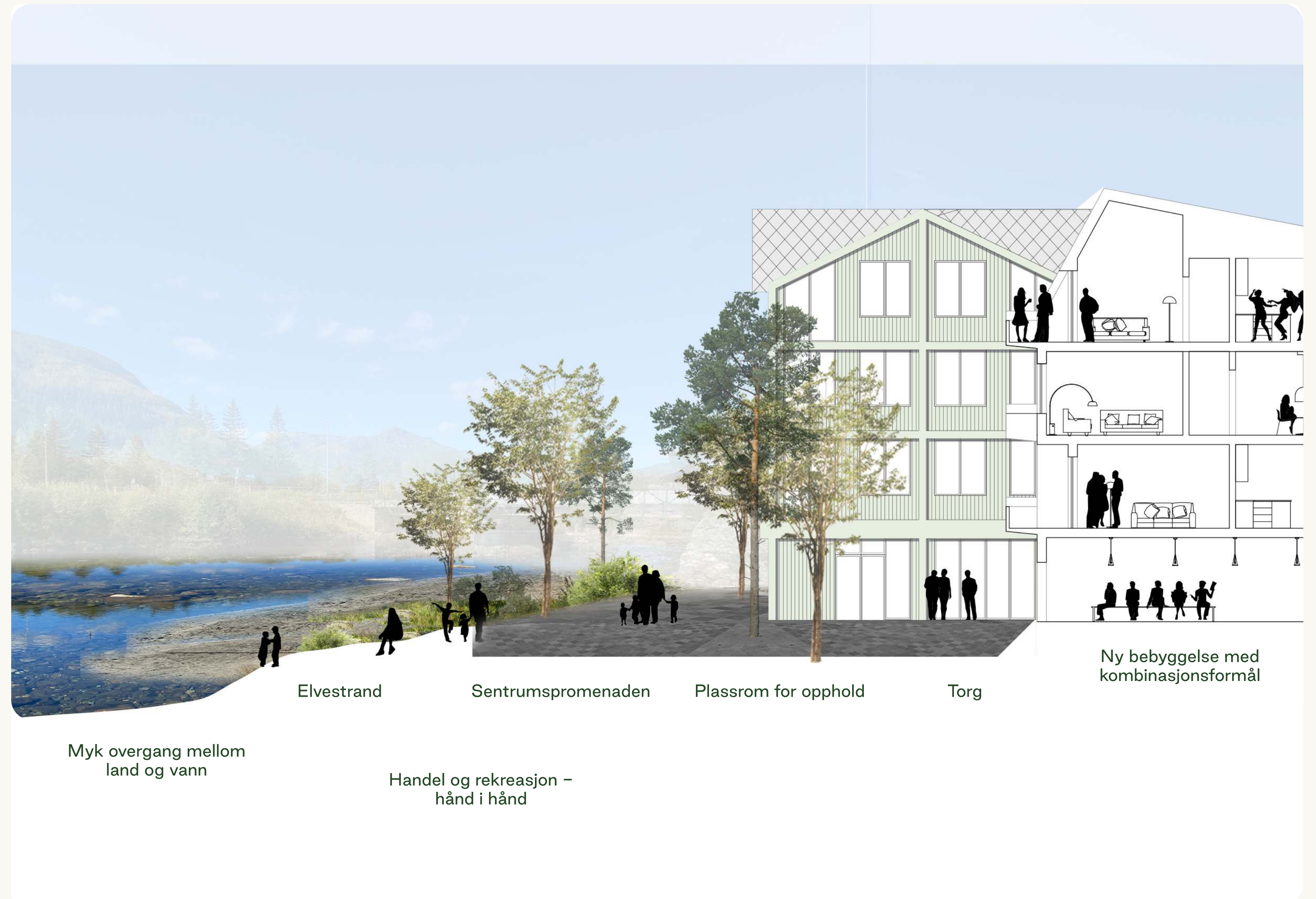

Elvetorget

En større oppholdssone langs elva bør være et nytt torg. Torget er et sentralt plassert uterom, som knytter elvepromenaden sammen med tjeneste- og handelstilbudet.

Området sør og øst for Rampa egner seg for fortetting, både i form av nye bygninger og nye plassrom. Ny bebyggelse her vil gi flere næringslokaler og boliger i sentrum.

Her er det kort vei fra naturopplevelser til kaffe. Torget blir et sentrum for handel og rekreasjons- akkurat som Hemsedal selv.

Myk overgang mellom
land og vann

Elvestrand

Sentrumpromenaden

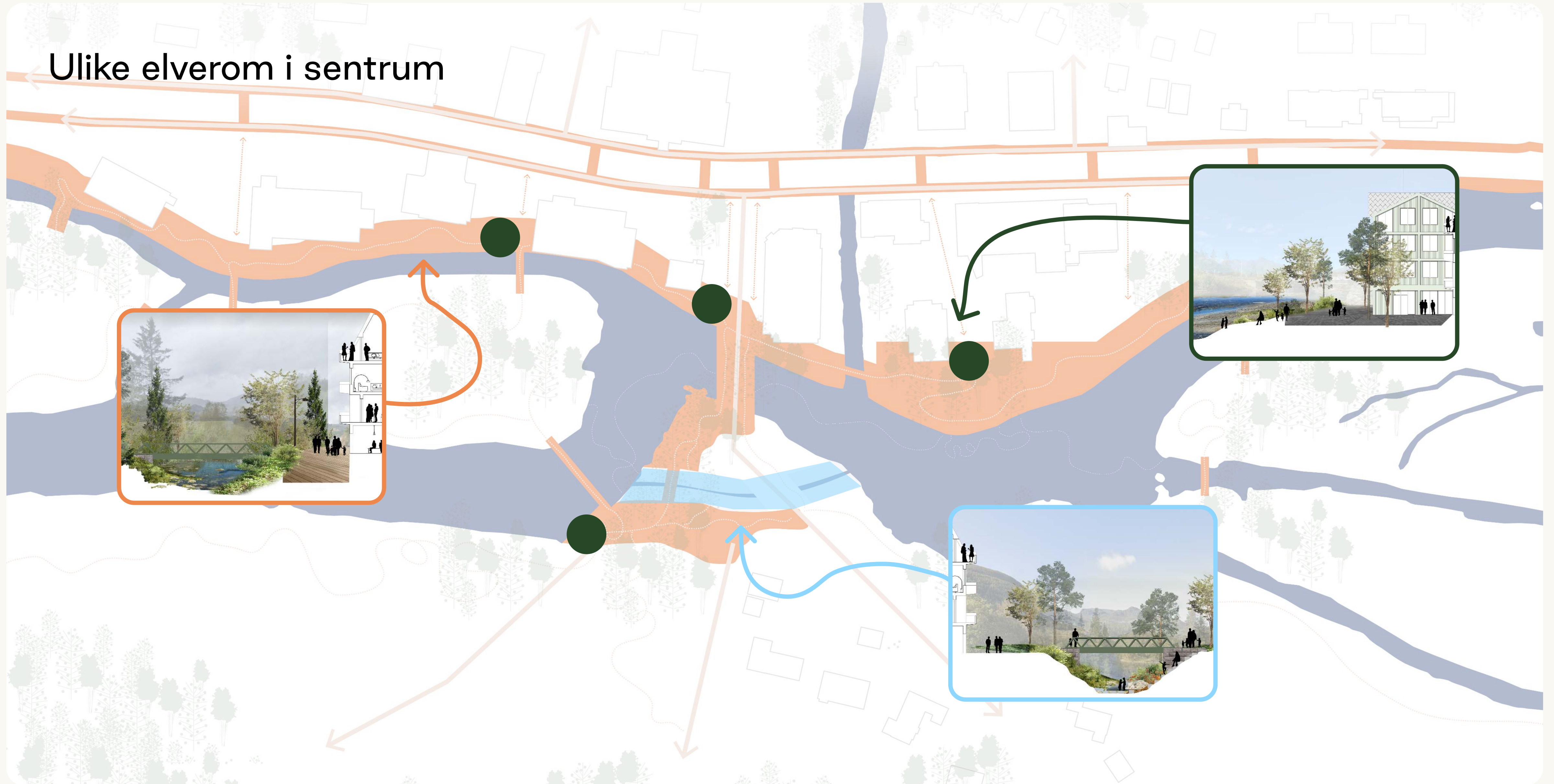
Plassrom for opphold

Torg

Ny bebyggelse med
kombinasjonsformål

Handel og rekreasjon -
hånd i hånd

Ulike elverom i sentrum

Referansebilder

Ulike tilnæringer til ulike deler av elvelandskapet.

Duke Pond / Laurance Rockefeller Preserve
Arkitekt: NBW Landscape Architects / CLB Architects

Tilrettelegge for økt naturmangfold, samtidig som man legger til rette for økt aktivitet i noen områder.

Jackson Park
Arkitekt: TWBT Architects + IDEA Architects

Forskjellige overflater på forskjellige steder. Å bevege seg rundt i Trøym skal være en opplevelse, ikke et asfaltmaraton.

Novo Nordisk naturpark / Whonquartier Am Südpark
Arkitekt: SLA / Studio Vulkan

Sentrumssoner

I sentrum legges det til rette for ny bebyggelse, hvor bygningene har flere ulike funksjoner.

Sone 1: Sentrumsformål

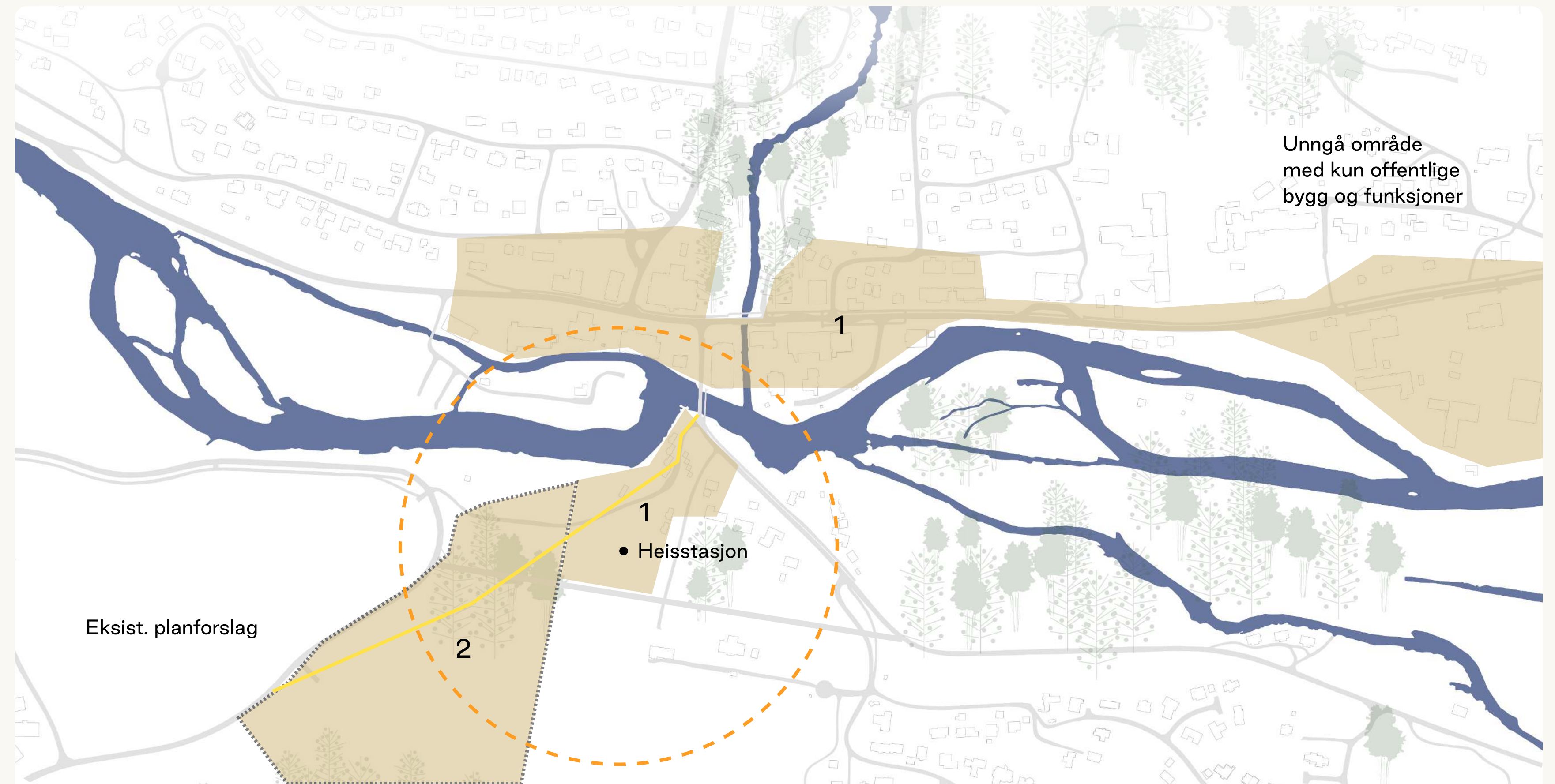
- Miks av ulike sentrumsformål
- Lokaler til næring, kontor, kultur og offentlige tjenester på bakkeplan
 - Kan også tillates i 2. etg.
- Boliger i 2-4 etg.

I flomsone

- Førsteetasjer som kan flommes over
 - Ikke kjellere
 - Ikke boliger på bakkeplan
 - Utskiftbare materialer ved 200-årsflom
 - Parkeringsarealer eller hevet bakkeplan

Sone 2: Turisme med sentrumskarakter

- Glidende overgang fra sentrum/ fastboende til natur/gjestesenger
- Prioritering av boliger og varme senger nærmest sentrum

----- 200 m gange fra heis

— Viktig forbindelse

Referansebilder

Koselige byrom i «Trøym-skala», som gir godt med lys og utsyn og intime plassrom for tilfeldige møter.

Ekerö sentrum, Sverige
Skisseprosjekt
Arkitekt: Brunnberg & Forshed

Gater og rom mellom bygninger som er attraktive i alle sesonger. Langrennsski som fremkomstmiddel!

Nye Kiruna sentrum, Sverige
Skisseprosjekt
Arkitekt: White arkitekter

Ulik tetthet på ulike steder i sentrum. Stedstilpasset arkitektur som forholder seg godt til omgivelsene.

Råa i Helsingborg, Sverige
Skisseprosjekt
Arkitekt: Link arkitektur

Boliger i sentrum

Det settes av plass til boliger i sentrum. Hemsedal består for det meste av eneboliger, men det er etterspørsel etter en større bredde av boligtyper. Leiligheter og flermannsboliger øker variasjonen av boligtyper, og kan fungere i en litt tettere bebyggelse.

Sone 1

- Leiligheter
- Øvre etasjer i sentrumsbygninger

Sone 2

- Flermannsboliger i klynger
- Små leilighetsbygg i 2-4 etg.

Det er vanlig å stille krav om uterom per boligenhet ved nye utbygginger. For å sørge for litt høyere tetthet enn vanlig i sentrum, kan man vurdere å senke uteromskrav til boliger i sentrumsformål.

I stedet kan kommunen stille krav om at dette skal kompenseres for gjennom utbyggerbidrag til gode, felles uteareal i sentrum.

Referansebilder

Kompakte boligtn med gode fellesområder, for et mangfold av typer boliger.

Lisbjerg Bakke, Danmark
Arkitekt: Vandkunsten

Klynger av boliger som sikrer godt med lys, luft og utsyn, samtidig som man har tilgang på gode og skjermede utearealer.

Sandbakken, Århus, Danmark
Arkitekt: C.F. Møller

Eneboliger og rekkehus med både private og felles uteområder – med kort vei til sentrum.

Schillerkvarteret, Nykøbing Falster, Danmark
Arkitekt: Sweco DK

Utvikling sør for elva

Det største potensialet for foretting og er areal i sentrum, er området sør for elva. Her er det også gode muligheter for å knytte sentrum og skianlegget tettere sammen.

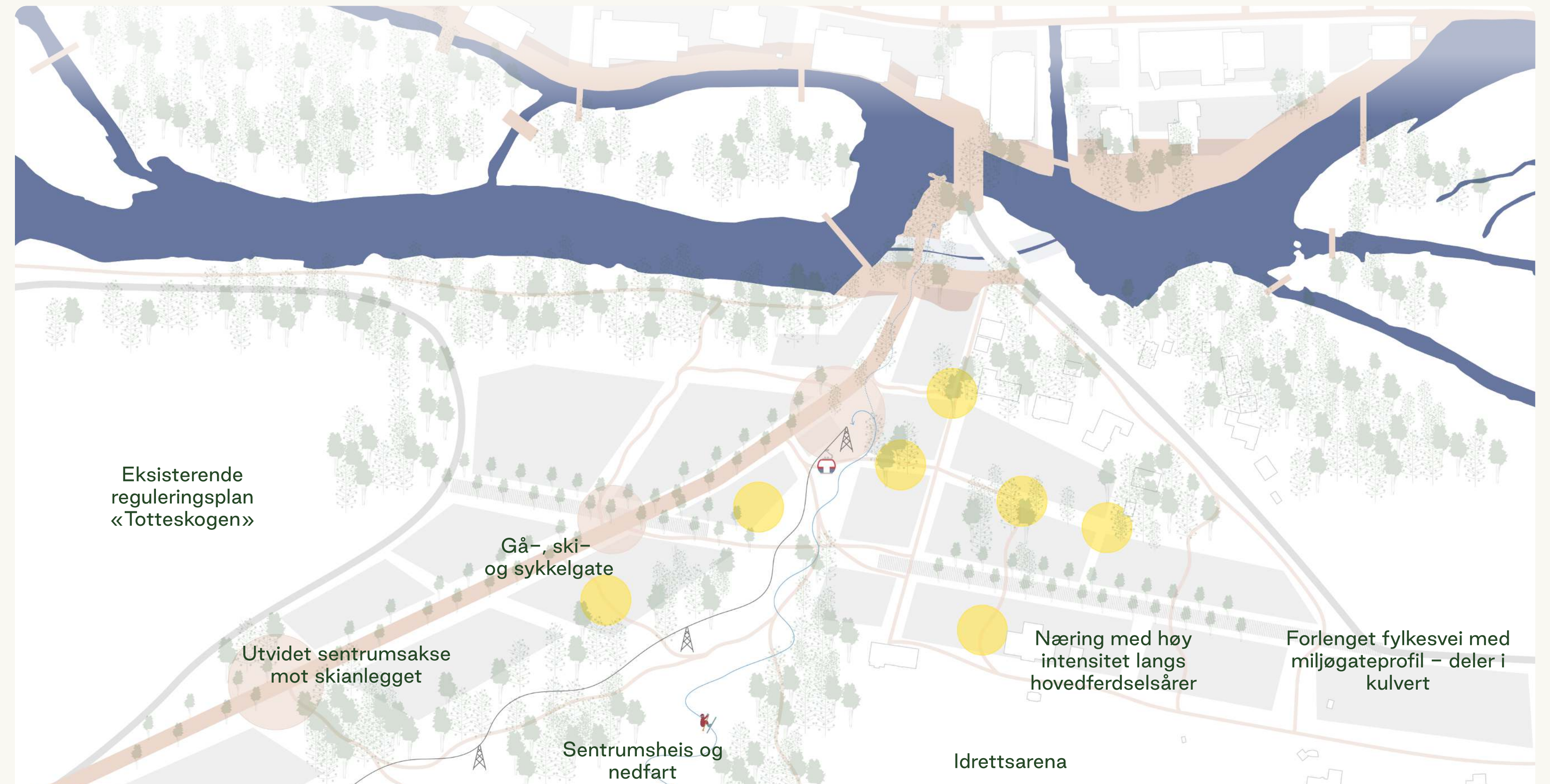
Det finnes allerede en rekke planer og skisser for dette og tilstøtende områder.

I videre utforming av dette bør det legges vekt på etableringen av en sentral forbindelse gjennom området. «Sentrumsaksen» mot skianlegget får en «urban karakter», med:

- Kontinuerlige fasader, langs gaten
 - Ikke frittstående enkeltbygg
- Funksjonsblanding
 - Her ligger de mest offentlige funksjonene, på bakkeplan
- Møteplasser underveis
 - «Lommer» for opphold, intensitet av funksjoner

Nabolagshagene er halvprivate uterom i tilknytning til boliger. De har en roligere karakter, og ligger ikke ut mot hovedaksene.

De grå feltene representerer mulige byggefelt, eller kvartal, ikke enkeltbygninger.

- Bebyggelsesfelter
- Hovedakse med omkransende fasader

- Sentrale møteplasser
- Nabolagshager

Gå-, ski- og sykkelgata

En bred gate blir hovedforbindelsen mellom skianlegget og sentrum. Den er tilrettelagt for ulike myke trafikanter i ulike sesonger.

Tettere bebyggelse og ulike funksjoner (næring, tjenester, servering etc.) underveis reduserer den «opplevde distanse» til sentrum fra skianlegget, og får flere trafikanter til å velge alternativer til bil.

Bygninger med kombinerte formål

Langrenns- og alpintrasé på vinteren

Næring/handel/kontor på bakkeplan

Fortau og sykkelvei skjermet for vær og vind

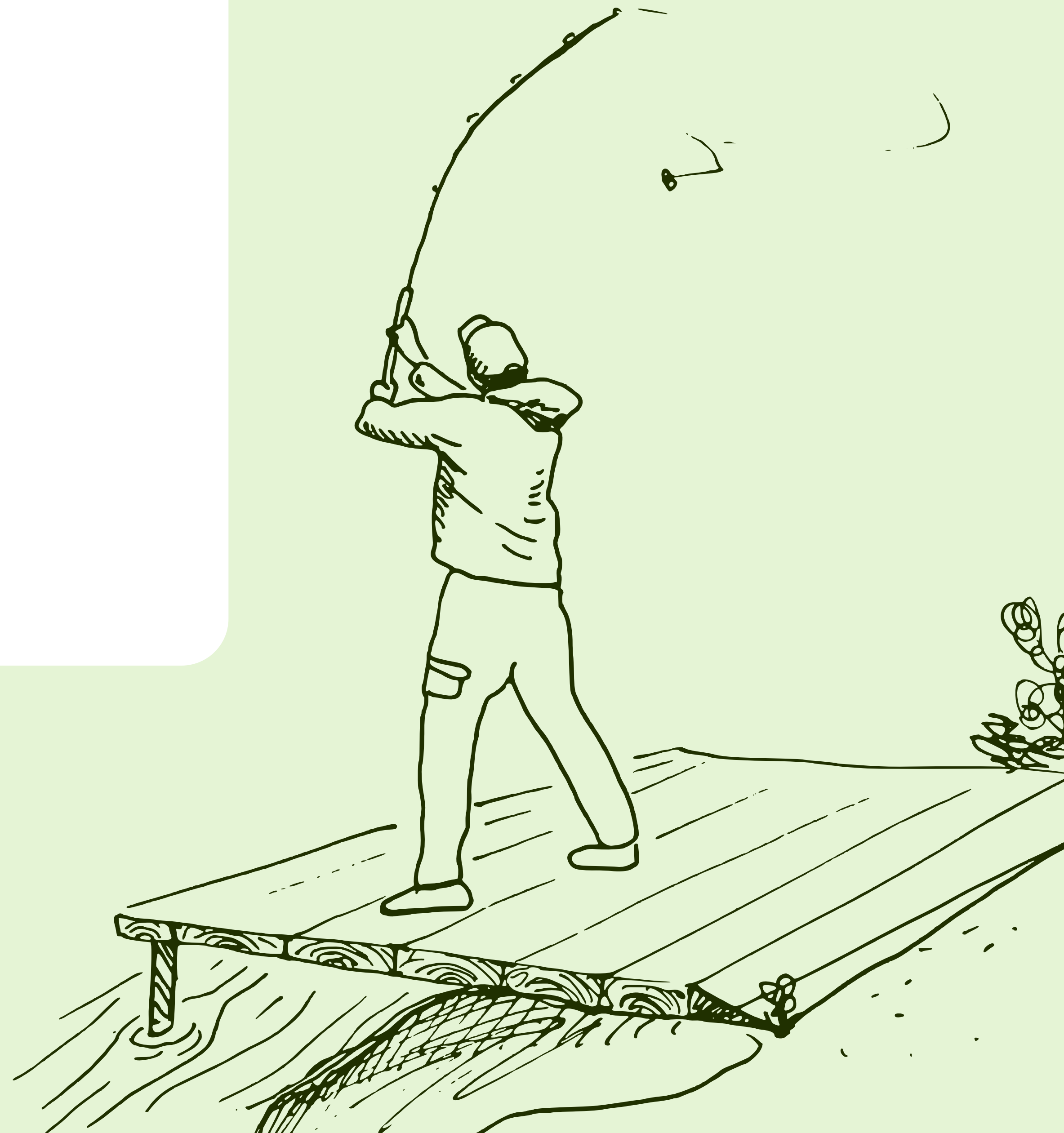
Sykeltrasé på sommeren

Del 3

Tiltak for å komme i gang

Midlertidige tiltak

Tips til veien videre

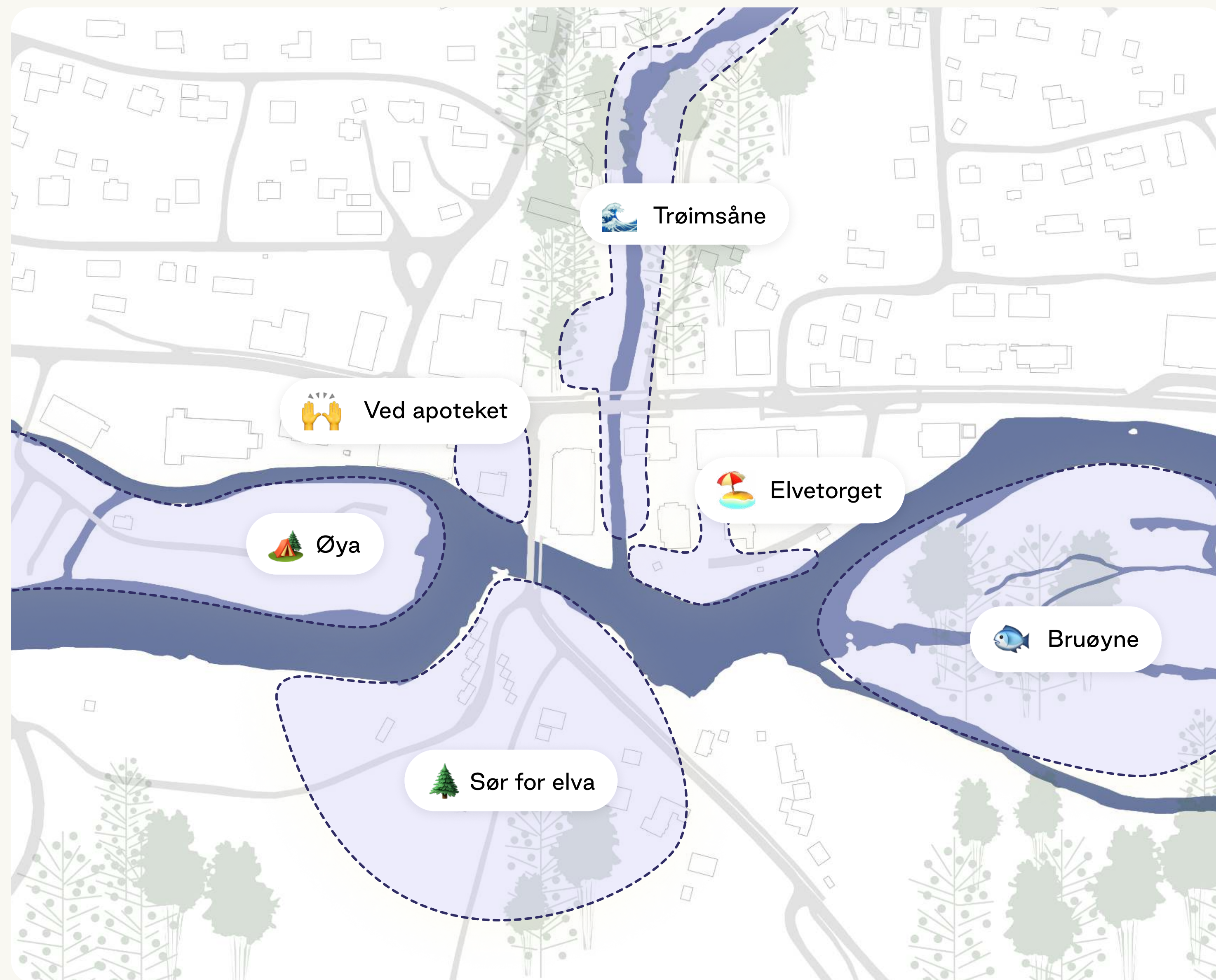

Midlertidighet som strategisk verktøy

Det er ingen hemmelighet at det har skjedd lite i Trøym sentrum de siste ti årene. Forslagene til sentrumsutvikling i dette dokumentet tar også tid å realisere. Selv om det jobbes mye i kulissene, er det få endringer som vil merkes i hverdagen til innbyggerne på kort sikt.

Innbyggerne har ikke alltid tålmodighet til å vente på at de store endringene kommer på plass. Derfor må Hemsedal tenke på midlertidighet som et strategisk verktøy for å skape engasjement, involvere flere innbyggergrupper i utviklingen og synliggjøre nye og gamle områder i sentrum. Slik kan utviklingen bli mer inkluderende, oversiktlig og konkret for innbyggerne.

På de neste sidene har vi skissert ulike tiltak på fem strategiske punkter i sentrum.

Område

Elvetorget

Mål

Utvidet bruk av strandområde ved Hemsila

Bakgrunn

Stranda i Trøym sentrum er allerede et av de mest brukte uterommene i sentrum, og viser hvordan man kan transformere et område uten store investeringer. Det som har blitt gjort så langt er en skikkelig god start. Her er noen eksempler på mulige tiltak på veien videre.

Stikkord

Uterom

Aktiviteter

Viktige aktører

Kommunen

Næringslivet

Barrierer

Biltrafikk

Flom

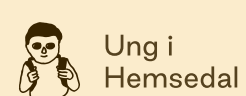
Behov og ønsker

Flere uformelle møteplasser

Ny i Hemsedal

Et sted å være for ungdommer i sentrum

Ung i Hemsedal

Ønsker mer liv og røre i sentrum

Næringshemsedøl

Mulige tiltak

I dag

Veimerking som skiller trafikanter fra gående

Opprette strandklubb

Bygge flytebrygge

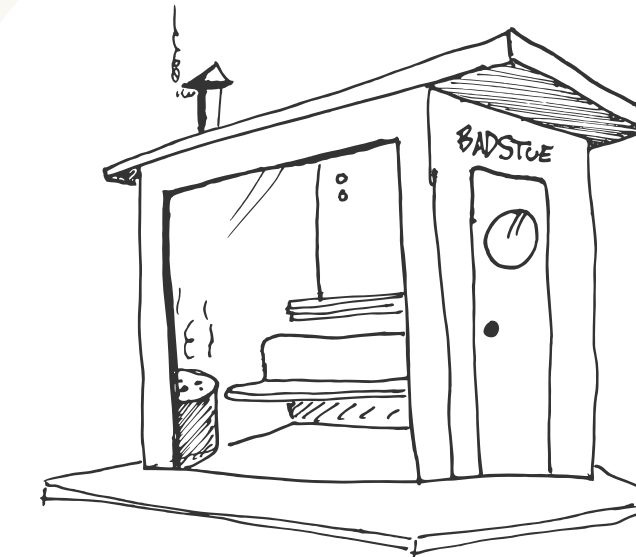
Trygg isbading

Selvbetjent badstue

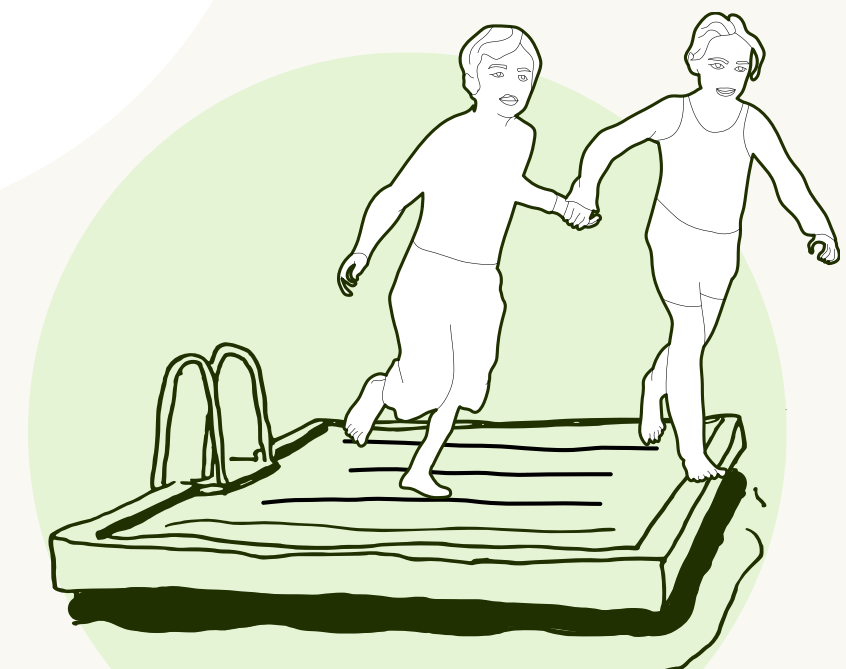
● Enkelt tiltak ● Litt større tiltak ● Langvarig tiltak

Veimerking

Badstue

Flytebrygge

Område

Trøysåne

Mål

Tilgjengeliggjøre sentrumsnære naturopplevelser

Bakgrunn

Trøysåne er et vakkert elvedrag som renner ut i sentrum. I dag er området rundt elven lite tilrettelagt for opphold. Her ligger det et stort potensiale for å skape en sentrumsnær naturopplevelse med enkle midler. I første omgang kan man rydde området rundt og lage et enkelt skiltprogram. Etter hvert kan man etablere sitteplasser, badeplasser og utkikkspunkter.

Stikkord

Sentrumsnatur

Lavterskel

Viktige aktører

Frivillige

Huseiere

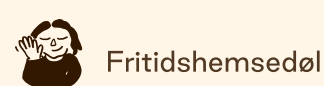
Barrierer

Privat eiendom

Midler

Behov og ønsker

Tilrettelegging og vedlikehold av stier og løyper

Fritidshemsedal

Flere lavterskel-aktiviteter etter arbeidstid

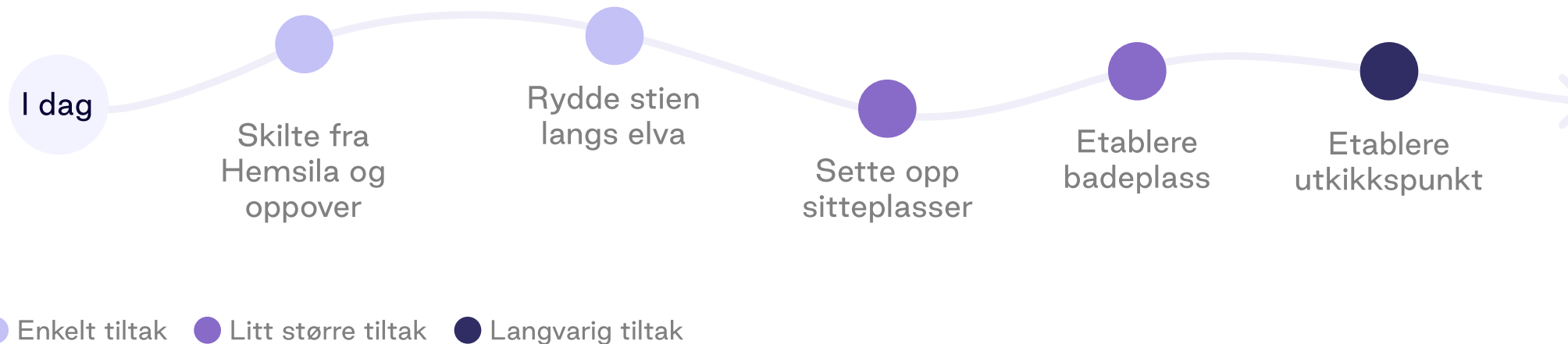
Ny i Hemsedal

Legge tilrette for sentrumsnære naturopplevelser

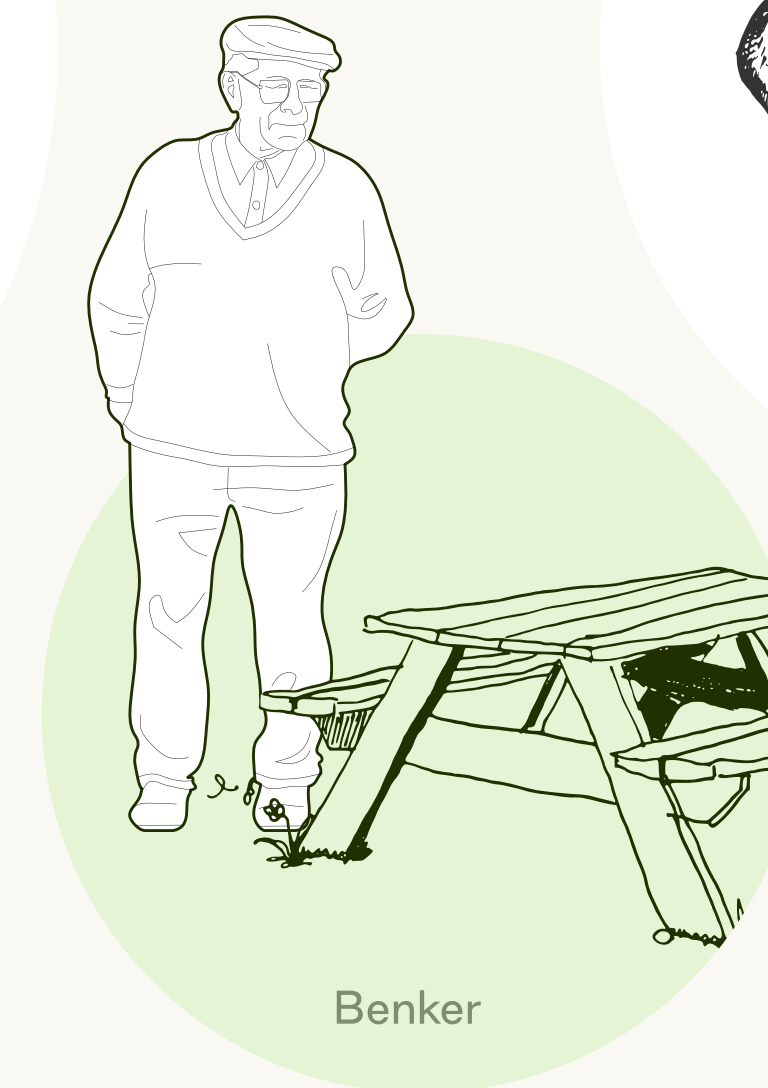

Eldre i Hemsedal

Mulige tiltak

Rydde sti

Benker

Badekulp

Kart over område

Område

Sør for elva

Mål

Aktivisere sørsida av elven

Bakgrunn

Sørsida er en del av sentrum som potensielt vil endre seg mye de neste årene, etter hvert som tiltenkt utbygging ferdigstilles. Derfor er det viktig å være på ballen, og allerede nå teste ut hvordan de offentlige rommene her vil fungere. Målet er å få folk «over broen», og skape grunnlag for en større diskusjon i lokalmiljøet om hvordan forbindelsen mellom Trøym og skianlegget bør bli.

Stikkord

Forbindelser

Elvelangs

Viktige aktører

Utbyggere

Kommunen

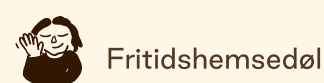
Barrierer

Interessekonflikter

Samarbeid

Behov og ønsker

Tilrettelegging og vedlikehold av stier og løyper

Fritidshemsedøl

Bedre tilrettelegging for de uten bil

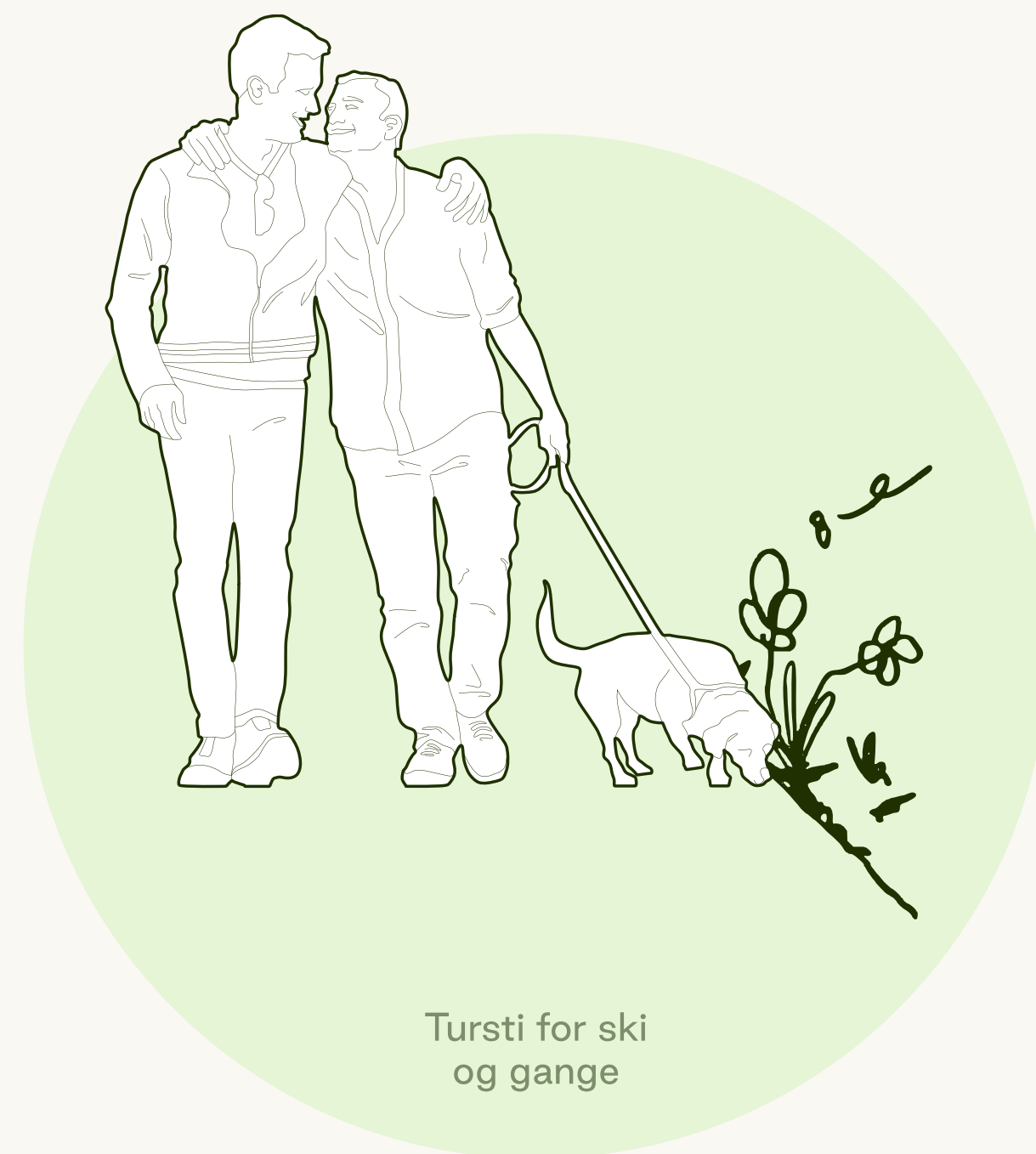

Ny i Hemsedal

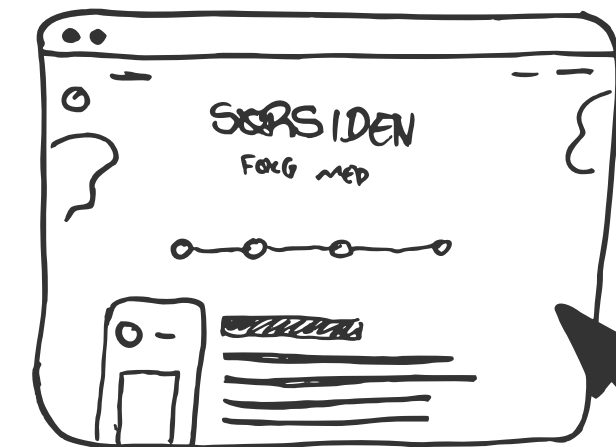
Å bli spurt om nye planer og endringer

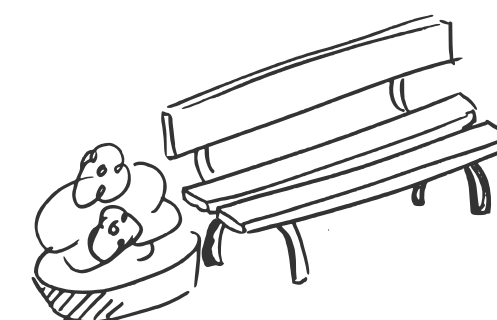
Landbrukshemsedøl

Tursti for ski og gange

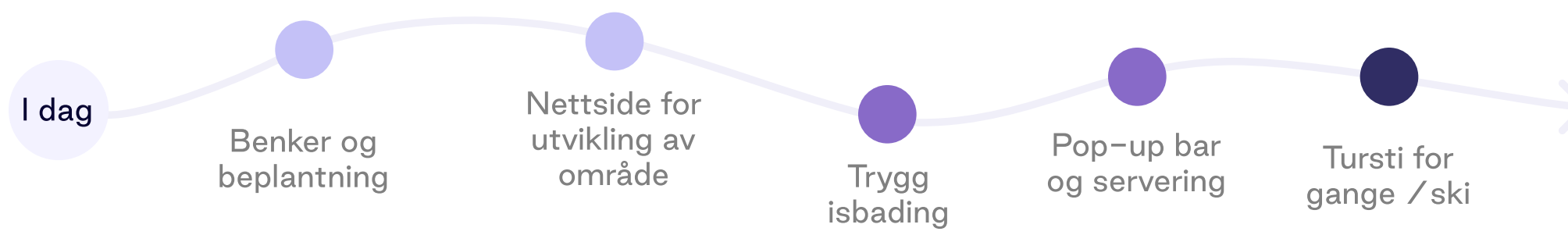

Nettside for utvikling

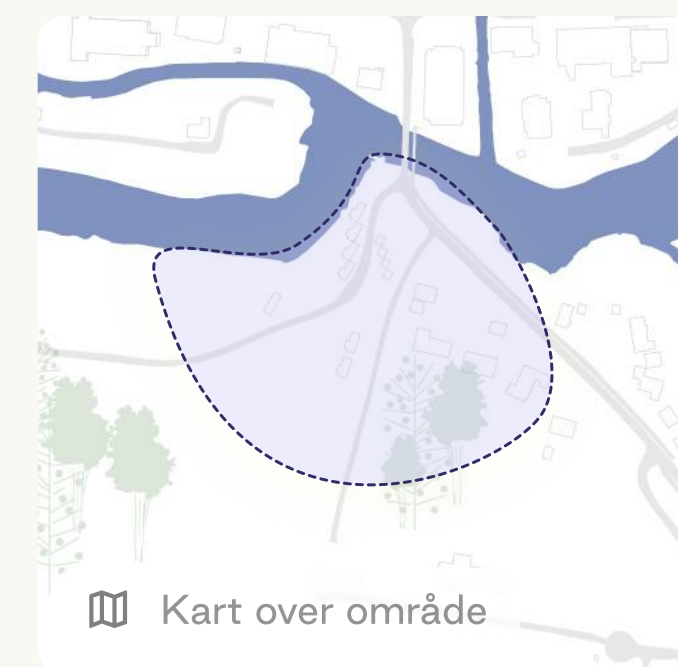

Benker og beplantning

Mulige tiltak

● Enkelt tiltak ● Litt større tiltak ● Langvarig tiltak

Kart over område

Område

Bruøyne

Mål

Bruke begge sider av elva

Bakgrunn

Bruøyne er allerede et nærturmål, men ikke tilgjengelig for alle i dag. En ny gangbro til nordsiden er på vei opp hvert øyeblikk, som vil gjøre det lettere å komme til og få flere til å bli kjent med elva og øyene. For å forsterke området som nærturmål kan man etablere flere oppholdssteder med utemøblering. For å gjøre det tilgjengelig for flere brukere kan man opparbeide ramper og gangveier mellom disse.

Stikkord

Tilgjengelighet

Nærturmål

Viktige aktører

Kommunen

Frivillige

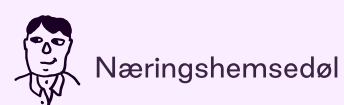
Barrierer

Koordinering

Midler

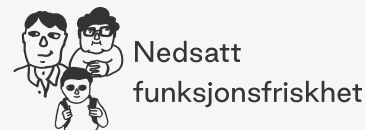
Behov og ønsker

Bedre utnyttelse av sentrums-naturen

Næringshemsedøl

Bygge stier som er brede nok til rullestol

Nedsatt funksjonsfriskhet

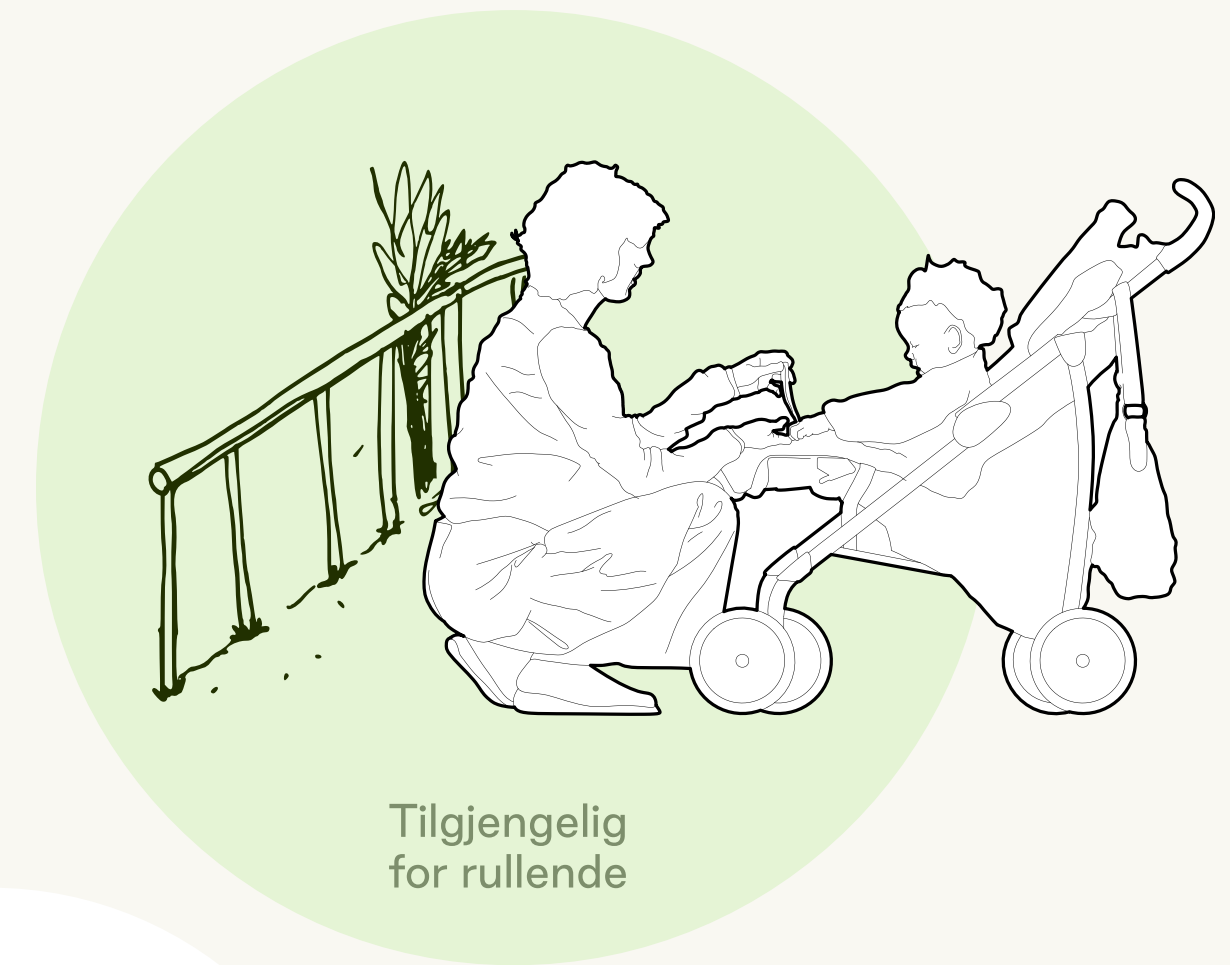
Flere lavterskel-aktiviteter etter arbeidstid

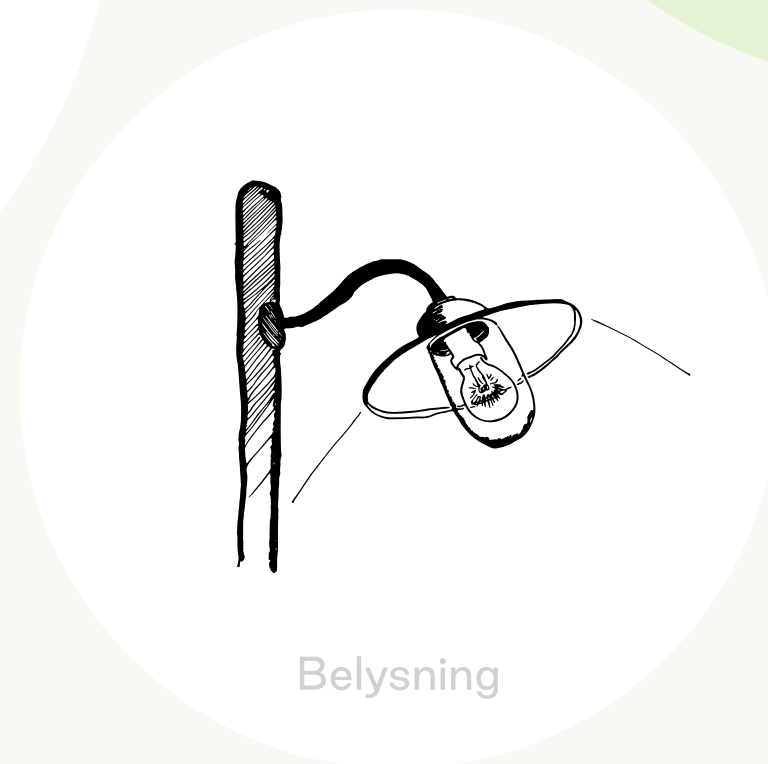
Ny i Hemsedal

Rampe / platting

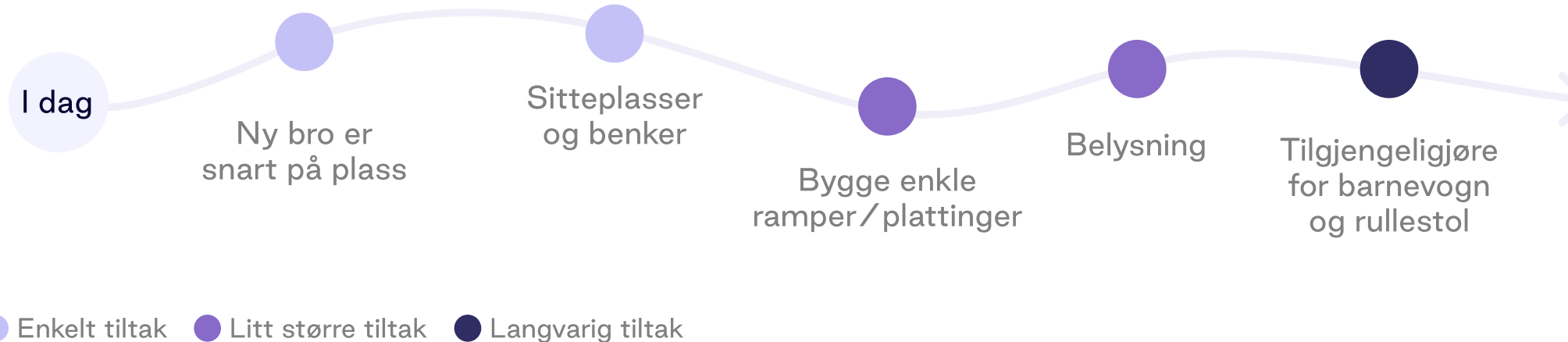

Tilgjengelig for rullende

Belysning

Mulige tiltak

Kart over område

Område

Øya

Mål

Etablere et sentrumsnært rekreasjonsområde

Bakgrunn

På grunn av flomrisikoen skal campingen på Øya flyttes vekk, og området kan ikke bebygges permanent. Hva skal man bruke en så stor og sentral flate til? Øya har stort potensial som friområde, i flere sesonger. Blant annet kan man legge til rette for egenorganisert aktivitet, som ballspill og bading. I sesong kan man sette opp midlertidige konstruksjoner som festivalscene, tilhengere med kajakkutleie, kiosk og lignende.

Stikkord

Rekreasjon

Aktiviteter

Viktige aktører

Kommune

Næringsliv

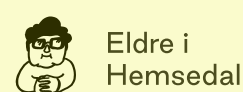
Barrierer

Kommunikasjon

Forankring

Behov og ønsker

Legge tilrette for sentrumsnære naturopplevelser

Eldre i Hemsedal

Et sted å være for ungdommer i sentrum

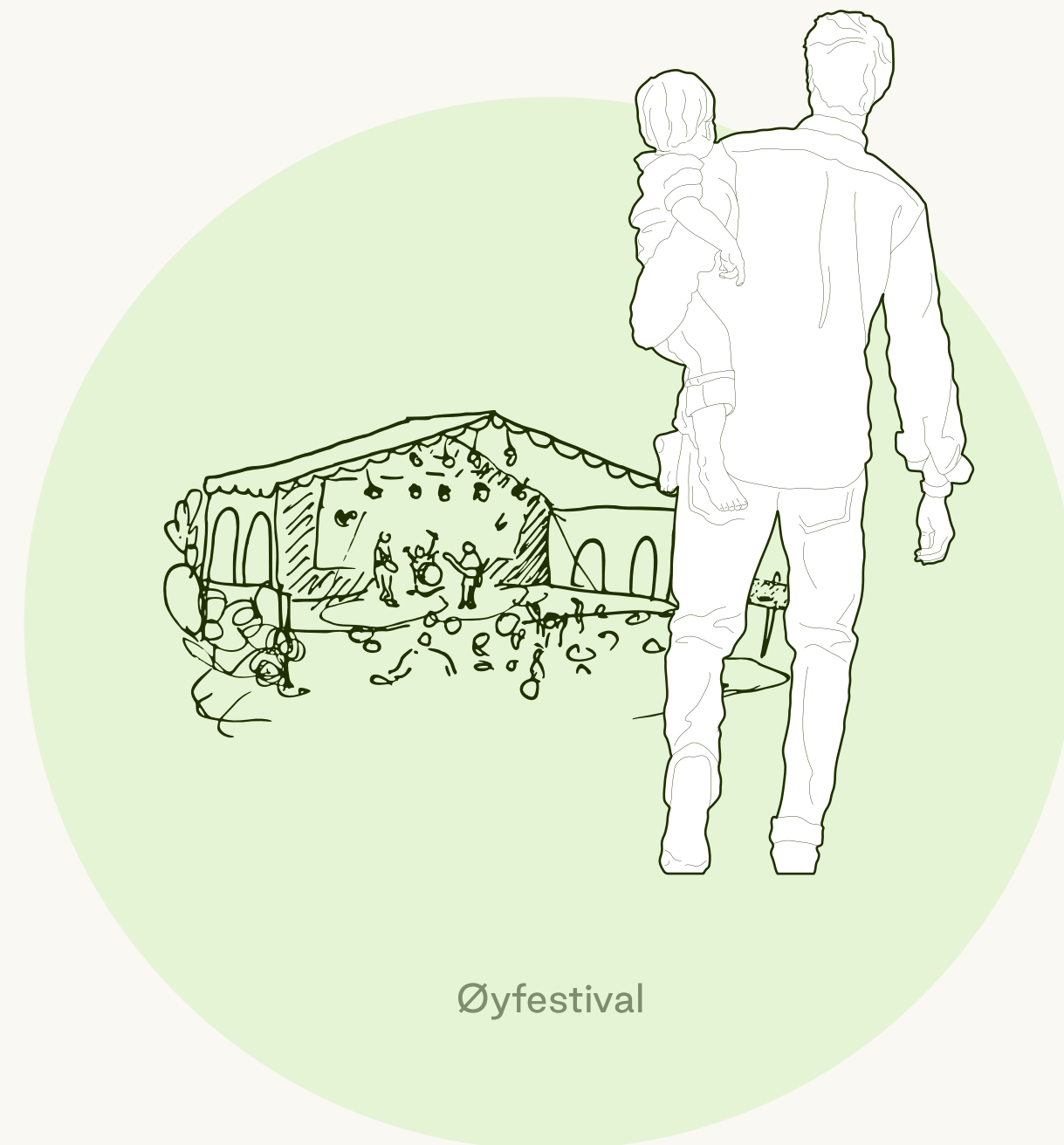

Ung i Hemsedal

Møteplasser hvor man kan bli kjent med folk

Ny i Hemsedal

Øyefestival

Utlån av utstyr

Beplantning og benker

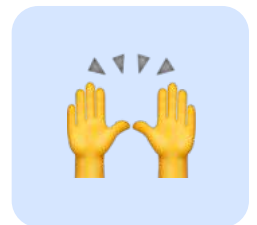
Mulige tiltak

● Enkelt tiltak ● Litt større tiltak ● Langvarig tiltak

Kart over område

Område

Ved apoteket

Mål

Teste ut muligheten for et folkelig torg

Bakgrunn

Ved apoteket disponerer kommunen allerede areal, som i dag brukes til overflateparkering. Her er man «midt i smørøyet» – rett ved andre eksisterende sentrumsfunksjoner og i krysspunktet mellom de viktigste ferdselsårene i Trøym. Ved å fjerne noen parkeringsplasser i en periode og erstatte de med en midlertidig torgpaviljong eller skøytebane, kan man teste om dette kan brukes som et møtepunkt.

Arrangementer

Skøytebane

Lysinstallasjoner

Stikkord

Torg

Møteplasser

Viktige aktører

Næringsliv

Kommune

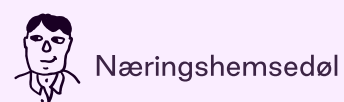
Barrierer

Politisk motstand

Koordinering

Behov og ønsker

Ønsker mer liv og røre i sentrum

Næringshemsedøl

Flere sosiale møteplasser

Eldre i Hemsedal

Arenaer for å vise frem kulturarv og landbruk

Landbrukshemsedøl

Mulige tiltak

I dag

Lys-
installasjoner

Arrangementer,
f.eks. vintermarked,
eller 17. maifest

Skøytebane

Støyskjerming

Fjerne
parkeringsplasser

● Enkelt tiltak ● Litt større tiltak ● Langvarig tiltak

Kart over område

Hvordan sette i gang med midlertidige tiltak

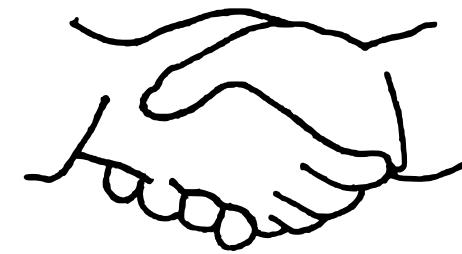
①

Planlegge

1. Identifiser utfordringene og mulighetene – Hva trenger vi?
2. Lokaliser samarbeidspartnere og lokale krefter (frivillige lag, kunstnere, tømmerlinje på VGS, etc.)
3. Bestem tidshorisont – En uke? Måned? Fram til permanent tiltak igangsettes?

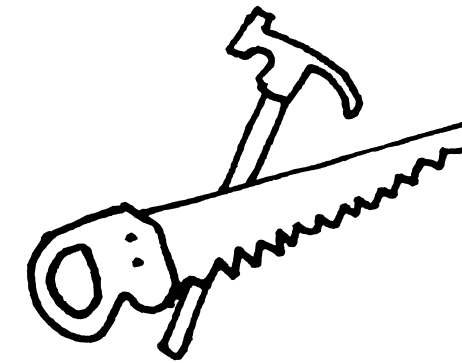
②

Utvikle

1. Lag et design som kan gjennomføres med lokale krefter, på kort tid og med få midler
2. Finn materialer: Gjenbruksmaterialer (plank, bildekk, pallekarmer etc.) eller (sponsored) materialer fra lokale aktører (trevarer, maling, planter etc.)
3. Lag en tidsplan for byggefasen

③

Iverksette

1. Byggefase! Samarbeidspartnerne deltar i byggingen
2. Dokumentér prosessen – Skap blest i lokalavis og i sosiale medier
3. Avdukingsarrangement – Sørg for lokalt kjennskap og eierskap til plassen

④

Evaluer

1. Evaluer tiltaket: Hvem bruker det? Hvordan brukes det?
2. Ta lærdom: Suksessfaktorer og fiaskoer. Hva tar vi med oss videre?
3. Fra midlertidig til permanent tiltak: Hvilke lokale krefter og mulige finansierer kan bli med videre i prosessen?

Til slutt

Hva nå?

Utviklingen av sentrum er en kontinuerlig prosess, ikke én ferdig plan eller vedtak. I dette dokumentet har vi presentert en oppsummering av innbyggernes behov, overordnede grep for å skape fremtidens sentrum i Trøym og forslag til midlertidige tiltak for å sette i gang. De kan leses hver for seg, men bør sees i sammenheng.

Vi oppfordrer til å gjennomføre midlertidige tiltak og aktiviteter for å skape samarbeid og endring. Disse prosessene kan gå parallelt med planarbeidet, og kan brukes som underlag når man skal sette i gang med større tiltak og utbedringer.

Til slutt vil vi gi dere tre ting å huske på i det videre arbeidet, som er beskrevet på de siste sidene.

1. Tenk stort, begynn smått.
2. La sesongene skinne.
3. Gjør det sammen.

Anbefalinger for veien videre

① Tenk stort, begynn smått

② La sesongene skinne

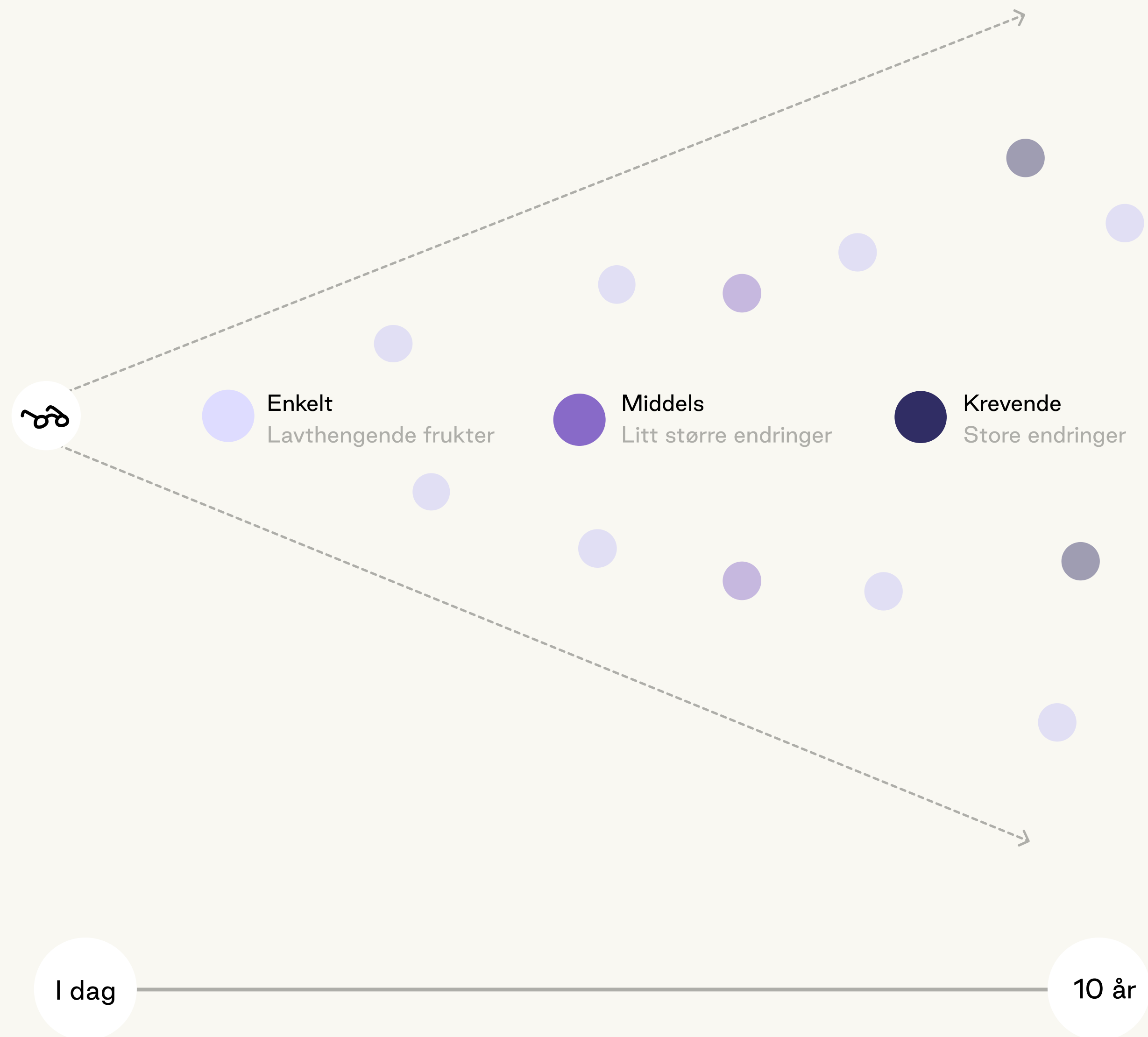
③ Gjør det sammen

Tips 1

Tenk stort, begynn smått

Husk å se på utviklingen med flere "briller" samtidig. Vi kan tenke stort om fremtidens planer, samtidig som vi gjør mindre tiltak med kortsiktig tidsperspektiv.

Det gjør det også lettere for innbyggerne å henge med i utviklingen!

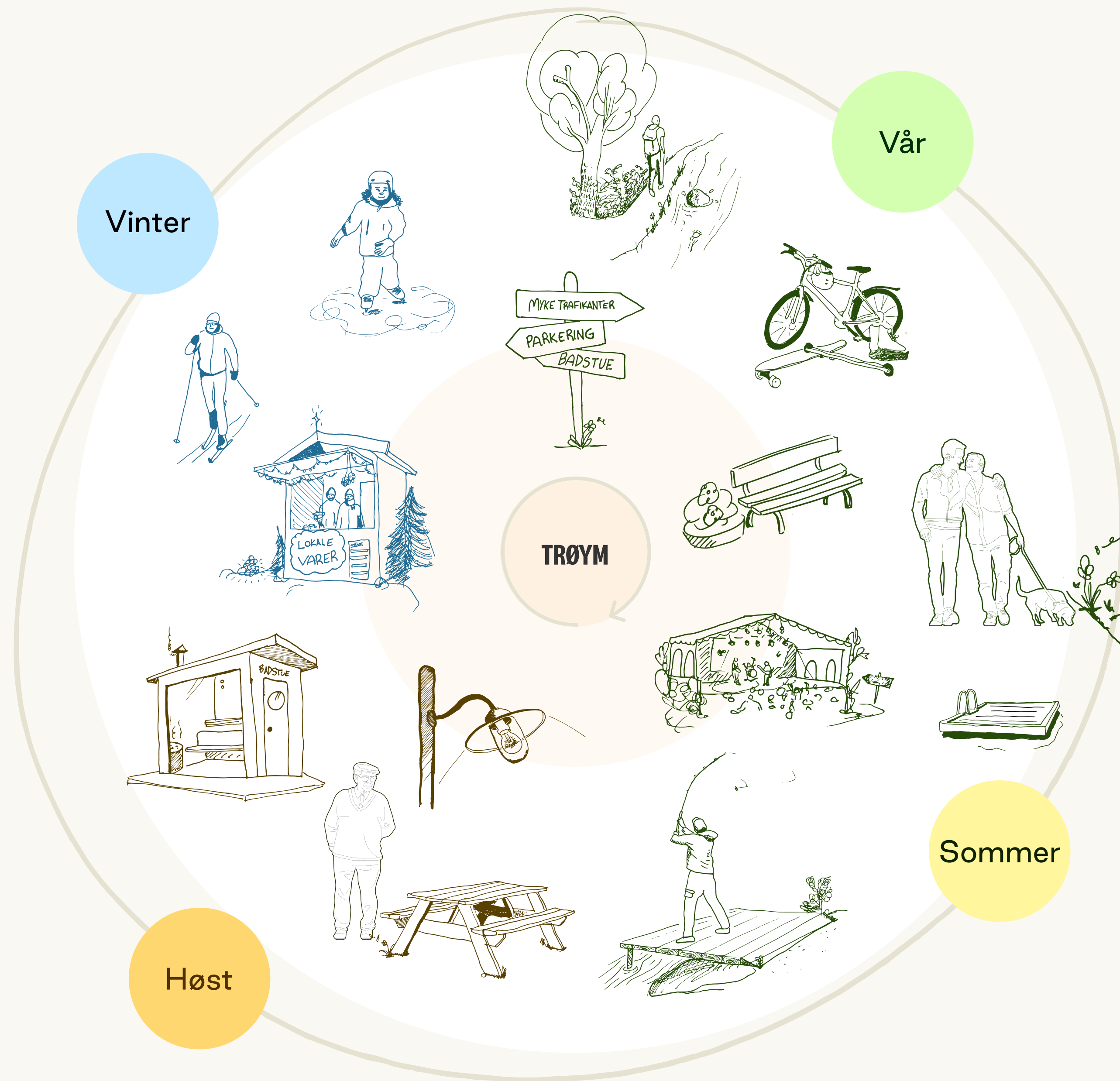

Tips 2

La sesongene skinne

Hemsedal har alltid vært mer enn en vinterdestinasjon. For å skape en positiv utvikling for både innbyggere og besøkende må dere ta høyde for og utnytte de iboende mulighetene og utfordringene i de ulike sesongene.

Tiltak og steder trenger ikke være statiske. De kan endre seg gjennom årstidene.

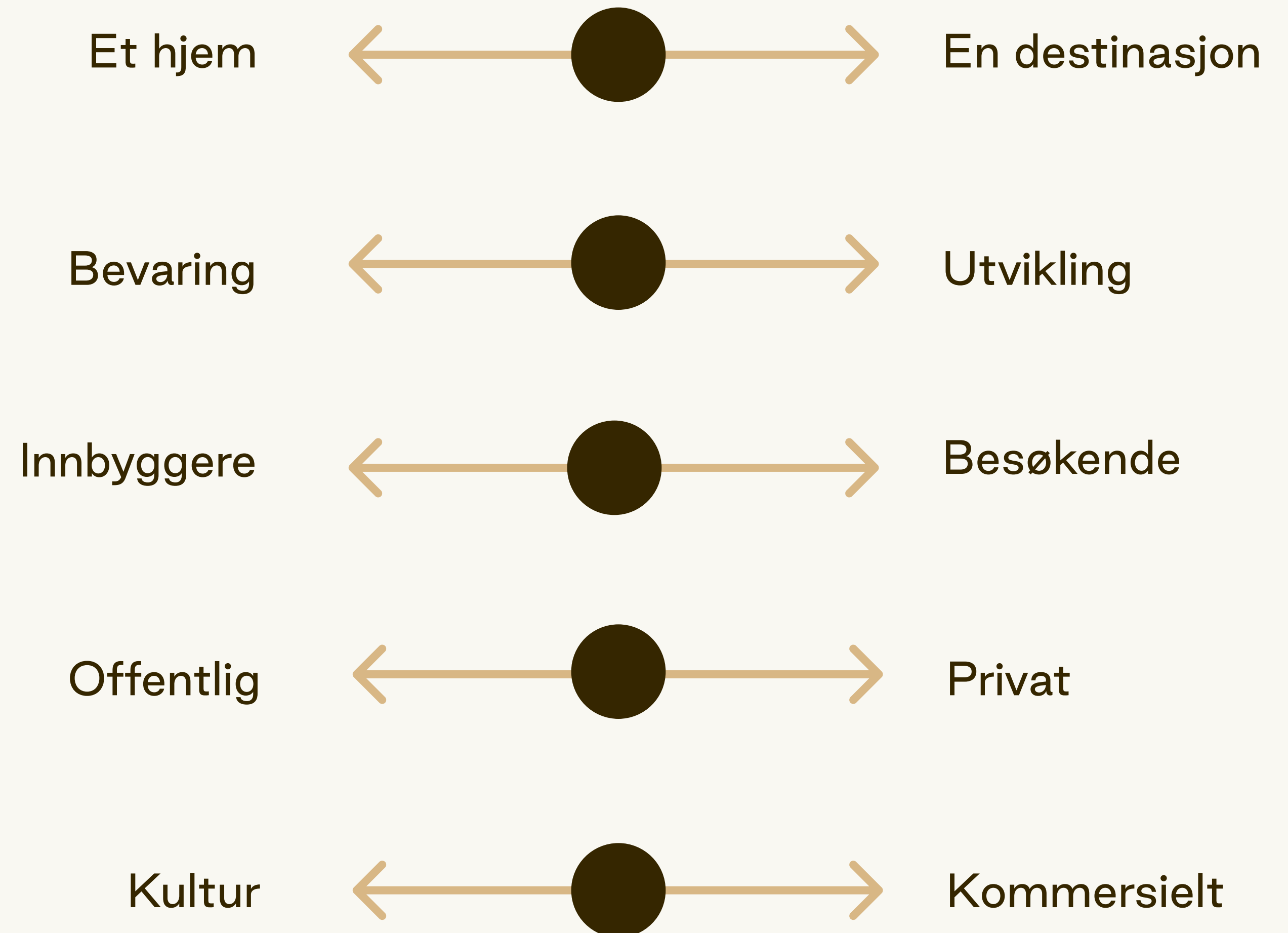

Tips 3

Gjør det sammen

Med mange ulike innbyggergrupper og store mengder besøkende hvert år, er det vanskelig å gjøre alle til lags. Samtidig er det ofte lite som skal til for at folk føler eierskap til utvikling og nye planer.

Husk å involvere ulike mennesker fra ulike næringer og sektorer når det gjøres større endringer. Trøym trenger mer blanding av folk og funksjoner, ikke mindre. Ikke vær redd for å mikse det opp!

Den smarte fjellbygda Trøym

Utviklet av Travers og Etyde for Hemsedal kommune høsten 2022

TRAVERS

ETyDE

SOSIOLOGISK POLIKLINIKK